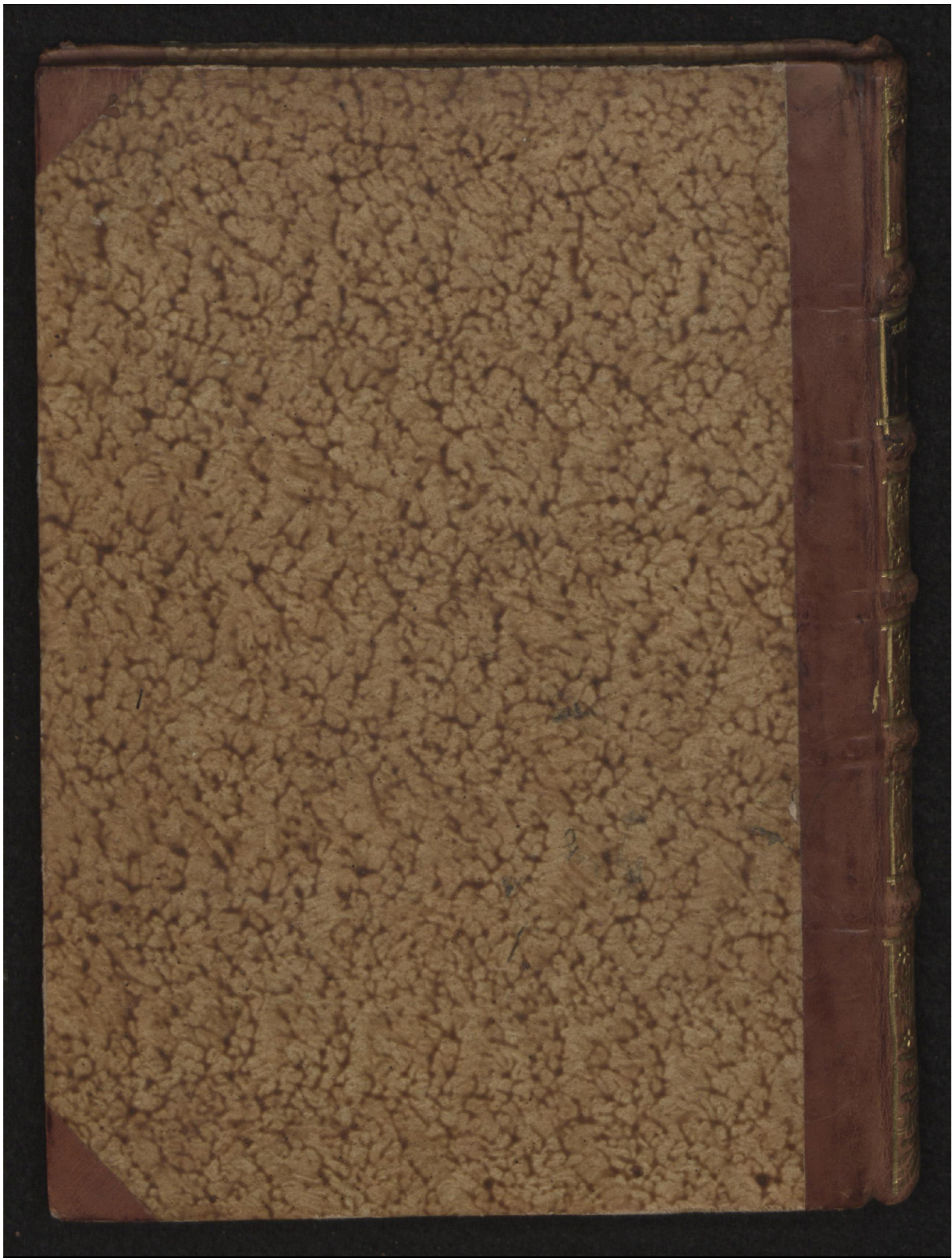

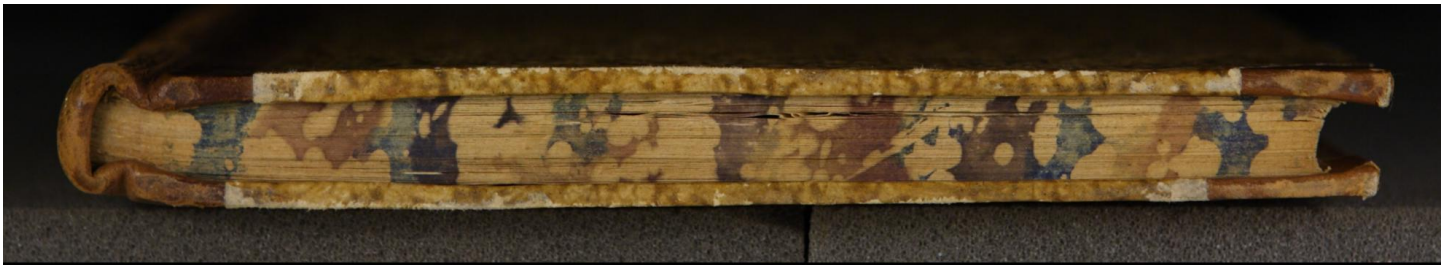

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
59, 69

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
59, 69

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
59, 69

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
59, 69

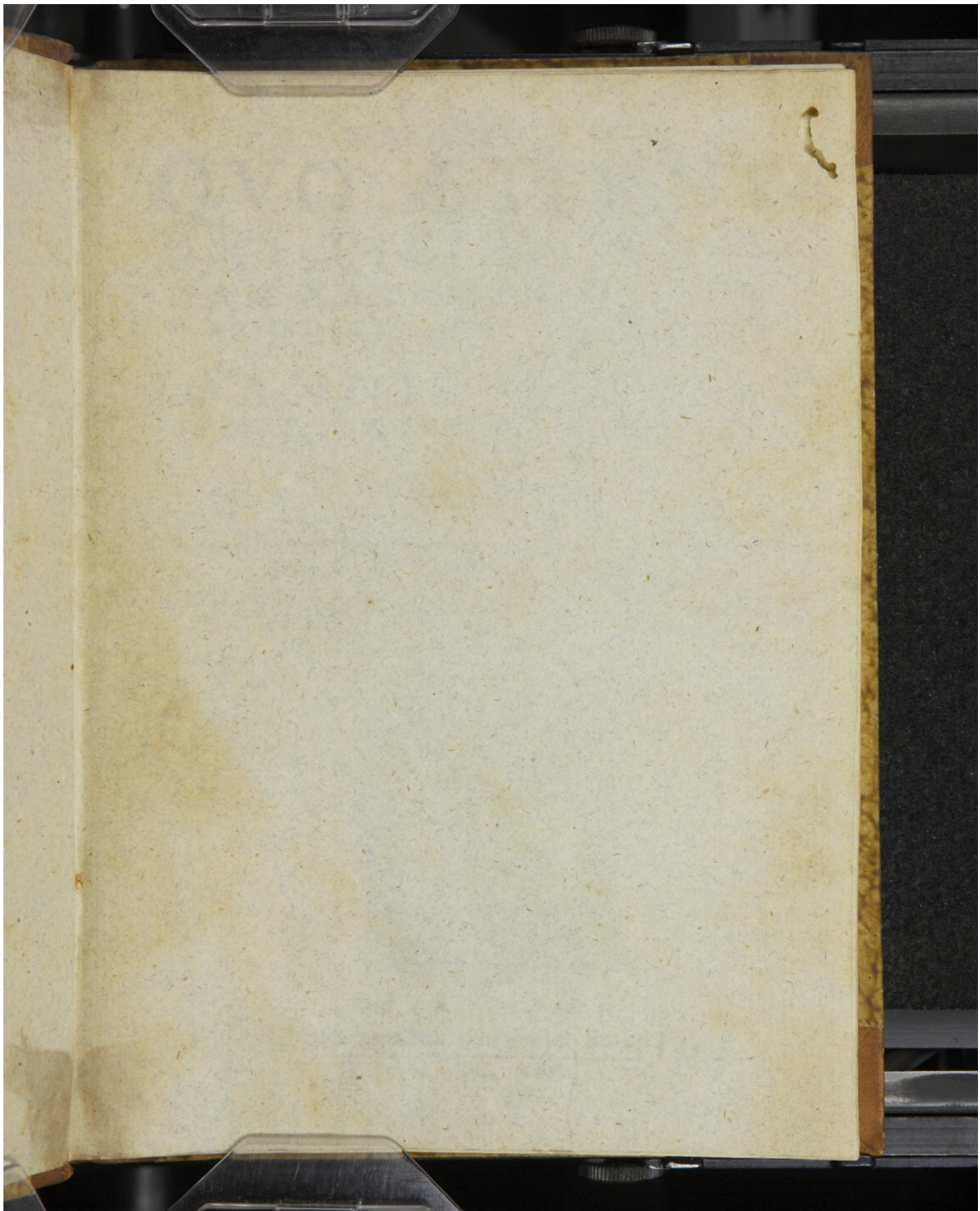
59, 69
S-1977

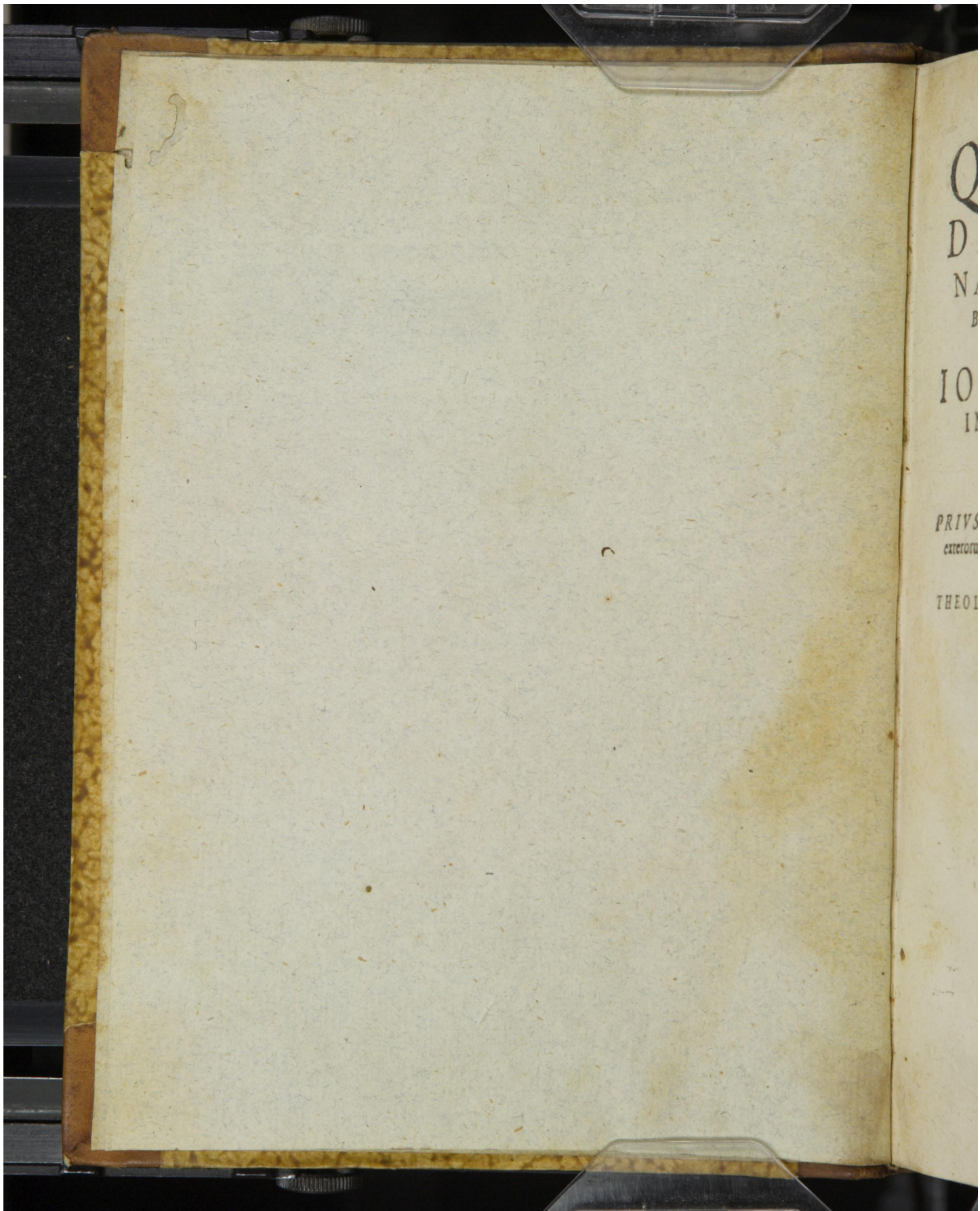
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
UA ÆS 59 4°

1 2 059 0 00228 7

+ REX

Q
D
N
B
IO
II
PRIVS
exterior
THEO

DE VERO ANNO
QVO ÆTERNVS
DEI FILIVS HVMA-
NAM NATVRAM IN VTERO
BENEDICTÆ VIRGINIS MARIE AS-
SVMPSIT
IOANNIS KEPLERI
IMPE. CÆSAR. MATTHIÆ, MA-
THEMATICI

Commentatiuncula recocta

PRIVS TEVTONICA LINGVA EDITA, NVNC AD
exterorum petitionem in latinam linguam translata; & responſionibus ad ob-
iecta Sethi Caluſii Chronologi nuperrima locupletata.

THEOLOGIS, CHRONOLOGIS, HISTORICIS, OMNI-
busq; antiquitatis studioſis lectu iucundiſſima & vtiliſſima.

Cum priuilegio ad annos XV.

FRANCOVRTI,
Typisacſumptibus IOANNIS BRINGERI,
M. DC. XIV.

Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including the name "JOHANNES" and the word "IMPERATOR".

Fragment of text from the adjacent page, including a large decorative initial letter "R" and "P".

Fragment of text from the adjacent page, including the words "uerim", "man", "Regn", "solea", "eode", "fari", "inte", "lati", and "put".

REVERENDISSIMO
PRINCIPI ET DOMI-
NO, D. MELCHIORI EPISCOPO
VIENNENSI ET NEOSTADIENSI,
S. C. M. à Consiiliis secretioribus, eiusdemque
Consistorij Directori, Domino meo
gratiosissimo.

Reverendissime Præsul, domine gratiosissime.
Quibus de causis commentatiunculã meam
de anno Natalitio servatoris & Domini no-
stri IESU Christi, superiori anno vernacula
lingua in publicum emissum S. C. M. dedica-
verim: ex ipsa dedicatione libelli & præfatione ad lectorem
manifestum est. Cum autem M. S. in publicis negotiis tot
Regnorum & Prouinciarum gubernationem attinentibus
soleat R. D. T. consilium requirere: verisimile mihi erat
eodem etiam huius literariae causæ, quæ inter me & aduer-
sarium meum versatur, cognitionem reiectum iri. Ea mihi
inter causas præcipua fuit, libellum è vernacula lingua in
latinum sermonem transferendi, scilicet vt ex idiomate dis-
putationibus hisce ex antiquitate petitis accommodatissi-
):(mo, ti-

P R Æ F A T I O.

mo, tibiq; familiarissimo, tanto expeditius perciperes argumenta, quibus vtrinq; controuersie status innititur. Accipe igitur translationem & recognitionem hanc Nomini tuo per orbem celeberrimo inscriptam sereno vultu: & interdum ex illo immenso publicorum negociorum Oceano eluctatus post exiguam hanc velut insulam succede iucundæ quietis capiendæ & animi reficiendi causa: quin etiam in terram exscensione facta ad diiudicandum confide: nullum in hoc secessu periculum, nulla temporis iactura, satis te mature quamuis latitantem, quamuis non aduocati deprehendent abripiantque negotiorum fluctus. Denique ubi fidellem operam à me nauatam antiquitati cognoueris: posthac tanto impensius me meaque studia contra calumnias, Nouationis & ignorantie soboles, tuere; meque S.C.M. ut beneuolentissime cepisti, commendare perge. Vale Lincij VIII. Calend. April. anno Christianorum occidentalium, M. D C. XIV.

Reu. D. T.

Studiosiss. venerans
& colens

S. C. M. &c. Mathemat.

Ioan. Keplerus

ANNO

ANNO æræ Christianorum occidenta-
 lium millesimo sexcentesimo quarto, die
 10. Octobris stylo Gregoriano, Nouum si-
 dies effulsit eximiæ claritudinis & pulchri-
 tudinis: quod non tam oculos hominum
 corusci luminis amænitate, quam mentes

doctorum virorum, temporis circumstantia in se conuer-
 tit. Illo namque tempore Planetæ superiores congressi
 sunt primum in Sagittario, signo Trigoni ignei, quod ini-
 tium erat Nouæ periodi annorum Octingentorum: a-
 deoq; illo ipso die Octobris decimo, Planeta Mars, velo-
 cior superioribus, cum posteriori superiorum paulo ante
 coniunctorum, scilicet cum Ioue erat congressus: deniq;
 stella quam dico, illo ipso in loco, vbi stabant coniuncti Iu-
 piter & Mars, scilicet in 18. Sagittarii primum visa est, tan-
 to fere altior Marte, quantum Mars à Ioue, quod erat per
 exiguum, distabat.

Quisquis es, qui portentum stupendum oculis tuis
 non adspexisti; facem imaginare tibi flagrantissimam lu-
 minis purissimi, ventis validissimis agitatum & quassa-
 tum: talis erat vibratio luminis, talis flammaram ebulli-
 tio, talis scintillatio igniuoma rapidissima.

Cum igitur Imp. Cæs. Rudolphi II. qui tunc rerum po-
 tiebatur, stipendia mererem nomine Mathematici auli-
 ci: cum muneris mei contemplatione, tum vero maxime
 Monarchæ imperiis adactus, primum sub finem anni su-

A 2

pradi-

4 *De Anno Natali Christi,*

prædicti, quarti libellum idioma Teutonico; postea plerum tractatum nundinis autumnalibus Francofordiensibus anni sexti in lucem dedi: quo magnitudinem miraculi diuinitus exhibiti, per circumstantias redeuntis Trigoni ignei pro modulo ingenii à Deo mihi concessi illustraui commendauiq;. Cum autem inter cæteros etiam Helisæus Roslinus Medicinæ doctor & Physicus Haganonensium de hac materia non nihil scripsisset, idq; scriptum fato quodam libello meo Teutonico subiunctum circumferretur: hinc ansam ego arripui in libello meo latino, in rationes Roslini libertate philosophica inquirendi, easq; ventilandi.

Non censuit Roslinus hoc intactum prætermittendum: ac oblata occasione anno 1609. cum de Cometa anni 1607. scriberet potissimam libri partem refellendo meo tractatu de stella noua consumpsit.

Fecerem autem illi meo libello & appendicem de Christi seruatoris anno Natalitio, motus hac re, quod viderem, si constaret Iesum Christum natum 4. aut 5. annis ante principium æræ nostræ quam ab Incarnatione censemus perperam, stellæ nouæ de qua commentabar cum illa stella quæ Magis apparuit, commune hoc futurum, quod vtræque cum coniunctione magna superiorum Planetarum, tali quidem, quæ principium faceret nouæ periodi annorum Octingentorum à Trigono igneo, coincideret.

Motus igitur exemplo Censorini, qui olim gratulaturus suo Q. Cærellio de die natali, materiam censuisset idoneam, qua omnes omnium gentium Æras vno quasi fasciculo colligatas ob oculos exhiberet, eoq; labore cognitionem temporum adiuuaret, non alienum à meo proposito fore iudicauit: si & ipse Natalem Noui sideris, & quæ cum illo coincidens tunc reuertebatur, Triplicitatis igneæ.

ignæ; qua geminata celebritate Deus Opt. Max. quendam quasi clauum in supremo cœlo fixerat, Lustro magno Octingentorum annorum condito, Ludosq; veluti sæculares & spectacula in circo cœlesti seu Planetadromo magno Genti humanæ per orbem terrarum dispersæ cum primis vero iis, quibus ius est è prima Cauea spectare, cognitione siderum nobilitatis, per integrum annum exhibuerat: si hanc inquam sæcularem celebritatem Ego repetitione & emaculatione Christianorum æræ totius Occidentis vsu confirmatæ paulo diligentius exornarem. ¶

Occasio vero, quæ me inuitauit vt noui quid de numeratione annorum mente conciperem, fuit ista. Cum in Styriam venissem durante stella, libellum repperi venalem Gretii excusum, nomen authoris erat Laurentius Suslyga Polonus, cuiusq; Præsidis, Ioannes Dekerius S. I. Theologus, quo libello explicabantur argumenta, quibus conficiebatur, Christum non vno solo, nec duobus tantum annis vt Scaligero visum, ante principium æræ nostræ natum esse, sed quatuor solidis annis. Quæ argumenta cum ego ex suis fundamentis examinassem: vera omnino repperi: adeo quidem vt etiam ad quintum annum vis illorum porrigeretur.

Quæ tanto fortius animum meum occuparunt, quanto maior & sublimior per hanc sententiam, eiq; innixam cognationem cum stella Magorum, euasit contemplatio Noui sideris.

Itaq; non tam necessitate meæ materiæ, quam peculiari quodam veritatis studio impulsus; id operæ mihi dandum putauit; vt sententia per se vera & certa etiam per me innotesceret. Vidi namq; multa obstare authori, quo minus ille genus humanum in suas partes pertraheret, nisi publice adiuuaretur. Ex vna namq; parte Christianorum

officiebat illi authoritas magnorum virorum, qui causam hanc nuper admodum præiudicauerant: ex altera, partium quas sequitur, despectus, qui plurimos fascinare solet, vt res etiam bonas, propter odium personæ repudient & abiiciant. Denique & genus scriptionis tale est, vt in paucorum, eorumq; fere mathematicorum manus deuenire solet; cæterarum Professionum homines plerumq; lateat: & nouitas ipsa remorari solet assensum, solitudoq; authoris: difficulter hominum animis euelluntur vsu tuta multorumq; consensu stabilita. Quod si sententiam hanc in meum libellum de stella noua transcripsissem: hac ratione communiorem illam me facturum speraui; quod materia de nouo sidere curiosa est, inq; multorum manus ventura censeretur.

Hanc igitur appendicem cum inuenisset Roslinus aduersarius meus, essetq; & ipse iam à multis annis priuato studio Chronologus, primum in libro suo de Cometa, quo de supra, deinde anno 1610. in alio libello de Nauigatione septentrionis, tertio anno 1611. in pagellis latinis de eadem materia, & denique anno 1612. in libello fatidico ad Imp. Cæs. Matthiam edixit, se sententiam illam meam de anno Christi Natalitio vt à vero alienissimam refutatum ire: quodq; edixerat, nundinis Autumnalibus anni 1612. quantum labore studio diligentiaque eniti potuit, præstitit; edito libello Germanico, quo si non aliis, sibi certe satisfecit egregie.

Quod si, quæ contra me depromsit aduersarius dicto libello, veritatis speciem habuissent: non tantum nihil ego contradicturus, sed etiam vltro ipsum publice fuisset adiuturus. At nunc contra accidit; omnibus enim copiis veritatem manifestissimam oppugnauit, pugnae genere imperitissimo. Quid agerem ipse? Veritatem silen-

tio

tio proderem? Paterer ipsum fidentissimis suis adseuerationibus & triumphali cum pæane in animos imperitorum & simplicium irrepere? Nihil equidem minus mihi committendum fuit. Respondi igitur Aduersario, libello & ipse Germanico anno 1613. Argentinae impresso. Quo responso quid apud ipsum effecerim, tempus docebit; apud lectores certe, quibus vernacula est lingua Germanica, tantum me profecisse spero, vt veritati subsidium vt par est à me præbitum esse censituri sint.

Ecce autem *Ὅχι μὲν ἐπ' ὄχνη, μήλοντ' ἐπὶ μύλων.* Quis mihi in-
 sensus Genius bella ex bellis ferit? Libello præscripseram
 in fronte Thema ipsum quod defendi, secutus exemplum
 mei aduersarii. Sic igitur sonant verba, Natum esse Ie-
 sum Christum seruatorem & Dominum nostrum, non v-
 no tantum anno ante initium æræ nostræ hodiernæ, vt D.
 D. Helisæus Roslinus cum Henrico Buntingo, aliisque;
 nec duobus tantum annis, vt Scaliger & Caluissius cum
 plurimis scriptoribus Ecclesiasticis statuunt: sed quinq;
 solidis annis. Legit titulum Caluissius & exarsit; Episto-
 lam ad me scripsit, sed typis publicis, qua mihi violatam
 authoritatem Euangelii in ipsa fronte exprobrat; senten-
 tiam vero à me defensam rationibus nonnullis aliis præ-
 ter dictam eneruare, adque fui biennii confinia adducere
 nititur. Respondi homini de Crimine prophanati Euan-
 gelii, via eadem, typis nempe publicis ad rationes reliquas
 professus sum me hac sua ratione velle respondere, vt li-
 bellum Germanicum in latinam linguam transferam, ex-
 tritisque Roslinianarum ratiuncularum refutationibus,
 Caluissii nomen rationesq; suis locis inseram. Promissio-
 nem igitur quam mihi extorsit improuisa Caluissii Episto-
 la; hac vice impleo; quæq; de Natali anno seruatoris ite-
 rata cura sci ipsi, latinis nunc literis exhibeo: quo libello
 multa

multa loca, quæ in appendice mea ante annos 8. paulo obscurius tacta sunt, clarius explicantur, quædam & corriguntur inq; melius mutantur. Itaq; spero me gratam lectori præstitisse operam adornata plena disputatione & ventilatione quæstionis, explicatisque fundamentis, quibus veritas innitur.

Quare omissa longiori præfatione ad rem ipsam accedamus: quam distribui in Capita XV, quorum hæc sunt argumenta.

Cap. I. De utilitatibus, quæ ad nos hodie redundant ex cognitione anni Natalitii Christi, errorisq; nostræ æræ vsualis.

Cap. II. An fieri possit, vt hodie exactiorem cognitionem habeamus Anni veri Natalitii Christi, quam antecessores nostri?

Cap. III. Quibus circumstantiis temporis Euangelistæ descripserint Natiuitatem Christi, & cur D. Lucas non addiderit certum annum Imperii Herodis.

Cap. IV. Æram Christianorum Occidentis, qua vtimur hodie communiter, certo non attingere natiuitatem Christi; idque nec absurdum esse nec nouum dictu audituq;.

Cap. V. De certitudine Æræ Iulianæ qua vtimur in hoc libello; & cuius annus 46. est nobis æræ nostræ primus.

Cap. VI. De Historicis, quorum testimoniis innitendum in inquisitione veri anni natalitii Christi.

Cap. VII. De diuersis anni Principiis apud diuersas & præcipuas gentes historicosq; , quorum testimoniis opus habemus.

Cap. VIII. Demonstratur pluribus argumentis, Iosephi historici hanc omnino mentem fuisse; quod Herodes

des Rex mortuus sit anno Iulianæ æræ 42. cum æra nostra hodierna incipiat ab eius anno 46. vbi simul fides historiæ Iosephi de Herodis regno examinatur ex collatione Historiæ Romanæ.

Cap. IX. Argumenta astronomica quibus hæc Iosephi traditio confirmatur, & mors Herodis ad annum Iulianæ æræ 42. affigitur.

Cap. X. Argumenta ducta ex historiis Romanis illorum temporum, quibus consentaneum efficitur, Iosephum in anno Mortis Herodis, qui est Iulianæ æræ 42. nequaquam errasse.

Cap. XI. Exactior inquisitio anni Christi Natalitii per circumstantiam descriptionis totius Orbis, & quod censum illum in quem Christus infans venit, Saturninus Syriæ præses peregerit longe ante Quirinium præsidem; quodq; hoc verbis Lucæ Euangelistæ græcis expresse dicitur.

Cap. XII. Quæ de aduentu Magorum & de infanticidio tradit Euangelista Matthæus, plane consona esse illis quæ Iosephus aliiq; historici Romani circa annum æræ Iul. 41. referunt.

Cap. XIII. Ex ætate Christi, quam Euangelista Lucas ei tribuit ad Baptismum accedenti anno æræ Iulianæ 73. finiente vel 74. ineunte, non posse accurate inuestigari annum Christi Natalitium; suffragante nobis Euangelistæ textu græco.

Cap. XIV. Quæ causæ veteribus patribus, cur Natiuitatem Christi reponerent ad finem anni æræ Iulianæ 43. vel initium anni 44. biennio solo ante initium æræ hodiernæ: alii triennio, alii anno vno.

Cap. XV. Quo tempore, quibus occasionebus & quo authore inuenta, quo item in vsum recepta sit à Christi-

B

stia-

ftianis occidentis æra erronea, qua hodieq; vtimur: vbi & de die Natali.

C A P V T I.

De Utilitate huius inuestigationis.

Non diffiteor, lector Christiane, nonnullos Ecclesiæ patres minime necessarium censuisse, vt in circumstantiis externis Natiuitatis Christi omnes minutias persequerentur. Viderunt enim, si quispiam Ecclesiæ Antistitum, istiusmodi rebus curiosius inquirendis vsque ad contentionum studia prouehatur, iam illum censuram incurrisse increpantis Apostoli; qui Timotheo & Tito quæstionibus harum similibus, quæ quidem rixas excitant, quæ bonos mores, quæ pietatem destruunt vt erant legales, & Genealogicæ, serio interdicunt.

Verum enimvero, non omne quod Episcopus contemnere potest; propterea & simpliciter contemnendum est; nec si quid onerat & impedit doctorem Ecclesiæ maioribus curis intentum, id propterea etiam ab aliarum professionum hominibus est abiiciendum: & multæ sunt quæstiones quæ, si rixas auferas, ornant Religionem Christianam recte explicatæ, aut à ludibriis illam vindicant eorum qui sunt extra Ecclesiam: quo nomine si non necessariæ, optabiles tamen omnino sunt.

Viderunt hoc discrimen ex latinis Hieronymus ex Græcis Eusebius & ante illos Clemens Theophilus, Africanus, Castor, Tatianus alique nonnulli; qui quamuis Christiana professio totum orbem terrarum occupasset, quamuis Ecclesia miraculis, vitæ sanctitate, Graduum inter Antistites ordine & dignitate, coruscaret, martyrumque innumerabilium sanguine promptissime quotidie rigare-

garetur & confirmaretur, ut non videretur opus esse discussione quaestionum Chronologicarum ad fidem Christi fidelium suffulciendam: quia tamen erat certum genus hominum, philosophi dicti, qui Christianam religionem aut palam oppugnabant, aut tacite suspectam reddebant ventilatione Chronologicarum quaestionum: ut igitur etiam his consuleretur, ut Christianis ipsis scrupuli, quos illi iniecerant, eximerentur; dicti patres Chronologica sunt aggressi ex professo, bonamque operam alius post alium praestiterunt. Et ratum hoc ipsorum iudicium fuit apud Patres caeteros; qui plerumque Eusebium ab Hieronymo versum, aut Eusebium ipsum Graecum suis bibliothecis intulerunt; & ad hos authores in laboribus suis Ecclesiasticis, quoties usus ita ferret, recurrerunt, eorumque testimoniis innixi sunt. Ingens numerus est eorum qui Patrum iam dictorum aetatem consecuti sunt, & maior illorum, qui hoc ultimo saeculo, quam qui decem superioribus floruerunt; quibus omnibus idem iudicium, idem in temporum emendatione studium fuit. Sed ne huius temporis scribendi Cacoethes pro autoramento statuam: in prima illa saecula te lector oculos vnice volo conuertere, Patrumque quos allegavi exemplum intueri: ex quo disces, non curiositati superfluae tribuendum; si, qui Christo fidem dedit, omni studio, omni mentis acie in id elaborat, ut ex historiis certum annum eliciat, quo natus seruator hominum Iesus Christus, quo itidem sacratissimum corpus suum victimam dedit expiatoriam pro totius mundi peccatis sanguinemque suum profuderit.

Neque tamen id solis veterum exemplis cerni velim: quin suppetunt nobis rationes domesticae ponderosissimae. Vides Matthaeum & Lucam Euangelistas circumstantiam huius temporis nequaquam intactam reliquisse; nec

fas est dubitare, quin & hoc ipsum quantumvis tenue & non necessarium videri alicui possit ex singulari instinctu Spiritus Sancti profectum sit. Illi igitur consensu omnimodo testatum fecerunt *Iesum Mariæ filium natum esse in Bethlehem Iudææ temporibus Herodis, (non Tetrarchæ, sed) Regis super totam Iudæam, & circumiacentes aliquot provincias: Lucas vero adhuc distinctius, illo ipso tempore, quo exierat edictum à Cesare Augusto, ut describeretur uniuersus orbis; quando illud Edictum Augusti Cæsaris etiam in Iudææ oppidum Bethlehem valuit: Adduntur & plures circumstantiæ, de quibus infra.*

Quorsum existimas pertinere hanc Euangelistarum diligentiam in percensendis temporum circumstantiis?

Quorsum enim? nisi quia perpenderunt, Deo conditori & custodi generis humani varia esse hominum genera, multiplicemque inter illos ingeniorum dissimilitudinem: nec omnibus, qui de Christi doctrina audiunt, sanctitate & dulcedine doctrinæ, per Christum promulgatæ & ab Euangelistis descriptæ satisfactum iri; ut ea sola moti, fidem historiæ de hoc Iesu Nazareno perhibere velint?

Quin potius in immensa gentis humanæ multitudine, magnam esse veri ignorantiam, alias ex aliis existere opiniones, errores, persuasiones, fabulas artificiosas & verisimiles, quæ vel totum genus humanum vel magnos eius cœtus, ut qui quo inter se commerciis & vitæ necessitatibus maxime miscentur, peruadere proque veris recipi & credi soleant: inter has etiam non nullas à viris sollertibus ad morum emendationem data opera confictas, doctrinisque salutaribus refertas & in tantum

EXOR-

exornatas, vt Iouem lapidem iures, vero verius esse, quicquid in se continet ingeniosa fabula.

Quare iam nunc dum superessent, prospiciendum ne successu temporis homines ingeniosi curiosi & scrupulosi, veritatem historię Euangelicę in dubium vocare possint; si videant destitutam necessariis circumstantiis locorum & temporum; quibus illam veluti manibus palpent; & omnino ne historia de Christo tandem inter fabulas aniles & superstitiosas vetustatis nube fultas, quarum tanta inter homines copia sit, referatur, neue pro dramate poetico viri sapientis vitę informandę causa composito olim habeatur.

Nec opus est, coniecturis indagare mentem Euangelistarum; audi Lucam ipsum; *Quoniam, inquit, multi conati sunt, ordinare narrationes rerum, de quibus in nobis (inter nos Christi discipulos.) plena fide, & extra omnem dubitationis vel incertitudinis aleam, liquido constat: sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt & ministri fuerunt sermonis: Visum est & mihi affecuto omnia à principio diligenter ex ordine tibi scribere, optime Theophile: vt (ipse quoque tecum in corde tuo) sermonum de quibus (tantum ab aliis extraneis institutus &) eruditus es, veritatem & tutam certitudinem cognoscas.*

Vides quorsum Euangelista respexerit in accurata digestionem & compositionem historię de Christo: vt scilicet Theophilus suus non tantum narrationibus innitatur promiscuis, sed de veritate rei secum ipso tanto fiat confirmator. Nihil itaque dubites omnem circumstantiam temporis enotationem, quantumuis non semper non vbiq; non vniciue necessaria sit, ad eundem tamen scopum, qui Euangelistę propositus erat, collimare.

B 3

Nam.

Nam etsi hac Domini & Dei nostri paterna plane sollicitudine, hac inquam descriptione circumstantiarum loci & temporis tantum effectum est; vt primitiua Ecclesia, omnesq; adeo temporis illius homines, extra etiam Ecclesiam quantumuis doctissimi & ingeniosissimi, de historica Euangelii veritate essent certissimi & confirmatissimi: adeo vt Tertullianus antiquissimus Ecclesiae scriptor Marcionem haëticum, qui veritatem carnis Christi negabat, confidentissime ablegare potuerit ad tabulas censuum Romanorum ad explorandam fidem Euangelicæ historiæ: factum tamen est longa ætatum successione, postquam memoria rerum illarum gestarum formæque Rerumpub. quæ tunc erant paulatim oblitteratæ fuerunt maxime post euerfionem imperii Romani sub quo Iudæa fuerat vt occasione huius ipsius Euangelistarum diligentia, quam adhibuerunt in consignandis circumstantiis Natiuitatis Christi, noui errores existerent, in quos velut in scopulos aliquos impingunt iuuenilia ingenia quibus ignorantia rerum varias suspiciones, acumen rationis, fiduciam sui plenam temeritatis suppeditat; quibus illi ductoribus pessimis in præcipitia periculosissima dubitationum de veritate historiæ Euangelicæ seducuntur: Qua in dubitatione, contemptuq; cum rerum creditarum tum credentium illi tanto magis confirmantur; si viderint quosdam qui præsunt Ecclesiae bonos magis, quam prouidos & circumspectos, sæpe etiam imbecillitate iudicii laborantes zelo quodam pio prouectos resistere circumstantiarum harum inquisitioni; ne scilicet dignitas historiæ sacrae ventilatione hac, vt illi putant, prophanetur, aut ludibrio exponatur. Hoc ipsum enim suspiciosi illi causantur, hoc inter causas esse clamitant confirmatæ & in vulgus Christianorum receptæ persuasione de historia

Euan-

Euangelica. Sunt alii his contrarii non omnino quidem mali, suspiciosi tamen & ipsi; quippe quorum hæc est natura, ut si in historia Euangelica iam inde à principio Christianismi omnia omnibus exactissime responderent, nec quicquam vnquam disputatum esset; totam rei feriem suspectam habituri fuissent, adeoque ex composito, mutuaque Euangelistarum conspiratione descriptam.

Cum itaque certum habeamus, non delectari Deum cuiusquam hominum interitu aut errore: quin potius id operam dare, ut contra vnumquemque humani ingenii vel defectum vel vitium, quo in agnoscenda veritate impediri homo possit, necessaria procuret remedia, sicque reddat inexcusabiles qui dubitationes suas perniciosas pertinacia tuentur: nihil dubito, quin in hos ipsos usus comparata sit cum apprensione Antilogia quarundam rerum, tum in iis conciliandis Chronologorum hodiernorum industria; qui diuino quodam instinctu certatim pro se quisque in editiones controuersarum de temporibus quaestionum incumbunt. Nec moror, illos hac occasione in contentiones & rixas pertrahi, superque hac materia varie inter se digladiari: Nam ut ex attritu ferri & Pyritidis scintillæ, sic ex conflictu sententiarum veritas elicitur; Disputantes enim omnia etiam reconditissima mouent, nihil intactum prætereunt: Itaque si lis denique componatur, si parti alteri ab altera satisfiat; si non pudeat ignorantiam priorem fateri, errorem deponere, vincenti rationibus concedere: tum demum & partes & qui pugnae spectatores fuere, de mota quaestione vnanimes lætantur, deque eruta in lucem veritate sibi gratulantur. Id adeo nobis hodie tanto magis opera danda est, quam veteribus; quanto remotiores ab ætate Christi sumus, quam ipsi. Vanescit enim sensim in mentibus nostris antiquitatis Idea genuina; labiturque
tem-

tempus; agglomerantur sæcula; nec certi sumus hoc ipso sæculo nouissimum instare diem, cuius ignorantiam non puduit filium ipsum Dei prætere; quia voluntas Dei non erat, ut illum sciremus. Euigilandum igitur est nobis è mille annorum veterno, connitendum ad accuratam disquisitionem rerum bonarum cura posteritatis, ac si nunquam illa desitura sit, nobis est suscipienda, occurrendum calamitati luctuosissimæ, quam intentat monumentis antiquis hodiernus contemptus & conualescens quotidie nouationum studium.

Ad eundem itaq; finem lector amice comparatam esse censeo ventilationem hanc quæstionis nobilissimæ editam prius anno 1606. iam vero recens reuisam & in commodiorem ordinem redactam quippe quæ opponenda fuit explicationi intricatissimæ Doctoris Helisæi Roslini, & oppositionibus Sethi Caluisii Chronologi nonnullis; ne iis offendereris, aut desertum à me patrociniū veritatis conqueri posses. Qui quidem libellus præter utilitates hactenus explicatas etiam hanc tibi exhibebit, ut habeas quod prophanis Christianismi irrisoribus ex Epicuri Schola arguantibus, (quorum hodie inter Iudæos potissimum, sed & in Christianorum principum celebrioribus aulis, in Emporiis, in populosis urbibus non parua est frequentia) ubi errores aræ nostræ, tanquam conclamata causam, & ruens Ilium tibi obiecerint, opponas, quoq; non ipsis tantum os obtures: sed etiam tuum ipsius animum obfirmes exemplo huius obiectionis tandem feliciter discussæ, quo minus ille vacillet, si etiam in cætera Christianæ religionis puncta Sycophantæ illi speciosas quasdam obiectiones quarum solutio tibi non statim occurrat, velut arietes aut tormenta direxerint.

CAPVT

CAPVT II.

An hæc ætas amplius aliquid præstare possit in enodatione questionis nostræ, quam præstitere nostri Antecessores tot retro sæculis?

SVnt autem, quibus absurdum esse videtur, aliquid hodie demum in lucem proferri, de circumstantiis natiuitatis Christi quod per sedecim secula Christianos latuerit. Quibus vt respondeam, initio quidem negare non possum: tot mutationib. Regnorum orbis terrarum inde a nato Christo; tot nouis in singula pene sæcula exorientibus Nationibus, linguis, & moribus, effectum esse, vt & circumstantias temporum nati Christi minus hodie vulgo intelligamus, & noua quotidie sed absurda fundamenta eruendæ veritatis, nouasq; persuasiones afferamus, quibus res illius sæculi perperam metiamur: quibus de causis intricatior hodie facta est hæc quæstio quam erat olim. Sed & illud facile concesserim, superioribus sæculis plurima extitisse documenta, quibus in cognitionem huius rei venire potuisset, quæ hodie magna ex parte interierunt.

At non ideo perdita res est: quin potius extant hodieq; singulari Dei providentia monumenta tam Ecclesiastica quam prophana successione sæculorum & cura doctorum virorum ad nos vsq; conseruata, quæ sufficere possunt nostræ diligentia ad eruendam veritatem. Quod vero attingit veterum ignorantiam; primum de ea nihil affirmari potest. Qui. n. rebus ipsi interfuerunt, eos constat nihil eorum quæ fierent, ignorasse. Qui vero ipsis rerum gestarum spectatorib. proxime successerunt, ii quod non accuratissime inquisuerunt, non ideo & ignorasse dici possunt. Posito vero quod accurate subductam annorum summam ignorauerint, id non ideo factum, quod inuenire verum non potuerint, sed quia de inquirendo non cogitarunt, aut in eo laborandum non consuerunt.

C

* Exem-

[* Exemplum cape facilitatis Patrum, in admittenda historia Evangelica citra scrupulum. Lucas initia Ministerii Christi confert in annum 15. Tiberii, qui annus à die successionis putat us parte sui posteriore & potiore monstrat consules Rubellium & Rufum Geminos. Tertullianus igitur Christum his Coss. & hoc anno etiam passum dixit traxitq; multos ex patribus, ut Christum anno aetatis 30. passum dicerent: quos inter etiam Prosper & Marcellinus. At vero se colligentes, & ministerio Christi triennium deberi reputantes, Tertullianus quidem contra Marcionem, Christum scripsit reuelatum Tiberii anno XII. Sulpicius vero Seuerus iisdem Coss. cum Tertulliano passum dicit, sed annum Tiberii 18. ascribit: Victor deniq; Capuanus, baptismum Geminis Coss. ascribit, & annu aetatis. 27. scilicet, ut passionem retineret in anno 30.]

* Ipsorum enim tempora moresq; proxime erant similia Apostolicis; non igitur causa illis erat dubitandi de re quapiam, quam hodie forte & miramur ob nostrorū temporum dissimilitudinem cum temporibus illis, & ut incredibilem in dubium vocare incipimus aut insolentia fascinati non satis nos expedimus: eoq; fit ut fortioribus causis incitemur ad inquirendas huiusmodi res vetustas, crescente apud Chronologos cum ipsa quaestionum difficultate, sciendi cupiditate. Qui si arrogantiae pertinaciaq; scopulos declinent; si certiora docentibus cedant, veritatem amplectantur oblatam; equidem pro sciolis vitiligatoribus traducendi non sunt. quin potius Dei creatoris exemplum hic quadam tenus imitantur: ut enim ille è tenebris lucem admirabilem produxit, ex malo vero, utcunq; velis malo, semper boni quid elicit: sic hi ex humani generis erroribus ex litibus & contentionibus veritatem in apertum proferunt.

Accedit superioribus hodierna Typographiae commoditas; qua fit ut hodie multa feliciter decidi possint
quæ

quæ olim in tenebris latuerunt. Et̄ enim oīum quoq; bibliothecæ fuerunt instructissimæ, librorumq; copia innumerabilis, quorum maxima pars interiit: defuit tamen illis iusta exemplarium copia; quare factum vt plerique, quamuis ingenio instructissimi, ab inuestigando tamen abstinuerint: contenti paucorum aliquorum industria, qui in materias Chronologicas omni studio incubuerunt; quorum pronunciata vt certa receperunt, & fiducia freti, imitati sunt, inque suos vsus inter scribendum conuertunt. Sic Eupoleum, sic Panodorum, Tatianum, Castorem allegant Theophilus, Africanus, Clemens, vtrosq; Eusebius, & illius translator Hieronymus, Chronologi quidem omnes & alius alium, interim corrigentes; At Eusebium & Hieronymum, veluti causa iudicata, turba Patrum tam Græcorum quam latinorum sequuntur sine exceptione.

At hi tam pauci, qui serium in Chronologiam studium posuerunt, gemino labori impares fuisse videntur, vt & infinitam librorum multitudinem euoluerent, monumenta ad rem facientia colligerent; & simul singula exactius examinarent, inq; ordinem redigerent. Fere enim fit, vt qui durat ad lectionem laboriosam, minus polleat iudicio; & qui tempus terit pensiculando, disponendoque, ei desit tempus ad lectionem multiplicem adq; excerptandum; nec ferat iuxta se patientiam lectionis, enodandi cupiditas. Equidem affirmare ausim, literatum aliquem hodie spacio menstruo ex Cæsaris Baronii Cardinalis & Iosephi Scaligeri libris plura & certiora documenta ad quæstionem pertinentia excerptere posse; quam olim Clementem & Eusebium longissimo annorum circuitu ex tot instructissimis bibliothecis. Nec mirum; quem enim hauserunt antiqui illi laborem, eius fructum perceperunt

perunt hi quos dixi moderni, cibumq; veluti præmansum
& hauserunt ab illis & porro suis lectoribus ingerunt. Ac
cum exemplarium libri tam utilis hodie extent aliquot
millia beneficio typographiæ: mirum nequaquam est, in-
ter tot lectores quos inveniunt tot exemplaria, vnum vel
alterum existere, qui diligentius expendat monumenta
rem attinentia, quam fecerunt authores ipsi è quorum li-
bris illa sunt excerpta, expensisque vtatur rectius. Vnde
hoc deniq; conficitur, hodie aliquid interdum nos asse-
qui coniectura fælici posse, quod supra mille aut duo mil-
lia annorum vel ignoratum, vel non necessario habitum,
eoq; & neglectum fuit.

Non itaq; Lector illos impossibilia tentare putato qui
hodie in Anni Natalitii Christi inuestigationem exactio-
rem quam fuit illa veterum, incumbunt: neq; laborem ir-
ritum te sumpturum existimato, quem in lectionem huius
libelli impenderis: quem utiq; libellum totum commo-
dis tuis destinavi.

C A P V T III.

*De circumstantiis Natiuitatis Christi, quas Euan-
gelistæ vel prodiderunt vel omiserunt.*

Igitur ad rem ipsam accedamus, & circumstantias expen-
damus, quibus inniti debet cognitio veri anni Natalitii.

Vulgatissimus mos gentium pene omnium totius orbis
historias rerum gestarum circumscribendi numero anno-
rum, quos haberent imperia Regum aut Præsidum aut Sa-
crorum Antistitum, valuit etiam apud Iudæos, non inter-
rupta consuetudine inde à primo Regni apud illos exor-
tu: siue suæ gentis Regibus parerent siue exteris.

Sic vsurpantur anni Salomonis; & post diuisionem Re-
gni, alternis anni Regum Iuda & Israelis, vsq; ad extinctū
regnum Israelis, & deniq; anni Regum Iuda soli vsq; ad ca-
ptiu-

ptiuitatem Babylonicam. Ex eo qui priores Babylone
 venerunt annos numerarunt Nabuchodonosoris, & Euil-
 merodaci; quem Daniel Balthasarem vocat. Quidam et-
 iam annos captiuitatis suæ numerarunt quos inter Eze-
 chiel. Inde diuiso imperio amplissimo inter Principes Ba-
 bylonios Laborosoardachū eiusq; tutorem Niriglisorofo-
 rum, & inter Astyagem, (Danieli, Darium) Medum, Cya-
 xaris (seu Danieli Assueri) filium: illi Iudæi qui Babylone
 habitauerunt, annos proculdubio numerarunt principum
 Babyloniæ, quorum vltimus Nabonnidus; vt astrologi Ba-
 bylonii solebant: qui vero in Media & Persia sunt versati,
 quos inter Daniel Satrapas Susarum, annos numerarunt
 Darii seu Astyagis, & illo capto, annos Cyri, eo vsq; donec
 Cyrus subiugato Xabonnido Babylone imperii caput
 occupauit, à quo tēpore nouo initio capto Iudæi vniuersi
 numerarunt annos imperii Cyri Babyloni, quippe quod
 finem imposuerat captiuitati suæ. Quia vero nihilominus
 serui erant Iudæi Persarum; ideo etiam post reditum nu-
 merarunt per annos Darii Persæ, Assueri seu Xerxis, Arta-
 xerxis, vt in libris Esdræ & Nehemiæ: quod idem & de an-
 nis Darii Nothi, Artaxerxis alterius, & deniq; Darii Codo-
 manni, datur intelligi: deq; Macedonib. qui successerunt
 persis in possessione Iudææ, de Alexandro sc. eiusq; succes-
 sorib. in Syria & Ægypto, quos inter erat diuturna conten-
 tio de Phœnicia, Palæstina, Iudæa, totaq; adeo Syria, iam
 Seleucidis dominantib. iam Ptolemæis. Ita libri Maccha-
 bæorū vtuntur æra Græcorum aut Seleucidarum, vitandæ
 confusionis causa continuantes annorum numerum à pri-
 ma Regni confirmatione per illa familiarum dissidia vsq;
 ad imperium Hosi nonæorum. Iesus vero Syracides vtitur
 annis Ptolemæi Evergetis: Erat enim Ægypti incola, pe-
 nes quam gentem Ptolemæi non interrupta serie rerum
 potiti sunt vsq; ad Cæsares.

C 3

Inte-

Interim languescente potentia Macedonum in Syria mutuisq; armis attrita, cum coartum esset nouum in Palæstina regnum Macchabæorum: Iudæi Palæstini ad morem redierunt numerandi per annos primum Simonis vt in Macchabæis, deinde Ioannis Hyrcani, regumq; succedentium ex hac familia, vsq; ad Antigonum huius familiae Iudaicæ vltimum, & qui hunc regno simul & vita, Romanorum ope spoliavit, Herodem Idumæum. cuius, vt & ante dictorum numerus annorum regni in crebro vsu est apud Iosephum Iudaicarum rerum scriptorem.

Idem mos apud Iudæos tenuit etiam tempora sequentia Romanorum imperatorum, dinumeratis enim Archelai filii Herodis annis decem vt Ethnarchæ, postquam illo in exilium eiecto Iudæa Syriæ contributa fuit, ex eo tempore Augustus procuratorem in Iudæam misit, qui Ierosolymis præsiderent loco Regum: consentaneum igitur est inceptum tunc morem numerandi per annos Augusti: Nam Augusto mortuo, per Tiberii successoris annos in Iudæa numeratum esse, ex Luca & Iosepho plus quam manifestum est. vt infra capite 13. fusius dicetur. Hoc vero Natiuitatis Christi tempore Iudæa adhuc erat vnus Herodis imperio subdita.

Hunc igitur vulgatissimum morem obseruans etiam Matthæus Euangelista, sic scribit: *Cum natus esset Iesus in Bethlehem Iudæ, in dieb. Herodis Regis.* Erant quippe & alii Herodes, Herodis Regis filius, cui post mortem patris, quæ natiuitatem Christi secuta est proxime, obuenerit Galilæa & Peræa, pars regni patrii, non Regis sed Tetrarchæ titulo. Ne itaque error se insinuaret in tempore, ob confinia successione; addidit Matthæus dilucide, *temporibus Herodis,* (non tetrarchæ sed) *Regis.*

Sic Lucas Euangelista, Historiam conceptionis Ioannis

nis

annis Baptistæ, quæ natiuitatem Christi qui quindecim mensibus præcessit, sic exorditur: *Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ, sacerdos quidam, &c.* Herodis inquit, Iudææ Regis non Tetrarchæ Galilææ & Perææ.

Morem vulgatum obseruarunt Euangelistæ, vt dixi, describendi rem factam per circumstantiam imperii Herodis: non obseruarunt vero hic, exprimendo certum annorum imperii numerum: neq; enim addiderunt, quoto anno imperii eius, natus sit Christus. Causa vt id emiserint hæc fuisse videtur: quod discipulorum Christi illi, à quibus suscitatus est D. Lucas, quin & mater Christi, Beatrix virgo, (nam & cum illa locutus est D. Lucas, quippe quam depinxisse fertur) vel nunquam impresserint memoriæ, vel non conseruauerint in ea certum & præcisum annum Imperii Herodis; vel certe non indicauerint Euangelistæ, vt rem non admodum necessariam, contenti indicasse extrema tempora Herodis Regis. Nam verisimile est, Lucam Euangelistam non omissurum fuisse numerum annorum Regni Herodis, si illum ex idoneis authoribus didicisset; præsertim eo ipso loco, quo de conceptione & natiuitate Christi & præcurforis eius Ioannis agit. Nam in descriptione baptismi Ioannis vt infra copiosius explicabitur cap. 13. curam harum rerum demonstrauit, expresso certo anno imperii Tiberii, scilicet quinto decimo: tunc enim temporis Iudæa præter Tiberium Cæsarem Romanum; regem non habebat. Erat autem facile D. Lucæ percontando ex Christi discipulis, certum Tiberii annum addiscere quippe recenti rei memoria; quod Christus statim à Baptismo, toti genti Iudæorum, & nationibus circumiacentibus stupendis miraculis innotuisset: cum è contrario si natiuitatem Christi consideres, non sit verisimile, præter matrem Christi, quenquam post

post annos 30. & plures extitisse, qui memoriam numeri annorum, quo natus Christus, eo usque conseruauerit. Adeoq; & ipsa Christi domini nostri Mater, qua fuit modestia & humilitate morum sensuumq;, non videtur curam habuisse numeri annorum Herodis Regis. Sic enim & hodie fieri videmus, vt sexus infirmioris matronæ laudatæ, simplicitate sua contentæ, literas vulgo non attingant, aut parce vsurpent, nec stylo manuq; polleant præsertim si paupertate oppressæ non abundant ad id ocio: adeoq; nihil pensi habeant, quoto anno ætæ vsualis quem libet liberorum pepererint: Cura hæc Patrum magis propria est, qui ne ipsi quidem omnes minimeq; fabri & opifices ad huiusmodi attendunt; sed fere literati tantum aut notarii, aut commentarienses, aut alia Reipublicæ negotia curantes.

Est & alia coniectura, quæ verisimile facit, defuisse Euangelistæ Lucæ exactam cognitionem anni Regni Herodis, quo natus fuerit Christus: quod idem Euangelista in descriptione baptismi Ioannis, (quæ in annum quindecimum Tiberii incidit.) hac orationis forma vtitur. *Et ipse erat Iesus quasi annorum triginta, incipiens sc. prædicare.* Constat vero, si quis dicit se esse annorum circiter vel quasi triginta, eundem interim dum hoc dicit, aut non habere in memoria certum ætæ vsualis annum, quo natus fuerit, aut de eo hac vice non cogitare.

Quæ vero alia Matribus inhærere solent in memoria, scilicet quæ in natiuitatem cuiusq; suorum liberorum inciderint: & quæ fuerit puerperii fortuna, omnia illa Mathæus & Lucas ex ore Benedictæ Virginis Matris, eiusue cognatorum diligenter exceperunt, & literis consignata posteritati transmiserunt, *Edictum Caesaris Augusti, vt describeretur vniversus Orbis, Aduentum Magorum ex Oriente, quodq;*
inde

inde occasionem inuenit *Infanticidium Bethlehemiticum*. Ista vero non tantum seipsis maximi momenti res sunt, plenæ horroris, stuporis & admirationis, totasque vrbes, territoria, Gentes, quinimo totum terrarum orbem attinentes: sed quæ peculiariter Parentes Christi tam prope tetigerunt, vt impossibile pene fuerit, illos vnquam tota vita memoriam natiuitatis filii sui Iesu recolere, quin hæ circumstantiæ summæ euentiæ simul incidrent. Non mirum igitur, annotatas esse has circumstantias, omissum vero annorum Regni numerum, in tanta quippe vtriusq; rei diuersitate. Credo equidem tanti momenti res coincidentes penitus occupasse mentes & calamum Euangelistarum, adeo quidem, vt superfluum censuerint, ipsum etiam numerum Annorum Herodis annotare; quis enim eorum qui tunc vixerunt, audiens de Edicto Augusti per totum fere terrarum orbem promulgato, non statim & tempus & certum annum rei famosissimæ tenuit, ab eoq; termino ad vsq; præsentem suum annum temporis interiecti rationes vsu postulante de facili secum ipso exigere potuit?

Hi igitur omnino sunt characteres, hæc documenta à duobus Euangelistis nobis suppeditata; ex quibus genuinus annus Natiuitatis Christi internosci, temporisq; ab illo ad nos vsque lapsi ratio subduci debet, 1. Imperium Herodis, 2. Edictum Cæsaris Augusti, 3. Aduentus Magorum & infanticidium Bethleemiticum, 4. Denique ætas Christi prope vera quando baptisate à Ioanne suscepto, prædicationis suæ fecit initium.

C A P V T IV.

Æram nostram vsualem certo non attingere annum Natiuitatis Christi; & argumentum operis.

Quod si ergo certum annum Natiuitatis Christi designare

D

gnare

gnare temporisque ab illo ad nos vsque lapsi summam addiscere cupimus, id operæ dandum est: vt quatuor dictis monumentis, sc: principio & fini Regni Herodis, vt Edicto Cæsaris Augusti, vt aduentui Magorum & infanticidio, vt deniq; quintodecimo Tiberii anno suas sedes certas assignemus in aliqua æra verbi causa in æra nostra vsuali, cuius hic supra millesimum sexcentimum numeratur quartusdecimus.

Dixerit hic aliquis, nihil opus esse calculo vel locutione: numerare nos vti hos 1614. Annos à Christi natiuitate: tenere ergo natiuitatem istam Christi Caput huius æræ, hanc sedem eius, & hanc annorum summam esse?

Nequaquam vero ita habet: ista namq; annorum summa, licet receptissima & publico vsu stabilita sit, breuior tamen est, quam vt à natiuitate Christi descendat: defectum fatentur pleriq; omnes ex hodiernorum Chronologorum turba, quidam vnum annum, quidam biennium desiderantes: vt de his iam nihil dicam, qui ad quartum & quintum vsque progrediuntur, quorum hic proprie causam ago. Etsi enim error iste tacito vulgi consensu sensim inualuit: non sunt tamen illius causæ communes omnibus ex æquo Christianis: sed extiterunt passim, qui errorem detegerent. quod vt appareat, vtq; magis in propatulo sit, quid potissimum in quæstione versetur, & quocum aduersario mihi res sit: quædam hic ex sequenti capite¹⁴ anticipanda, perq; scriptores omnium seculorum eundum est.

Quamquam fecerimus operæ compendiū vnus Eusebii citatione: qui in canone Chronologico citans patres Ecclesiasticos antecedentes, quos inter Tertullianus, Clemens Alexandrinus Ierenæus &c. ex eorum sententia natiuitatem Christi collocat ad 41. vel 42. Augusti:

cum

cum tamen æra nostra hodierna incipiat demum à 44. Augusti Anno: itaq; series Annorum Christi in canone Eusebii est vnitate auctior quam series æræ hodiernæ. Eusebium secutus est Hieronymus, Hieronymum Prosper, omnes vno Anno plus numerantes quam vulgus hodie: Quorum numerandi rationem ex hodiernis Chronologis sequuntur Gerhardus Mercator, Buntingus & alii. At vero non contenti hac differentia Cassiodorus & Sulpicius Seuerus, sed patres antiquissimos pressius imitandos rati, ille vno, hic duobus annis altius quam Eusebius natiuitatem Christi collocant, biennio & triennio plus habentes quam vulgus hodie. Cassiodorū allegat Marianus Scotus, sequitur vero vt videtur primo Seuerum, deinde Cassiodorum aliquo vsq; , tandem cum Eusebio redit in gratiam, eiusq; filo pergit vsq; ad ætatem suam, annum ab hinc quingentesimum, semper anno vno, in antiquioribus etiam biennio plus numerans, quam æquales eius, quos vulgus nostrum sequitur. Hunc igitur Mariani autorem Cassiodorum tuentur ex hodiernis Iosephus Scaliger, eiusq; imitator Sethus Caluissius.

Verum enimvero in hoc libello mihi non præcipue cum hoc defectu æræ nostræ vsualis, qui est vnus vel duorum annorum, res est: vt qui satis multos habet ex veteribus & modernis, qui eum redarguant: quibus omnibus & singulis ipse quoq; subscribo hæctenus, quoad antiquiorem faciunt Christi natiuitatem. At in definienda quantitate defectus huius non illos tantum qui vnum & qui duos & qui tres, sed etiam illos qui quatuor annos desiderant, Michaelem Mæstlinum, Laurentium Suslygam Polonum eiusq; in disputatione præsidem Deckerium supero statuens interuallum inter Christi Natiuitatem & primas Calendas Ioan. æræ nostræ vsualis annos

D 2

quinq;

quinque; sunt autem anni omnino sex usque ad Natalia, quæ Dionysio erant in mente, nobis eius imitatoribus, ut infra patebit, ignaris. Itaque triennio solido differo ab ipsis etiam Patribus antiquis, biennio à Sulpicio Seuero.

Hæc præcipua est admirandi materia non paucis; hic alii, quos inter Sethus Caluifius, non patres nobis qui vestigia D. Lucæ Euangelistæ religiose sunt secuti, sed Euangelium ipsum obiciunt, prophanatam religionem, & tantum non blasphemias nobis imputant, qui patres, qui Euangelii verba in dubium vocare audeamus: alii rationibus constricti quibus utimur mirari solent, in ipso statim exortu Christianitatis, deflexisse siue Euangelistas, seu proximos eorum successores à veris computi rationibus.

Quid igitur his opponemus, quo criminationes illorum effugiamus, admirationem his demamus?

Quid enim aliud nisi hoc ipsum quod alias in inquisitione originum præmitti solet. Nimirum omnes res cum primum incipiunt fieri, vel quia de præsentibus geruntur, nec indigent adminiculis memoriæ, vel quia quorsum euasuræ sint nondum liquido liquet, non ita annotantur, ut res iam consummatæ furtimque temporis recordatio elabatur, superueniunt anni, crescit ætas inobseruata, ut si quando respiciendus est primus earum ortus, vel non prompte recolligas annorum numerum, vel laborandum in eo non censeas. Quodque vulgo fit, id etiam apud Euangelistam Lucam locum habere, hinc perspici potest: quod Lucas in ipsa descriptione natiuitatis Christi, cum de ea ex professo agit, non addidit numerum annorum imperii Herodis: quodque deinde, quando Christi baptisati ætatem describit; hac utitur orationis forma, Erat circiter 30. annorum. Ne vero lector nos abuti putet hac excusatione, scopus præsentis operis hic erit, ut primum necessariis argu-
men-

mentis probemus, stari non posse computo Patrum, aduersante veritate historica; quo demonstrato, capite XIII. crimen prophanati Euangelii sic diluemus, vt sole clarius appareat, verbis Euangelii vim nullam esse factam; tunc capite XIV. rationes expendemus, quas patres vel communiter omnes, vel singuli proprias secuti sunt; vt & inter se ipsi, & à me omnes in calculo dissentirēt, vnde patebit illorumne calculus accuratior sit an meus & vtri fidendum. Deniq; capite XV. Origenem & authorem æræ hodiernæ erroneæ in lucem proferam.

CAPUT V.

De æra Iuliana, qua utendum nobis est in hoc libello: deque serie Romanorum Coss.

CVM igitur propositum habeamus, ex historiis demonstrare, principium vsualis æræ nostræ non exhibere circumstantias illas, quibus Euangelistæ descriperunt natiuitatem Christi; sed quærendum esse iis exprimendis annum aliquem superiorem; quæras igitur, quæ ratione quo medio peruenire ad hunc annum possimus, cum ad eum scala nostrorum annorum vsualium non pertingat? Nimirum hoc opus erit, vt hanc annorum seriem prolongemus: id est, vt seposita hac veluti scala annorum nostrorum vsualium, aliam arripiamus iustæ longitudinis. Erit autem series annorum Iulianorum, ob causas istas: primum illa pauculis annis antequam Herodes Rex crearetur, incepit, sufficit igitur nobis eius longitudo ad præsens negocium; quæ tanto libentius vtor, quod repetitione centenariorum non est molesta futura. Deinde innexa est capite suo, & passim tota serie successionibus Romanorum consulum, quibus res à Romanis gestæ con-

D 3

signa-

signari solebant, vt de ea dubitari non possit, tertio ratio bissexti ex ordinatione Iulii Cæsaris, & Augusti restitutione non perturbata serie mansit ad nos vsq; & sic vno complexu nostra tempora cum temporibus Christi, quodque suo loco connectit. Sed fusius ista explicemus per hæc axiomata.

I. Caius Iulius Cæsar anno altero ex quo Cos. II. fuerat Ægypto deuicta Sosigenem Mathematicum secum adduxit in Italiam, eiusq; consilio postea vsus est, in constituenda ratione anni Romani, quæ cura ad Cæsarem vt Pontificem Maximum pertinuit. Tertio anno in Africa depugnauit, reuersusq; in Italiam, adduxit Iubam Mauritanie Regis filium, inter doctissimos scriptores connumeratum, finitoq; triumpho, circa Solstitium cõuocatis aliis etiam Philosophis & Mathematicis, rationem emendationis iniuit, illumq; annum confusionis nuncupatum, ad iectione duorum Mensium extra ordinem produxit. Annus igitur sequens, qui quartus erat ab eius consulatu secundo, quo anno Cæsari post reditum ex Hispaniis deuictis abdicanti, Consules suffecti Q. Fabius Maximus & C. Trebonius: hic inquam primus fuit eorum qui Iuliani dicuntur.

Quis fuerit genuinus sensus ordinatoris, non satis liquet: certum tamen duorum alterum fuisse; aut enim hos intercalarios esse voluit Cæsar 4. 8. 12. 16. 20. 24. 28. 32. 36. 40. 44. 48. 52. 56. & sic vltorius, quæ plana & simplex ratio fuisset: Aut quod magis conicias ex forma erroris consecuti, intercalarii hi fuerant instituti 3. 7. 11. 15. 19. 23. 27. 31. 35. 39. 43. 47. 51. 55. & cæteri, scilicet, vt Februarius (.sedes intercalarii Romana antiqua.) qui proxime ludum Olympicum insequeretur (.Olympias enim in æstatem anni præcedentis Iuliani secundi incidit.) retineret intercalaria-

calarium, itaq; intercalatio Romana quam proxime fieri posset, iungeretur Græcæ. Verum sacerdotum stupore, temporumq; conturbatione factum, vt lege secus accepta quam erat lata, siue quartum ab anno Confusionis intellexerint, pro quarto à primo Iuliano, & sic pergendum putauerunt, quarto quoq; anno currente non completo siue cum (.in altera ratione.) tertium in ordine viderent intercalarium, id semper tenendum arbitrati sint: anni hi reciperent intercalationes. 4. 7. 10. 13. 16. 19. 22. 25. 28. 31. 34. 37. vel 3. 6. 9. 12. 15. 18. 21. 24. 27. 30. 33. 36. quo annorum curriculo dies 12. intercalati fuere cum solum 9. debuissent.

Post hos annos errore intellecto, cum iam inciperet annus sidera triduo morari, Cæsar Augustus illo anno quo lustrum condidit, quo & Mensem Sextilem Augustum tranominauit (fuit autem ordine 38. C. Asinio Gallo, C. Martio Censorino Coss.) tridui abundantis errorem omissione trium legitimorum intercalarium in annis 12. sequentibus pensari iussit. Id ego rursus puto non intellectum vel quomodo præciperetur, vel quomodo seruaretur. Nam ad priorem formam ordinationis primæ, ex his annis erant omittendi legitimi, ex 40. 44. 48. Omissi vero sunt ex his annis 41. 45. 49. quia non annus 52. sed 53. primum de nouo nactus est intercalarium. Ratiocinationis forma hæc videtur fuisse, quod cum lex ista ferretur initio anni 38. scirentque in 12. annis omittendos esse 3. intercalarios, ad exactos igitur 37. siue iam 36. siue 37. vitiosum intercalarium habuerit addiderunt 12. vnde consurgunt 49. quo transmissio purum quadriennium de nouo inceperunt, annorum 50. 51. 52. 53. vt ita 53. tius iterum nancisceretur bissextum.

Nisi maior & tertiam de Iulianæ ordinationis sensu sequi opinionem: quod iusserit Iulius post exactos 4. primos,

mos,

mos, initio quinti primam statuere intercalationem, quam ideo omiserit præcipere in primo etiam anno, quia anno proxime antecedenti Confusionis omnem intercalandi rationem consummauerat. Vt ut habeat, testatur computus, si nos ex hodierna ratione retro extensa Lunæ cursum subducamus, collocatis intercalariis in his annis. 1. 5. 9. 13. 17. 21. 25. 29. 33. 37. 41. 45. 49. 53. 57. & sic continue; tunc vespera diei 2. Ianuarii anno primo Nouilunium occurrere in 9. Capricorni; quod Nouilunium Iulius Cæsar diei primæ Ianuarii accommodauerat apposito aureo numero I. ad primum Ianuarii; ut testatur Stœfler ex peruetusto libro Manuscripto, cui etiam suffragatur Manuscriptus in Membrana qui penes me est, authoris docti, qui ante annos 350. vixit, verbis hisce.

Sed oporteret nos excipere primos duos dies, qui in 600. annis prætermisisti sunt quia ultra 600. vel 700. annos, quando Ecclesia primo incepit habere pacem credimus fundatum esse Calendarium nostrum, quoad Lunam. Sed quia legitur, quod Iulius Cæsar ante incarnationem domini inuenit aureum numerum in Calendario, potest dici, &c.

Si ergo Iulius Cæsar primo die Ianuarii posuit aureum I. ut Stœfler testatur, & locus ipse Nouilunii in nono gradu Capricorni, accommodatus initio Ianuarii verisimile facit, quia ante Eudoxi tempora circa illas signorum partes solis conuersiones, rationabile anni principium fieri putabantur: nostra vero computatio Nouilunium statuit in 2. Ianuarii; patet eam à mente Cæsaris etiamnum aberrare. Sed hoc nihil ad nos, qui ab anno Iuliano 53. non interrupto more rationem intercalationis ad mentem Augusti constanter ad annum vsq; 1542. Christi tenuimus.

Igitur principium annorum Iulianorum suos habet
confu-

consules, habet & annus ex hac ferie 38. vt dubitari non possit; quoq; minus dubites, accedit authoritas Censorini accurati supputatoris temporum, licet ille 200. annis posterior fuerit his temporibus.

2. Sequitur vt de ferie ipsa consulum dispiciamus. Et si vero perplexitatis aliquid habet consulam successio, versatur illa tamen intra certas metas; adeo vt hodie nemo sit, qui de centum annis vltimis, quos Augusti excepit imperium, quicquam dubitet, aut dislocandos, transponendos, expungēdos, inserendosue annos contendat: multi enim inq; luculenti extant rerum Romanarum scriptores, ex quibus omnis consulum illius sæculi series iam dudum citra dubitationem excerpta & disposita est à diligentissimis nostri sæculi scriptoribus: Carolo Sigonio, Onuphrio Panuino & aliis, qui si quid à veteribus, Eusebio, Cassiodoro, Fastis Siculis, Cuspiniano & cæteris peccatum fuit, sedulo coarguerunt, inq; melius restituerunt. Cathena igitur Consulum Romanorum per centum annos ante Augustum perq; alios 100. sub imperatoribus, saltem quod annorum summam attinet, integra est. Nam quod quidam putant quinq; annos eximendos inter & Tiberium, & Neronem de eorum admonitione iam statim sum dicturus.

3. Tertia namq; quæstio existit, an certi simus, quotum hodie annum agamus à primo Iuliano, adeoq; à Consulibus eius. Non sufficit enim Cathenam consulum esse integram per 200. annos: oportet & scire, quanta illa ex altitudine dependeat. Nam, multi fuerunt, qui ab iisdem Consulibus exorsi, minus tamen ad vsq; sua tempora numerarunt, quam ferret annorum Iulianorum ratio. Sic Regino, Sic Hermannus Contractus, & ne multis, pleriq; Historicorum, passionem quidem ad annum 18. Tiberii

E

refe-

referunt, ab ea tamen ad se vsque minus iusto numerant. Idemprehendit Deckerius etiam in Annalium scriptore Barronio. Quinimo est qui contendat omnem illam seriem Consulum quam certissimam habemus, cum omnibus historiis quinque solidis annis nobis esse propiorum, quam nos hodie putamus. Et loca ostendit, ubi existimet insertos esse perperam annos: scilicet Tiberii annis 16. & 17. ut nos putamus, & post excessum Caii, Claudii, Neronis, propterea quod Cons. sufficiebantur anno nondum exacto. Post primorum horum imperatorum tempora, non amplius de tot annis dubitat. Quid? ergone sæculum Cæsarum quinque annis est contractius. Omnes illæ historiæ, vnaque Christi ipsius natiuitas baptismus & passio totidem annis nobis propiora facta? Anne sic subueniri potest æræ nostræ labanti, si historias sacras, quas contendo altius ascendere supra principium æræ nostræ, non ipsas solum sed vna & prophanas omnium gentium deorsum trahamus inque æræ nostræ septa recipiamus?

Nequaquam vero id fieri potest. Habent historiæ Romanæ, habent Græcæ suas sedes contestatissimas, consensu non eorum tantum qui post vixerunt, computatorum, sed scriptorum coætaneorum, nec vernaculorum tantum, sed & extraneorum: ut si Romani scriptores, si omnes ad vnum homines qui Romæ vixerunt, errassent, decepti tabulis consulum publicè sed vitiose expositis, peregrinis tamen, domestica numerandi ratione subnixi (. ut Græci pro Olympiadas Iosephus per Sabbathicos quippe annum Iulianum 9. facit Sabbathicum.) errorem redarguturi fuerint. Quid vero dico de scriptoribus historiæ? vel solas singulorum ætates appello; & quæro nemone fuerit qui ætatem suam aliter, quam ex vitiosis, ut
volunt

volunt tabulis consulum numerare didicerit? Traiani initium quantum à nobis retro distet, nec dubitatur, & si dubites, coniunctione Lunæ & Spicæ Virginis in annis Nabonassari, adeoq; in cælo ipso signatum est à Menelao; Nerua etiam mortuus est anno illo, qui erat æræ nostræ 98. VI. Cal. Febr. cum XII. Cal. ante fuisset Eclipsis solis paruula. Imperauit annum I. Menses 4. Domitianus igitur cæsus anno æræ huius 96. quo anno insuper Luna die 18. Sept. sicut Domitianus prædixit, in Aquario cruenta uit. Imperauit vero annos 15. Ergo anno 81. æræ nostræ successit: & annus 93. est tredecimus eius imperii: At numerat Iosephus annum ætatis 56. Ergo dicit se natum anno 37. vel 38. æræ nostræ. Affirmat vero se natum anno 1. Caii. Non potest igitur initium Caii serius poni quam anno 37. vel 38. nisi concesseris, Iosephum Ierosolymis degentem, nesciisse numerare annos ætatis suæ: non est igitur hoc tempus triennio contractius. Quis melius nouerit ætatem Agricolæ, quam Tacitus eius vitæ scriptor, eiusdem & gener? Decessisse ait Collega Priscoq; Coss. qui fuerunt penultimi Domitiani Coss. anno 56. ætatis, natum vero Caio III. Coss. reponitur igitur tertius Caii consulatus in 40. annum æræ nostræ, non vero in 42. vt suspicari vult vir ille, tempora Cæsarum contrahens. Quid dicam de æris longioribus, vt de Antiochena, de Hispanica & de Ægyptiaca; quarum illa à prima Calendarii ordinatione, hæc à victo Antonio & Cleopatra deductæ, diutissime fuerunt in vsu; suffulciuntq; insignes euentus, cum certis consulibus connexos quo minus illi, vt vult Chronologus, versus nos demitti possint. Nec paruam fidem faciunt & anni à Nabonassaro, collecti per Reges Ægypti vsq; ad Cleopatram & deuictam Alexandriam quos Censorinus cum annis Iulianis, Actiacis, Ægyptiis posterioribus,

bus, cumq; olympiadibus connexuit fide certissima. Super omnia sunt Characteres cœlestes immutabiles & inimitabiles in anno non genuino. Nam si de Traiani initio dubitari amplius non debet propter coniunctionem Lunæ & Spicæ virginis; cur de consulibus Viphanio & Fonteio dubitaretur; qui Eclipsi solis maxima signati sunt in ipso cœlo; Nam vt pridie Idus Maii sol deficiat, plus semel intra annos 5. fieri nō potest; factumq; est Iuliano 104. imperante Nerone. Signatus est & Vincinii & Statilii Tauri consulatus Claudii anno quinto, Eclipsi parua Cal. Augusti, anno 90. Iuliano. Signatus est & Cornelii & Valerii Messalæ consulatus Eclipsi partiali solis quæ fuit in 30. X digitorum 5. hora vna ante occasum solis, Iuliano 50. Signatus est primus Iulianus (& cum eo cōnexi Coss.) Nouilunio in Capite anni vt supradictum. Habent & Coss. C. Marius, C. Flaccus characterem Eclipsin solis diei hora 3. puta ab ortu solis: fuit autem illa currente 104. ante vulgare initium annorum Christi.

Habet deniq; L. Æmylii Pauli, & Licinii Crassi consulatus, & victoria de Perseo suam Eclipsin Lunæ circa solstitium æstiuum, quæ talis inuenitur anno 168. ante Christum, nequaquam vero 4. 5. vel 6. annis posterius. A quo consulatu vsq; ad Traianum, adeoq; & ad nos nequit nobis neq; perire neq; redundare ne vnicus quidem annus.

Concludo itaq; certissimam esse à nobis distantiam consulum quibus signatus est primus annus Iulianus: itaque valet regula vsitata, quod adiectis annis 45. solidis ad currentem annum æræ nostræ vsualis prodeat currens annus Iulianus. Vt si ad hunc annum 1614. addideris 45. confurgit 1659. tot igitur iam anni Romæ secundum ordinationem Iulii Cæsaris transmissi sunt, stylo quidem Veteri; Estque ex his 40. us. æræ nostræ vsualis primus. Cumq; vt dictum.

dictum est, certa sit series consulum circa hæc tempora: utar ut plurimum numero currentis anni Iuliani, consulibus omissis.

C A P U T VI.

De Historicis quorum testimoniis utemur, eorumque fide.

Est vero & illud necessarium, ad imperii Iudaici connectionem cum æra Iuliana Romæ instituta; ut Romanorum & Iudaicorum scriptorum testimoniis utamur. Et Romanarum quidem rerum scriptores hodie supersunt aliquot præcipui, quanquam lacunis deformati passim, ubi minime velis: de Iudaicis vero rebus secundum Evangelistas vnus Iosephus est, cui fidere possimus. Euangelistæ quidem, præter illa quæ Christum attinent, perpauca de rebus Iudaicis attingunt. Philo vero de Temporibus & adiuncti, eruditorum sententia supposititii sunt: quæq; illis in libris ab Annio quodam Viterbiensi editis de rebus Iudaicis leguntur, confarcinata sunt ab alio quodam, magnaq; ex parte conficta. Iosippus etiam Iosephi nostri interpolator & mango in additionibus suis dubiæ fidei est, seq; ipsum prodit.

Iosephus vero noster omnibus modis fidem meretur ea in parte historiæ, qua nobis erit utendum. Fuit enim ortus sacerdotali stirpe Aaronis, disciplinis omnibus Iudaicis imbutus; Vixit quo tempore Ierosolyma cecidere; quo in bello præfectus erat Galiliæ, ducum Iudaicorum fortissimus & prudentissimus: ut vero captus fuit Iotapatitis expugnatis, ex eo tempore interprete hoc vsi sunt Romani in obsidione Ierosolymorum: finito bello vixit Romæ, charus Vespasiano, Tito, Domitiano Impp. quorum

E 3:

gra-

gratia subnixus posteris Herodis familiariter vsus est; à quibus Regis illius diarium adeptus, omnes res ab illo gestas ordine temporis consignatas inuenit. Atque etiam vel tacentibus Herodis posteris, Romæ diu commoratus potuit ea quæ veritatis studio quærebat vel à consciis vel ex actis publicis obtinere citra erroris aleam; quibus veritatis adminiculis ipse contra Appionem plurimum gloriatur. Qui quamuis in descriptione rerum vetustiorum interdum dissentiat à libris Biblicis Veteris testamenti, & à scriptoribus Græcis nec ubique calculus annorum illi respondeat ad amissim; at neque Græci ipsi sunt inter se circa res illas concordēs, & alicubi Bibliorum exempla variarunt, aliud Hebraica habebant, aliud septuaginta interpretes: est ubi res gentis, sub Persarum præcipue dominatum, seruitutis asperitate neglectæ in obscuro lauerunt, ubi Iosephus vel communi errore gentis, vel quia nefas putaret, à sacerdotum traditione dissentire, veritatem apud Græcos inuentam eminus præteriuit.

In historiis vero recentioribus, quæ Nouum testamentum vel præcesserunt proxime vel complectuntur, quibus erat ætate propior, tantum fidei meretur, quantum quisquam alius. Equidem eius opus de bello Iudæico Commentarius quodammodo est, in Prophetas & Euangelistas: adeoque sic censeo, singulari prouidentia Dei factum, vt in illo suo specu subterraneo cum omnibus modis consentaneum esset, periturum cum cæteris, absurdissimum vero euasurum cæteris omnibus enectis tamen seruaretur, in hunc finem, vt ipse professione Iudæus, à Christianismo alienus, historiam belli cuius spectator & patrator fuit, bono Christianismi quem odere Iudæi describeret.

Huius

Huius scriptoris & diligentissimi & Romanarum rerum peritissimi historia cum hodie diuino beneficio superfit: mirum equidem est, quo fato fiat, vt Christiani homines potius illi fidem derogent; quo rotundum Euangelistæ numerum triginta annorum rigide tueantur, nulla iubente necessitate, vt quam omnem illis remittit adiecta particula circiter: quam vt ex fide Iosephi, etiam Euangelistarum fidem de Christi natiuitate scribentium ad exteros gentiles & Iudæos Iosephi contribules, quibus tamen disputandi conditionem deferunt, luculento & penetrabili argumento commendent.

Tu vero, lector Christo dedite sic tecum statuas, cum Euangelistæ, Matthæus & Lucas in descriptione natiuitatis Christi, mentionem faciant Regis Herodis; eo ipso te ablegari ad Iosephum, historiæ Herodis vernaculum scriptorem, atque res Romanas, quibus scriptor iste Iudaicas connexuit; vt eius historiam ad literam intellectam adeas, tempusque Natiuitatis Christi inter annos Herodis quæras: nec temere ab illo desciscas, nisi sicubi euidentissima se offerant argumenta sphalmatis scriptorii aut lapsus memoriæ; qua humana conditione nullus unquam liber, nullus scriptor exemptus fuit.

C A P V T VII.

De diuersis Anni principis apud diuersos scriptores, quorum testimonis nobis opus est.

Huius quoque capituli magnus erit vsus, hoc enim velut Ariadnes filo ex multis computationum Labyrinthis nos extricabimus. Et hic quoque dies diem docuit: monui quædam ante annos octo; hic addo de nouo caute- las pernecessarias, tunc omiffas.

Quo.

Huius

Quo tempore Christus natus est, imperium totius pene orbis penes Romanos fuit. Non tamen omnibus nationibus vniformis aliqua computandi ratio potuit imponi. Dixi supra de diuersis numerandi consuetudinibus aliqua: nunc addendum, eandem diuersitatem etiam obtinere circa principium annorum ciuile.

Erat Ægyptus tempore Christi Romana prouincia, receperat formam anni Iuliani fixam, pro antiquo vago anno: hoc tamen illis indultum, vt priuatam intercalandi rationem sequerentur in exitu sui anni; vtq; pristinum retinerent anni principium: quod circa Cal. Septembres Iulianas erat. Nam quo tempore deuieto Antonio Cleopatra occidit Ptolemæorum stirpis vltima, anno Iuliano 16. primus dies Thoth qui fuit ipsis ex antiquo ciuile principium anni, ascenderat vsq; ad 30. Augusti; si à nobis retro computemus: Numerabatur vero Romæ 29. Augusti propterea quod in 16. annis vno die plus iusto esset intercalatum, dies anni procrastinati. Ab eo tempore vt annos coniunctionis suæ cum Romanis vsuali æra numerarunt, sic etiam diem 29. Augusti Romani pro initio anni ciuili obseruarunt Ægyptii, tenueruntq; morem Christiani eius prouinciæ & ad hunc vsq; diem tenent.

Sic annos Augusti numerat Ptolemæus, sic Clemens Alexandrinus, Ægyptius vterq;: quibus primum constituunt annum, posterior pars Iuliani 16. & prior septemdecimi.

Solennis ex antiquo mos fuit Græcis vniuersis, numerandi per Olympiadas; quem morem Macedones Græci & ipsi, intulerunt in Syriam armis acquisitam, adeoque & Iosephus hac numerandi ratione necessario est vsus propter connexionem rerum Iudaicarum cum Syro-Macedonicis. Non tamen omnibus his gentibus idem anni vel
Olym-

Olympiadis caput fuit, neq; ante dominatum Romanorum, neq; sub eo.

Athenis quidem Magistratus successerunt ipsis Olympiorum diebus, idq; sub Macedonibus & diu antea; non semper tamen ab urbis initio. Nam olim tempore brumæ fuit initium anni Posideone mense; cuius rei argumentum Posideon intercalarius tertio quoq; anno. Sed missis antiquis temporibus; sub Macedonibus & Romanis Athenis circuitus quatuor annorum, Olympias dictus, incipiebat ab Hecatombæone quo mense ludus apud Olympum Elidis celebrari solitus.

Achæi vero gens Peloponnesiaca, Elidi vicini renouabant Magistratus, & cum iis annum vere antecedenti cum exortu Vergiliarum.

Epirotæ, Bæoti, Macedones, mense Octobri Iuliano principium anni & Olympiadis fecerunt, tribus anni quadrantibus ante ludicrum. Itaque potior pars scriptorum qui hodie extant, consuetudinem secuti Macedonum toto Oriente dominantium primum Olympiadis annum hunc habent, in cuius æstate ludi fiunt Olympici, secundum illum, qui incipit Octobri proxime sequenti. Hanc diuersitatem hodie non respiciunt Chronologi; existimantes omnium scriptorum numerationes per Olympiadum, annos, referendas ad morem Atticum: quæ res non paruas in re Chronologica turbas dedit; vt in Chronologica Veteris Testamenti demonstrabo pluribus. Nunc exemplis pauculis affirmato fidem faciam.

Solinus ait Romam conditam anno I. Olymp. VII. Quæritur ante an post facti hi ludi. Constat mense Maio conditam; igitur cæteri Chronologi dicunt, sequenti Iulio cepisse secundum annum Olympiadis: nego ego; nam sequenti Iulio vult Solinus factos illos ludos, à quibus

F

bus

bus annus totus etiam ante Iulium fuerit denominatus. Id probo. Dicit enim idem Solinus Anno 801. ab VC. factos ludos Olympicos CCVII. Qui hoc affirmat, is negare non potest, & anno 1. VC. ludos factos, ergo post Mensē vr̄bis conditæ.

Cyri initium consensu reponunt in annum 1. Olymp. 55. inde vero ad initium æræ Græcorum Eusebius computat annos solidos 248. Incipit autem æra Græcorum 12. annis post Obitum Alexandri, vere illius anni quo celebrata est Olympias 117. Igitur & ille annus 1. Ol. 55. extenditur ante mensē ludicri Olympici.

Sic numerat Eusebius vsq; ad finem Concilii Niceni 636. annos Græcorum solidos. Finitum est concilium 22. Maii anno æræ nostræ 325. & celebrata est sequenti Iulio Olymp. 276. currente iam anno Græcorum 637. Igitur necessario etiam primo anno Græcorum Olympias celebrata sc. 117. At primus Græcorum dicitur primus Oly. 117. Ergo etiam hic qui dicitur primus alicuius Olympiadis, is extenditur ante Olympiadicum ludum.

De Iosepho non vnum aliquid dici potest: crediderim ipsum pro re nata nunc Syromacedonicum nunc Iudæicum anni principium spectare, quando allegat Olympiadas: illud quidem, quoad res Macedonibus & Iudæis communes fuerunt, quas commemorat; hoc vero, vbi Iosephus Iudæus arbitrii sui est. Ecce vtriusq; rei exempla. Templum prophanatum ait mense decembri, Olympiade 153. intelligens integrum quadriennium, vt solent scriptores.

Erat autem more Macedonico annus secundus Olym. ab Autumno; nam antecedenti Iulio celebrata fuit Olympias Annus Græcorum 145. erat. Post tres solidos annos, anno Græcorum 148. eodem decembri templum expiatum

tum ait idq; Olympiade 154. cum tamen sequenti demum Julio celebrata fuerit Olympias 154. Hic igitur December ante ludicrum More Macedonico pertinet ad annum primum Olympiadis: erat quippe Antiochus hostis, de stirpe Macedonica, Syriae Rex in quo regno hic mos numerandi obtinebat.

At Olympiadis 177. anno tertio collocat Coss. Metellum & Hortensium, qui tamen inierunt eo anni tempore, quo Macedonibus incipiebat quartus Olympiadis. Hic igitur continuat tertium Olympiadis vsq; ad principium anni Iudaici, verno tempore: versatur enim in historia mere Iudaica.

Sic Olymp. 184. Dom. Calvum & Pollionem Coss. quorum anno celebrata est Olympias, collocat in Olympiada 184. quia hic finit Olympiada cum fine anni Iudaici paulo post æquinoctium: cum paulo ante, circa sc: æquinoctium Herodes Romæ rex declaratus esset; quæ res iterum Iudæos attinuit, non Macedonas.

Huc posses referre & hoc exemplum quod Ciceronem & Antonium Coss. refert in Olympiada 179. qui consultatum gesserunt eius anno 2. inceperunt anno primo Olympiadis definito more Iudaico. Quanquam hic opus non est hac subtilitate cum totam Olympiada Iosephus exprimat, vt alibi non semel. Sic enim capta ait Ierosolyma Olympiade 185. intelligens eius annum 4.

Vno loco sphalma scriptorium occurrit Olympiade 62. pro Olympiadis 61. anno 2. Trium enim annorum errorem circa illa tempora in Iosepho suspicari nemo debet.

Quod igitur Iosephus tenuit in rebus Iudaicis, idem credibile est imitatos etiam Ecclesiasticos nonnullos scriptores in rebus Ecclesiæ; quippe qui anni principium Iu-

daicum in ordinatione festorum retinuerunt. Itaq; videndum, sicubi faciunt mentionem Olympiadum, vtrum ab Autumno, à Bruma, à vere antecedenti, an ab ipso Ludicro computent: & quas quilibet rationes habeat sui calculi.

Romani temporibus anriquioribus Octobri, Iuliano retro extenso computo, Christi vero tempore Cal. Ianuarii sub Brumam Magistratus renouarunt, & Coss. constituerunt à quibus anni denominari sunt soliti etiam sub Imperatoribus. Itaq; legimus apud Tacitum, Annalium libro III. ista. *M. Silanus ex contumelia consulatus, honorem Principibus petiuit, dixitq; pro sententia, vt publicis priuatisque monumentis ad memoriam temporum, non consulum nomina prescriberentur, sed eorum qui Tribunitiam potestatem gererent (Principum puta) Tiberius vero decretas ob Tribunitiam Drusi potestatem Cereemonias temperauit, &c.* Noluit nempe morem numerandi annorum spacia per Coss. abrogare. Etsi interim obtinuit vt Principes Reip. inscriptionibus marmoreis, inque mandatis publicis Tribunitiæ potestatis mentionem facerent & quoties quis Imperator esset appellatus, & alia honoris sui causa; interim tamen non omitterentes subsignationem per Coss. Itaque mansit apud Romanos anni vsualis principium in Calend. Ianuarii, ad hunc vsq; diem.

Euidentiſſimum exemplum est in Censorino, qui annos Augustanos suos more Romano incipit à Cal. Ianuarii illius anni, quo anno Cæsari (. non tamen ipsis Ianuarii Calendis sed posterius.) nomen Augusti datum fuit.

Etsi vero conuincimur exemplis, factum quandoq; vt anni notarentur quos haberent imperia, principium ducentes à die successionis: at scriptores historici erant, qui priuata Principum negotia, more non consueto sic con-

signa-

signarunt; hos imitati sunt Notarii, vel Curatores publicorum negociorum, ut hodie lege lata iubentur; Consulium magistratu intermortuo ante mille annos. Quin potius tot annos populari computo numerabant, quot paria Consulium Calendis Ianuariis ineuntium totosque annos denominantium, quælibet res attigit. Exemplum popularis huius numerationis apud Romanos cape ex Tacito; inter illa namque vana & inania quæ vulgus ait in funere Augusti iactasse fuit & hoc, *Continuatam per septem & triginta annos Tribuniciam potestatem.*

Atqui decreta est illi Tribunicia potestas, postquam Consulatu VI. se abdicavit sublecto L. Sestio, exacta magna parte anni, mortuusque est vergente ætate anni, quo complebatur annus 36. Populus tamen numeravit 37. Exempla similia Scaliger suppeditat ex Xenophonte & Græcia, quæ Πεντημεθια dicit, tempus constans ex quatuor solidis annis: quos imitati & latini Quinquennalem Agona dictitabant, qui quatuor exactis, reuertente quinto celebrantur. Locutionem ait apud veteres frequenter occurrere.

Hic rursus ut prius in Olympiadibus. Iosephus se varie accommodat, nunc Romanis nunc Iudæis. Romani quidem si quid Romæ gestum; aut si res illæ Romanos etiã attingerent; tunc enim Consul. respiciens annos populariter numerat, initio anni Romano obseruato, à Cal. Ian. Iudæis vero, si gentis suæ gesta persequitur. Erat autem ipsi gentilitius & patrius mos, popularem istam numerandi rationem, quam de Romanis probavi, etiam cum Iudaicum anni principium obseruat, ab ineunte vere, sequi.

Principium hoc anni lege sanctum in exitu Israelitarum ex Ægypto, duravit etiam temporibus Christi, transumptumque est in annum Ecclesiasticum à magna parte

Christianorum. Et à temporibus quidem Macchabæorum, renouari annus est solitus fere Dominica Iudæica, vt in Gregoriana institutione, sic vt primus ipsorum mensis Nisan, cum Syromacedonum Xanthico, vt plurimum in Aprilem Iulianum competeret. Itaq; quoties Regum aliquis primum diem Ciuilis anni reuertentis, primum sc. mensis primi Nisan attigit; vno anno plus numerauit de regno, quam vltima die ciuilis anni Iudæici numerauerat; quamuis à die incepti regni non essent exacti tot anni pleni. Inde adeo factum, vt fere Antecessor & Successor annum successionis communem haberent, numerarentque ille vltimum à primo Nisan, hic primum ad vsq; finem ciuilem anni, & hoc quidem in consignatione Actorum publicorum. Huius moris documenta plurima suppeditant libri Regum.

Euidentiſſimum in Iosepho exemplum est, cum Ierosolyma prius à Pompeio capta Cicerone & Antonio Coss. dicit *μτκ. ζ. ετη, post 27. annos eodem die reuertente denuo capta esse ab Herode, Agrippa & Caninio Gallo Coss.* cum intersint anni solidi 26. nihil amplius: constat enim Iosepho calculus ista gemina ratione seu Romana populari per Coss. quorum merant 27. paria, seu Iudæica in qua primus de his 27. annus haberet menses 9. vltimos. annus vero vicesimus septimus habebat menses tres ordine ciuili primos.

Sic numerat idem Iosephus Herodiadum annos à captis Ierosolymis ad euersa 107. cepit urbem Sosius anno Iul. 9. Titus euertit anno Iul. 115, Anni sunt solidi 106. Numerat igitur & hic inclusiue, connumeratis in summam annis 9. & 115. Iulianis.

Ad hanc legem numerari solitos esse annos Tiberii apud Euangelist. Lucam consentaneum est; vt quamuis initio anni Iuliani 59. Iudæico, superuieret Augustus, itaque
nonus

nonus Augusti numeraretur in Iudæa (.nam Iuliano 51. primum Iudæa ad Augustum venit.) tamen à Mense Augusto anni 59. vsq; ad Aprilem anni 60. primus itidem numeraretur Tiberii. Sic. n. rursus Iosephus, & post illū Epiphanius annos numerant Actiacos, seu vt Epiphanius, annos conjunctionis Iudæorum cū Romanis, vt quia æstate anni 15. Iuliani victus Antonius, Orientis eoq; & Iudææ dynasta, totus ille annus à Nisan, ad Nisan, diceretur annus Actiacæ victoriæ, qua victoria Iudaici feudi (. vt more nostro loquar.) dominium ad Augustum venit. De Neronis vero annis nihil est certius, quam quod Iosephus illos vt in 15. paria Consulium aut in 15. annos Iudaicos distributos numeret, quamuis Nero solum 13. annos & Menses 8. impèrauerit: successit enim Nero Autumno, occubuit æstate. Sed de hoc plura in Eclogis Epistolicis.

C A P V T VIII.

Probatum auctoritate Iosephi mortuum esse Herodem anno Iuliano 42. quatuor fere annis ante principium ære nostræ vsualis.

HActenus in præparando fuimus occupati, constitutis natiuitatis Christi characteribus dilecta certa Annorum serie, dilectis Historicis ad eam expendendis; aggrediamur opus ipsum. Nam vsualis æra nostra connexa est cum æra annorum Iulianorum, hæc cum Consulibus, Consules cum cælo: characteres igitur natiuitatis Christi quæramus vel inter Coss. inq; æra Iuliana, vel in cælo ipso.

Primum autem locum occupet Iosephus professus illius temporis historicus; ad quem nos ablegari ab Evangelistis est consentaneum. Super huius scriptoris autho-

ritate

ritate cum sit mihi multiformis contentio; cum diuersis, aliis alia, Caluisio vero fidem in Iosephi memoria desiderante: mirum non debet esse, si omnem Iosephi de rebus Romanis mentionem paulo prolixius ad testimonia Romanorum scriptorum examinem, vt Iosephi peritia, diligentia fidesq; capite VI. celebrata clarius eniteat. Neq; enim erit hoc extra oleas; nam ex quo primum tempore Pompeius Romanus in Syriam venit, Iudaica, præsertim Herodis negocia sic intexta sunt Romanis, vt subtegmina staminibus: adeo vt quibus circumstantiis Iosephus Iudaica Herodis negocia Natali Christi vicina descripsit, plerasq; illas & Romani scriptores, nec tamen ex composito commemorent.

Ordiamur ab ipso Herodis exortu quando & Dion, author historiæ Romanæ luculentus, quantum eius extat, incipit, & Iosephus primam Coss. mentionem facit. Nam *Coss. 2. Metellum 2. Hortensium* coniiicit *in annum 3. Olymp. 177.* Confirmant hanc locationem facti Romani, siquidem vt supra dictum finiat annus in vere, Tunc *Hyrchanus regnum Iudææ auspicatus & simul eo detrusus est à fratre Aristobulo.* Tunc prima mentio *Antipatri*, ex quo prognatus Herodes, qui *nobilitate & opibus gentis Idumææ princeps* appellatur, quippe *filius Antipæ quem prior rex Alexander Idumææ præfectum constituerat.* Genus ad primores Iudæorum Babyloniorum referebat, si *Nicolao Damasceno* credimus qui sub Archelao vixit & scripsit. Erat inter viros *Antipater, amicus Hyrcani Iudæi & Aræ Arabia Regum,* quos inter amicitiam & Hyrcano de regno deiecto *confugium procurauit.* Iam tum igitur in matrimonio habuisse *Cypron Arabissam,* natumq; fuisse Herodem ex ea consentaneum est. *Liberos enim habuit, quo tempore cum Aristobulo bellum gessit, quos apud Arabem deposuit.* Annus erat 69. ante initium æræ nostræ vsualis.

Aegro

Aegrotante Alexandra, quo morbo mortua est Tigranem ait à Ptolemaide renocatum in Armeniam suam, quia Lucullus illam inuaserat. Et legimus Coss. prioribus Pompeio & Crasso quod Lucullus Mithridatem fugientem in Armeniam persecutus Tigranem vicerit Ol. 177. anno 3. Ecce consensum.

Hyrcanum postea Arabico exercitu in Iudaeam reductum oppugnasse templum Paschate, quando Scaurus à Pompeio bellum in Armenia gerente, missus erat in Syriam, Damasco recessus capta à Metello & Lollio, & Scaurum repulisse Arabes & Hyrcanum, minatum arma Romanorum quippe Antigonum & priusquam Scaurus Damascum venisset pecunias misisse Gabinio, & postea Scauro. Hæc eadem explicatius cum tempore prodit historia Romana: Pompeius enim Lepido & Volcatio Coss. Tigranem Pop. Romani amicum fecit adempta prius (per sententiam.) Syria, ante Saturnalia, ineunte anno 4. Ol. 178. Macedonico more. Eius hyberna cum Albani irruissent, amici Tigranis iunioris, hostis Pop. Romani, Pompeius cum iis estate sequenti depugnauit Cotta & Torquato Coss. legatos Gabinium ad Tigrin, Afranium in Gorduenen misit qui ea occupata per Mesopotamiam transiit in Syriam captaq; Damasco Antiochum Asiaticum, illa Syriaci regni parte deiecit, quod id Tigranis fuisset, quem vicerat Pompeius, Antiochus vero iniussu victoris Pompeii possessionem Tigranis occupasset.

Vere ineunte Parthi Tigranem filium reducerunt in Armeniam, Tigrane patre frustra Pompeium suppetias rogante, Casare & Figulo Coss. imminente Olympiade 179. Tunc igitur Hyrcanus à templo recessit. Et hoc illud bellum est quod Antipater contra Aristobulum gessit, quando liberos apud Arabem deposuit. Posthac enim non amplius opus ipsi fuit hac fuga rursus tumultuante Aristobulo, Romanis iam Syriam tenentibus: Vixit igitur iam Herodes natus secundus inter liberos Antipatri; ante ær. n. 64.

G

Perg

cum diuersis, moria deside- sephi de rebus est imonia Ro- ni peritia, dili- eniteat. Neq; imum tempore laica, præsertim s, vt subtegmina tiis Iosephus Iu- icina describit, amem ex compo-

quando & Dion, intum eius extat, nem facit. Nam n annum 3. Olymp. Romani, siquidem ne Hyrcanus regnan- e Aristobulo. Tunc us Herodes, qui pellatur, quippe ea præfectum con- tum referebat, si Ni- o vixit & scripsit. Iudæi & Aræa Ari- de regno deiecto con- timonio habuisse odem ex ea con- mpore cum Aristoba- nus erat 69. an-

Aegro,

Pergit Iosephus Olymp. 179. Pompeium venisse Damascum, & Coss. Cicerone & Antonio omissa expeditione in Arabiam cepisse Ierosolyma & Antigonum cum in itinere Ierosolyma-versus de morte Mithridatis audisset. capta Ierosolyma die Ieiunii mensis tertii. Idem Romani, Mithridatem his Coss. obiisse, Pompeium parasse expeditionem in Nabathæos, in deditionem accepisse Hyrcanum fratrem natu maiorem nullis presidiiis fultum, cepisse fratrem natu minorem Antigonum & Ierosolymas die Sabbathi, quia sc. Romani omnia festa Iudæorum appellant sabbatha: post Consulatum Ciceronis scripsit Pompeius Romam de rebus à se gestis: & sequentibus Coss. Pupio & Valerio triumphavit de Iudæa ductis in triumpho Aristobulo & Antigono eius filio. Scribit quidem Appianus Aristobulum tunc interemptum à Pompeio, sed credo Iosepho, ut sequetur. Annus erat 61. ante ær. n. annus nonus ex quo regnum Hyrcanus susceperat & depofuerat. At huic nono non quadrant decreta Romanorum & Atheniensium quæ Iosephus C. 14. C. 16. refert, de quibus vide infra.

Post discessum Pompeii refert Iosephus bellum Scauri cum Arabibus & aliquanto post venisse ait Gabinium in Syriam, Scauri successorem & Appianus quoque turbulentos Arabas illo quadriennio commemorat, eos, præfides Syriæ in biennium datos primo Q. Martium Philippum per annos 61. & 60. deinde Marcellinum Lentulum per 59. 58. Cæfare & Bibulo, indeq; Pifone Gabinio Coss. quorum præfidum in Iudæa Legatum, ut antea Pompeii, puto fuisse Scaurum. Ex eo Syriam factam provinciam Consulare, eaq; Gabinio Procos. obtigit Metello & Lentulo Coss. ante Ch. 57.

Inter Gabinii res gestas Iosephus commemorat, cum bellum pararet in Parthos, iamq; trauceret Euphratem, mutata sententia visum esse, Ptolemaum in Ægyptum reducere. Eadem Romani Ptolemaum Dionysium proximis Coss. Romam venisse per iniuriam suorum regno pulsum: Alexandrinos in regnum vocasse alios:

Caput VIII. Antipatri & Herodis res. 51.

hos ex aliis, quorum unum Gabinus in Syria detinuerit. Tandem Ptolemaeum cum Roma nihil effecisset, persuasisse Gabinio (. qui omissis Arabibus regi Parthorum regno pulso, profectus erat auxilio.) ut bellum inferret Alexandria, Cn. Lentulo, L. Philippo Coss. ant. ar. n. anno 56. id est, Olympiadis 181. anno 1.

Pergit Iosephus Gabinium Romam profectum tradidisse Crasso provinciam; qui spoliato Ierosolymitano templo profectus in Parthos perierit cum exercitu; Cassium vero in Syriam refugisse, seque opposuisse Parthis. Eadem Romani. Anno enim proximo 55. Pompeio & Crasso Coss. provincias partientibus Crasso Syria venit in quinquennium, qui Coss. seqq. bello quadriennali dedit initium occupatis Mesopotamia urbibus; Ap. Claudio, L. Domitio Coss. anno 54. anno sequenti 53. Cn. Domitio, M. Messala Coss. in Syriam regressus templa spoliavit, profectusq. in Parthiam 9. Iunii Popiliani (. Aprili Iuliano.) perit cum exercitu: his Coss. Cassius in Syriam refugiens Parthos insequentes Syria eiecit.

Hoc loco Iosephus causas reddens cur Antipater multum posset apud Cassium, commemorat, qua autoritate is fuerit apud Idumcos, & Arabas quippe ex Arabia oriundam fuisse eius uxorem Cypron, ex qua nati fuerint ipsi 4. Filii quos inter Herodes quos etiam deposuerit apud Arabas bellum gerens contra Aristobulum. At hæc non ut præsentia, sed ut multo ante facta commemorat quod facile est colligere ex tempore: paulo enim post Herodes inter viuos inuenietur.

Aliquanto post commemorat arma Caesaris & fugam senatus, eadem Pompeii & expeditionem Caesaris Alexandrinam in qua Antipater ob nauatam operam ciuitate Romana & procuratore Iudæa honoratus fuerit. Hæc omnia notissima sunt apud Romanos. Initium enim belli ciuilibus & fuga Pompeii Marcello & Lentulo Coss. anno 49. quando Caesar Aristobulum vinculis demptis in Iudæam præmisit, ut Iosephus refert; & hoc demum anno (. non vero ante 12. annos ut Appianus.) Aristobulus extin-

Etus est à Pompeianis in Syria. Sequenti anno 48. Casare II. Coss. depugnatum in Macedonia, Pompeius in Ægypto periit. Altero an. 47. deuicta Alexandria Ptolemeus aquis mersus, Arsinoe soror capta: quando Antipater Casarem iuuit, & ob nauatam operam Iudæa præfectus est.

Hic Iosephi commentariis humani quid accidit: promittit decreta senatus super restauratione Ierosolymorum, infert vero decretum longe antiquius super amicitia & societate. Idibus Decembris: Cinna & Cassio Coss. ante ær. n. 127. L. Aurelio (. vt lego.) L. F. Pratore qui anno sequenti Coss. fuit cum Æmylio. Hæc nota Caluisi, & emenda Epist. tuæ fol. 14. Nulla. n. potestas ædificandi urbem hoc decreto cõfirmatur Hyrcano. Credibile est aliud Iosephum præcepisse, aliud exsecutum esse a manuẽsem, permutatis decretis Homonymia Hyrcanorum; ad primum enim huius nominis sacerdotem pertinet, quod Iosephus hic refert ad posteriorem. Decretum vero quod Iosephus hic profitetur; paulo infra sequitur in fasciculo decretorum Romanorum de Iudæis: Cæsare V. Coss.

Hoc etiam anno ante ær. n. 47. Iosephus narrat Herodem à patre Antipatro præfectum fuisse Galilæa, cum esset plane iuuenis, nec plus 15. annos haberet & tamen addit, eius virtute & consiliis redditam securitatem prouinciae, capto Ezechia latrone quo facto Sexto Casari Syriam tenenti cum innotuisset, paulo post ab eo Cœle-Syria ducem creatum esse. Quis credat Antipatrum qui ob segnitiam Hyrcani, filium Phasaelum præfecit Ierosolymis, periculosissimo rerum statu præfecturum fuisse Galilæa gentibus circumvicinis exposita Sextum vero Cæsarem toti Cœle-Syria puerum imbellem? Iure itaq; legit Suslyga pro æ. n. e. viginti quinque. Nam si mores Romanos respicias, hæc quoq; mera est iuuentus ad dignitates gerendas, prouinciasq; administrandas, Quin & miraculo sit puer 15. annos natus, animo & manu adeo strenuus adeo militia gnarus, confi-

lio pollens, adeo ferocia proeectus & audacia, vt dicturus causam homicidii, *sola presentia Iudices attonitos redderet.* Adde q̄ anno ab hinc octauodecimo vt supra dictum, iam nati erant Antipatro liberi, proculdubio omnes 5. certe plures vno, & sic etiam Herodes natus secundus. Deniq; *Herodes iam hic Doridem Idumæam in matrimonio habuit, & filium ex ea Antipatrum suscepit vt paulo post patebit.* Omnibus igitur modis maior erat annis 15. Caluissius hic concedit iustam & necessariam correctionem, interim duo alia peccat suo commodo. Scripsit Iosephus, *Herodem 25. solummodo annos habuisse,* Caluissius legit fol. 14. Epistolæ, *nondum 25. annos natum fuisse.* Deinde Caluissius refert ista ad annum sequentem, quando Cæsar bellum gessit in Africa. At Iosephus expresse scribit, *Antipatrum deducto Cæsare in Syriam hoc ipso anno 47. ante omnia egisse illa quæ Caluissius commemorat, quæ intererat & euectio Herodis.* Sequitur in Iosepho, *bellum Cæsaris Africanum contra Scipionē & Catonem;* quod testantur Romani *gestum Cæsare & Lepido Coss. anno ante ær. n. 46. qui annus confusionis dictus est, ob factam 3. mensium intercalationem.* Transit deinde ad *cadem Cæsaris, Marco Syriæ præside:* quam scimus contigisse *Idib. Martii Iul. 2.* Et Cassium ait *in Syriam venisse ad occupandos Cæsarianos exercitus circa Apamiæ, qui eo confluerant ad vlciscendam cadem Sexti Cæsaris à Cælio Basso Pompeiano perpetrata: & pecunias à Iudeis crudeliter exegisse.* Sane & Dion refert, *Cassium vt vidit Cæsarem Iuniorem crescere, primum Roma, post Italia cū Bruto excessisse, & inuisa Græcia, Brutoq; relicto transisse in Syriam amicam provinciam quod eam contra Parthos defendisset: ibiq; coegisse pecunias & exercitum.* & Strabo meminit obsidionis, quæ Cæcilius Bassus Apamiæ pertulit. iam tunc igitur Ioseph. narrat *de sp̄sã Herodi fuisse Mariamnē quamuis pridē duxisset Dorida, ex qua natus Antipater.*

Ex eo series historiæ Romanæ confusa est apud Cuspi-

nianum, sed quæ diligentia facile disponi potest, ex lectione ipsorum Authorum; vt qua consensus exquisitissimus Iosephi in gestis Antonii perspicui potest.

Narrat enim porro Iosephus, *Bruto & Cassio circa Philippos interfectis* (.quod fuit Iuliano 4.) *Victores Casarem, quidem isse in Italiam & in Gallias Antonium in vere circumuise Asiam, & accepta bis ab Herode grandi pecunie summa, primum in Bithynia deinde Tyri, denique in Cilicia incidisse in Cleopatram Aegypti Reginam eig, adamata turpiter seruisse. Altero deinde anno Syriam occupasse Parthos. Hæc sic Romani: Casarem pugna Philippica reuertentem in Italiam anno 4. Iul. morbus est remoratus; tandem Romam venit, Consule Lucio Antonii fratre, hoc est anno 5. Nec diu stetit cum Fulvia vxor Antonii, consulq; Lucius Casarem multis obtreccationibus vexatum deniq; hostem fecerunt. Belli apparatus tota Italia per æstatem fuere. Antonii contra Casarem ex Gallis aduocati exercitus Duce Ventidio. dum interim Antonius in Ægypto, quorsum Asia depradata cum Cleopatra regina ex Cilicia fine anni 4. descenderat, amore implicitus quiescit nihil adiutis prouinciis Syria & Asia, quas Parthi inuasent. Tempore autumnii Casar Perusie Lucium concludit, ubi dum is obsidetur, Fulvia Antonium maritum per literas ex Ægypto vocat in Italiam.*

De rebus Parthorum in Iudæa gestis rursus Iosepho cum Romanis conuenit exactissime. *Casum Antonii legatum Saxam Ios. Sexam Didium. In Palestina Hyrcano deposito, Parthos Antigonom regem fecisse: Iosephus ait occupata Ierosolyma Pentecoste receptos Ptolemaide & Sidone, exclusos Tyro. Multis deinde Parthorum & Herodis actionib. profectioibusq; interpositis, & Malcho Arabia rege frustra de auxiliis rogato, quod studeret rebus Parthicis, quibus rebus consentaneum est, anni quinti reliquum menses circiter 7. aut 8. transactos: Herodem fugisse in Ægyptum. Sic & de profectioe Antonii conuenit. Antonius inuente anno VI. Tyrum nauigauit, quasi restitutus Part is;*
itaq;

itaq; Iosephus ait Herodem non inuenisse Antonium in Ægypto. Ad Tyrum enim Antonius acceptis uxoris Fulviae literis, cum preterea impar esset Syria liberanda, circumnavigata Asia perrexit in Italiam. Hoc in itinere audiuit de Perusia dedita, quod factum post Cal. Ian. anni 6. quibus deditis Caesar excurrit in Gallias, ut & Iosephus narrat. Athenis Antonius obviam habuit Fulviam cum Ventidio fugientes ex Italia post factam deditiōem. Casarem igitur hostem fecit, & recta nauigans in Italiam Brundisium obsedit.

Itaq; Iosephus ait, quo Herodes tempore ad Cleopatram in Ægyptum venit, turbulentum illis Italia statum numeratum: Herodem nihilo secius properasse in Italiam, quamuis procelloso mari, sic ut iacturam faceret & Rhodi nauem aliam edificaret.

Interim Casare ex Galliis reuerso pacem faciunt Antonius & Caesar, paritig; provincias de nouo, Antonius confestim mittit Ventidium contra Parthos. Sic amici facti Caesar & Antonius Romam veniunt circa æquinoctium vernum: intellige paulo ante. Itaq; Iosephus Herodem ait in Italiam venisse cum iam præmissus esset Ventidius cōtra Parthos, & Caesar Antoniusq; Romæ amice degerent.

In dispositione provinciarum similis consensus. Antonius enim provincias suas partim legatis partim Regibus tributariis distribuit, inter cæteros Herodi Idumæam & Samariam, senatus acta ipsius rata habente. Sic Romani: & Iosephus, Herodem narrasse Antonio gesta aliquot mensium in interiori provincia, & profuisse Herodi ad regnum, quod utilis diceretur futurus bello Parthico, & Casarē quoq; in gratiam Antonii iuuisse Herodem, & senatum super eius negotio conuocatum, atq; hæc facta Caluino & Pollione Coss. Olympiade 184. Id est primo quadrante anni 6. cum ætate sequenti expectaretur Olympias 185. cuius primus annus more Iudaico incipiebat Aprili mense ante ludicrum.

Ex eo narrat Iosephus reditum Herodis in Iudæam ad Ventidium, eiusq; & Silonis res gestas, & quomodo pecunias ab Antigono ac-

no acceperint: quibus gestis exercitus in hyberna ductos puta fine anni 6. Et Romani: Ventidium per aestatem anni 6. Pharnapaten (. Iosepho Barzapharnem.) deleuisse, Parthosq; & ducem eorum Pacorum Syria expulisse, Antigono Iudææ rege per Silonem in ordinem redacto, pecuniisque ab illo & à Nabathææ rege Malcho (. quia Iosepho indice, Parthos inuerat.) extortis. Itaque cum pace cum Pompeio facta, Antonius Autumno propinquante abiisset ut contra Parthos, hybernaretq; Athenis, primum nuncium accepit de Ventidii legati sui victorius. Dum interim Herodes aliquagessit hyeme, quo tempore Iosephus ait Antonium Athenis fuisse.

Statim utrorumq; consensu subiicitur nouus apparatus belli Parthici; quamuis Antonium in Parthos iturum Cesar reuocauerit in Italiam, quod Pompeius non staret pactis. Parthis autem bellam reparantibus Ventidius occurrit, casq; ductore Pacaro Parthos Asia & Syria expulit, quo facto Iosephus ait Ventidium Herodi subsidia misisse. Quæ igitur Herodes his auxiliis fretus gessit, ea finem anni 7. occupant, quippe Macheram Romanum ducem, Ierosolymis exclusum ait abisse Hierichuntem, utiq; in Hyberna.

Ventidius victoriam persecutus ad Euphratem perrexit, Antiochumq; obsedit Samosatis: cum interim Antonius celeriter ex Italia reuersus in Graciam, inde mouit in Asiam; subitoq; Ventidio superuenit obsidenti Samosata iamq; super deditione pacto; Antonius vero spretis conditionibus arctius Samosata obsedit, sed parum profecit, tempus tractum, ipse damnis plurimis multatus. Itaq; Iosephus ait Herodem cum exercitu ad Antonium abisse oppugnantem Samosata ad Euphratem, venisse opportunissimo tempore, nec sine periculo. Tandem leuioribus conditionibus deduntur Samosata, Claudio & Norbano Coss. id est, anno 8. quam deditonem Iosephus ait Herodem procurasse Antonio.

Interea referunt utriq; deleta esse presidia Romana, quæ erant

in Iud-

in Iudæa, ab Antigono, Iosephus ait factum tempore messis, Herode Samolatis absente, & cecidisse Iosephum Herodis fratrem cum quinq; cohortibus Romanis.

Conuenit & de successore Ventidii Sosio in Iudæa, deq; victoria Sosii de Antigono, quam Herodi quidem Iosephus ascribit, sed habenti legiones à Sosio missas, & de fuga Antigoni Ierosolymas. Pergit autem Iosephus Herodem imminentem Hierosolymis, sic ut Antigonus fugam circumspiceret, retentum fuisse tempestatibus, quibus desanientibus, castra locata ad Ierosolyma anno tertio ex quo rex fuerit declaratus puta fine anni 8. de cuius messe supra loquebatur. Dion vult his ipsis Coss. & captam esse Ierosolymam, nimirum quia hoc anno obsessa fuit. De vrbe vero capta quis Dioni potius credat qui 200. annis post vixit, quam Iosepho gente Iudæo & ætate propiori, præsertim cum Dion fateatur multa damna Iudæis illata, multa etiam accepta, unde diuturnitatem obsidionis conicias. Tunc quidem Antonius reditum parauit in Italiam; & sequentem annum 9. eundo redeundoq; consumpsit, nihil in Syria effecto. At rex Herodes apud urbem castris munitis abiuit in Samariam: nuptias celebrans cum Mariamne Asmenæa, utiq; per hyemem. Postea Iosepho narrante venit Sosius ex Phænice, & adductis magnis exercitibus obsedit cum Herode Ierosolymam; id utiq; iam anni tempestate fauente: durauit obsidio menses 5. scilicet ex quo Romani exercitus aduenerunt; expugnata est ut Dion, Sabbatho, ut Strabo vero interpretatur cum Iosepho, die Ieiunii, & mense quidem tertio non obsidionis, ut iam dictum, sed anni Iudæici, id est, mense Siuan, qui in Calendario Hebraico tria habet ieiunia, mense itaq; Iunio, secus quam Caluissius habet fol. 10. Epistolæ. Agrippa & Caninio Coss. & ne quid dubites, addit Iosephus Anno Sabbathico, cuius septenarii curriculi circuitus penes Iudæos non perturbata ferie durat ad nos vsq; qui sextum æræ nostræ habent sabbathicum.

H

Con-

Consensus & in hoc, quod Ierolymis deditis rex Herodes praefectus, quando Antonius Iosepho rursus ingreditur Syriam, ad quem Antiochiam missus Antigonus, virgis caditur cruci alligatus, tandemq; securi percutitur, exeunte anno nono cum Antonius sequenti anno 10. expeditionem pararet in Parthos & Medos. Iosephus ait Antonium voluisse Antigonum seruare ad triumphum, sed compulsus Herodis instantiis vt supplicium de eo sumeret.

Iosephus numerat annos Assamonæorum 126. & alibi tribuit illis 125. in oratione Herodis ad populum. Et 126. sunt, 18. Hebdomades sabbathicæ. Erat vero Græcorum annus 150. sabbathicus non minus quam ipsius annus 9. Iulianus, vt patet ex libro 1. Macchabæorum. Obscurum igitur est, cur potius incipiat Iosephus numerare à Græcorum anno 150. quam ab anno 145. quando templo prophanato Matthias Assamonæi pronepos, Iudæ pater paulo post arripuit principatum. Nisi forte principatum Assamoneorum nullum agnoscat primis quinque annis, quando nulla pactione, nullo consensu totius gentis, aduersantibus regibus Syriæ, sub quorum dominio erat Iudæa, latronum in morem ad Matthiam & Iudam conuenticula facta sunt in syluas: donec Iudas, restaurato cultu templi, & mortuo Antiocho Epiphane, rem armis & fortitudine gentis eo deduxit, vt à filio illius Antiocho Eupatore, Dux & Princeps constitueretur à Ptolemaide vsq; ad Gerrenos II. Macch. 13. vers. 24. anno Græcorum 150. sabbathico.

Peruenrum est ad initium regni Herodis geminum, anno Iuliano 6. & 9. quarto scilicet à primo initio: pergamus nunc in examinanda fide Iosephi circa res Romanas: vbi simul patebit quodnam initium regni Herodis Iosephus vt plurimum obseruet.

Ale-

Alexander Aristobuli filius anno, quo Caesar senatum profligauerat anno sc. 49. ante ær. n. securi percussus à Scipione ad literas Pompeii, reliquerat ex Alexandra Hyrcani filia filium Aristobulum & filiam Mariamnem, Herodi nuptam. Hunc Aristobulum mater Alexandra cupiebat Pontificem fieri natum annos 16. itaq; per literas à Cleopatra Regina Ægypti petiit, ut illa hoc impetraret ipsi à suo Antonio. Id factum esse anno Iuliano 11. inde probatur, quia anno 10. Antonius infelicem expeditionem in Parthos susceperat, & sine anni redierat in Ægyptum. Anno igitur 11. fuit in Ægypto. Exiit quidem ut profecturus contra Parthos, inhians Armenia, sed rediit in Ægyptum leui de causa. Hoc igitur anno Aristobulus summus Pontifex factus est, cum 14. anni transfissent à Cæde Alexandri patris. filium igitur Aristobulum is reliquit trimum. Accessit enim ad causas Aristobuli promouendi, quod Antonius illum ab Herode sibi mitti petierat commendatum sibi ab amico Dellio, qui forte in Iudæam ab Antonio uenerat. Huius Dellii mentionem & Dio facit, negociumq; indicat, missum illum in Armeniam, quorsum pergens Iudæam transiit.

Tunc igitur Herodes Aristobulum sacerdotem fecit & paulo post Scenopegiam, natum annos 17. astu aquis submergendum Iul. 12. curauit. Quamobrem accusatus apud Antonium (qui iam erat Laodiceæ velut in Parthos iturus.) à Cleopatra fuit, que eius regno inhiabat: Antonius vero absoluto Herode Cleopatra pro Iudæa Cæle-Syriam concessit, & Chalcidem vacantem, occiso Lysania Ptolemæi filio, quod Cleopatra eum, ut studentem rebus Parthicis detulerat. Deducto autem Antonio in Armeniam ipsa per Iudæam in Ægyptum est reuersa. Antonius Artabazum Armenia regem dolo captum cum filiis in Ægyptum misit munus Cleopatræ: cui Artaxias successit, filiorum natu maximus dolo elapsus. Hæc Iosephus. Et Dio similiter, tribuens illa anno Iul. 12. Cum sequenti 13. anno Antonius in Parthos profectus societatem cum Medis iniisset.

Et anno 14. Herodes iussu Antonii primum bellum Arabibus inferret: Dum interim conflatum est bellum inter Casarem & Antonium, quo sequenti 15. anno Antonius victus est ad Actium: Herode post terræ motum ingentem rursus cum Arabibus bellum gerente. Hunc igitur annum Iosephus vocat regni Herodis septimum scilicet ab illo anno quo captis Ierofolymis Antigonus deleuit. Et confert pugnam Actiacam in Olymp. 187. quippe æstate anni 14. celebrata illa Olympias, currebat igitur eius annus 2. in pugna, quæ contigit 2. Septembris.

Cumq; Casar anno Iul. 16. inuente (, cuius Cal. Ian. Consulatum IV. inuenerat in Asia.) venisset in Italiam, indeque reuersus esset in Græciam breui tempore, bello persecuturus Antonium & Cleopatram, hic etiam Iosephus scribit Herodem ad Casarem venisse Rhodium, nulla spe salutis. Nam Dion narrat, & defecisse ab Antonio Dynastas & Reges; & Casarem ex sociis Antonii alios vita, alios opibus & dignitatibus priuasse. Herodem vero cum Casare iuisse in Ægyptum, ubi deserti ab exercitibus Antonius & Cleopatra, regno pariter & vita cesserunt: Cal. Sext. quo audito Herodes rursus in Ægyptum venit gratulatum Casari, quem & Antiochiam usq; deduxit. Nam Dion ait, Augustum per Syriam redisse in Asiam ibiq; hyemasse.

Sequitur in Iosepho mentio expeditionis Actii Galli in Arabiam, illo anno, quem proxime antecessit siccitas sterilitas & pestilentia, quando Herodes à Petronio Ægypti præside frumento subleuatus est quem annum Iosephus regni Herodis decimum tertium numerat, vt in 14. cadat expeditio Arabica. Dion igitur eandem confert in annum Iul. 22. Ergo nonus Iul. est Iosepho primus Regni. Petronii apud Dionem fit etiam mentio anno 24. Iul. vt Ægypti præsidis.

Tunc Herodes consilium cepit ædificanda Casarea, & filios Roxanæ misit ad Casarem; & cum Agrippa gener Casaris in Asiam venisse.

nisset, Herodes illum inuisit ad Mitylenem. Rursum huius rei annum indicat Dion, sc. 23. Iulianum; cui & de loco conuenit: *Missus enim erat Agrippas in Syriam sed hasit in Lesbo.* En causam & necessitatem Herodi excursus huiusce, quippe ad Syriæ moderatorem.

Exinde Iosephus commemorat aduentum Augusti in Syriam, quando Herodes Zenodori Tetrarchia donatus est ab Augusto, cum haberet antea Trachonem, donatam sibi post primam Actiada, id est, post Iul. 18. quam inter & Galilaam sita erat hæc Zenodori ditio, Paneas dicta. Hoc dicit factum decimo anno ex quo Augustus in Syria fuerat. Rediit autem Antiochiam Syriæ exeunte anno 16. vel ineunte 17. vt paulo prius dictum. Ergo annus 17. est primus eius absentiae, innuiturq; ineunte 26. Iuliano redisse Augustum in Syriam. Id confirmat Dion, Anno enim 24. Augustus Roma profectus in Sicilia hibernauit, & anno 25. in Samo, Anno vero 26. ineunte vere in Syriam excurret, rediensq; in Samum ibi secundo hibernauit. Et ne dubites inter eius gesta in Syria Dion etiam ditationem Herodis & donationem dittonis Zenodori commemorat. Hoc autem factum ait Iosephus anno 17. regni. Ergo rursum annus Ierosolymæ captæ est illi primus regni, desinens in Ver anni Iuliani 10. Additis ad 9. currentem 16. completis, confurgit 25. Iulianus, à cuius paschate currere cepit 17. timus regni, qui cum iam breui esset desiturus in Pascha anni 26. Iuliani, Augustus in Syriam reuersus sic Herodem donauit. Ita tenemus & Dionem & Iosephum, vt Dion à Calendis Ianuarii Iosephus hic in rebus Herodis Iudaicis à sequenti Nisan annum inchoet: & hæc gesta sint inter vtrumq; initium, verno tempore, quod & Dio patitur.

Cum hucusq; pulcherrimo nec vlpam turbato ordine peruenerimus, consentientibus cum Iosepho rebus Romanis: cum statim vno filo subtexatur à Iosepho consilium

Herodis de adificando templo: cum immediate prius meminisset *anni regni à captis Ierosolymis decimiseptimi:* hoc vero de templo consilium expressis verbis tribuat *decimooctuo;* & hoc lib. 15. *Antiquitatum:* cum non minus lib. 1. de bello, res easdem eadem serie narret; cum causam consilii magnificentissimi coniiciat in *presentem Herodis felicitatem, & amicitiam Augusti in Syria presentis:* quis non videt manifestissime vitium scriptorium in loco altero, *Quintodecimo* pro *Octodecimo?* Quis adeo improvidus est, ut non videat, fieri nequaquam posse quod Caluissius contendit fol. 23. Epistolæ ut alterum locum eiusq; annos 18. de primo regni initio, alterum eiusq; annos 15. de posteriori intelligamus? Et tamen hoc veluti Achilleo argumento Caluissius nititur demonstrare, Iosephum memoria lapsum, & res Iudaicas triennio anticipasse, & annos regni Herodis ab utroq; principio totidem annis abbreviasse. Demus factum quod Caluissius contendit, ut minus vero dixerit Iosephus, in definiendo regno Herodis, de quo postea, saltem hoc nobis largiatur necesse est, non esse anticipatas res Iudaicas & consilium de templo struendo, quippe quæ sunt minora rebus Romanis, quæque verissime in annum 18. à capta vrbe cadunt in annum 21. à concesso ipsi Regno à Romanis; itaq; & hoc largietur in numero 15. omnino vitium inesse scriptorium manifestissimum & ab ipso Iosephi textu redargutum pluribus documentis. Frustra igitur Caluissius hoc argumento se munit quin potius alia ipsi firmamenta circumspicienda sunt ad id quod contendit, euincendum. Tanti nimirum est, attendere, quid scribas, quid profiteare, quomodo id cum circumstantiis omnibus concilies, ut verisimilitudinem præse ferat: præsertim si alium rectius sentientem, oppugnandum sumpseris.

Sed

Sed misso Caluifio pergamus. Recte de hac Templi
structura accipimus locutos Iudæos apud Ioannem, quan-
do anno Iuliano 74. Christo dicunt, *quadraginta sex annis
adificatum esse templum illud*; intelligentes ornatum qui post
dedicationem & uiuo & mortuo Herode continuatus est.
Aufer Iulianum 26. à 74. restant anni 48. Bene quod plus
quam 46. Nam & Herodes hoc opus instituit utiq; fini-
ente Iuliano 26. post recessum Augusti & Iosephus aperte
testatur, *tempus consumptum materia conuectanda, & demoliendo
templo priori*; ut verisimile sit structuram inceptam anno
Iuliano 28.

Sequitur *Herodis peregrinatio Romam & reditus cum filiis ex
Mariamne. Augustus enim anno 27. Romam rediit mansitq; ibi tri-
ennio, ut Dion habet.*

Meminit Iosephus & Agrippa reuersi in Asiam, quando Hero-
des eum inuitauit in regnum profectus ad illum. Id factum Dio
testatur Iuliano 30. Vterq; consensu subiungunt expeditio-
nem Agrippæ in Bosphorum; & Dio factum ait anno 32. quando
Herodes Agrippam quærens in Bosphorum venit & inuentum con-
fecto bello duxit in Iudæam.

Deniq; cum Agrippa exeunte decennio Tribunitia potestatis de-
cederet Syria, Herodes tertio illum inuisit, habens secum Antipa-
trum filiorum natu Maximum ex Doride. Dion annum in-
dicat Iulianum 33. & de finiente decennio consentit, nam & in-
cepisse illud anno 23. constat.

Succedit *Herodis iter Romam ad accusandos suos ex Mariam-
ne filios: qui aduentans Casarem Aquileia esse audiuit. Dio an-
num & causam indicat absentia. Anno 36. Dacis & Dalma-
tis rebellantibus Augustus cum Tiberio profectus in Gallias, (erat
autem & Liburnia & Aquileia pars Gallia togata.) inde
sc. ex Aquileia vicina Illyrico, misit Tiberium contra hostes;
ipse Lugdunum profectus est, fine anni Romam una sunt reuersi. Per
id ipsum*

id ipsum ergo tempus Iosephus ait *dedicatam Cæsaream* cuius ædificandæ consilium anno Iuliano 23. ceperat; dedicationem factam *Olymp. 192.* nimirum cuius ludicrum celebratum erat anno 34. currebat igitur eius annus 3. Hunc igitur 36. Iulianum facit 28. *Regni*, rursus numerans à captis Ierosolymis constanti more, quod superioribus adde, quominus credibile, ipsum in medio orationis cursu sui ipsius esse dissimilem. Rursus hic Caluissius fol. 24. Epistolæ in diuersa nititur. *Si*, inquit, *Olympiade 192. ergo anno eius primo.* At hoc falsum argumentum esse multis exemplis ex ipso Iosepho & docui & docebo; quin Caluissius ipse hic fateatur; *Olympiadis vocabulo totum intelligi quadriennium sapius.* Ergo cum hac non successisset, ad aliud firmamentum transiit, cuius hoc fundamētum, *Annum 28. à 9. Iuliano coincidere cum anno 4. Olymp. 192.* Atqui tuam adi Chronologiam Caluissi: si anno Iuliano 34. est Olympicum ludicrum; anno 36. non nisi tertius Olympiadis agitur saltem vsque ad Autumnum Macedonice, vsq; ad brumam Romane, & omnino vsq; ad sequens Pascha Iudaice, vt hic Iosephus Olympiadibus utitur Iudaice. Esto vero, dedicata sit post Autumnum, iam currente Macedonice quarto Olympiadis. Quid igitur ais? Egone demonstraui, hunc quartum Iosepho esse primum Olympiadis sequentis? O te oscitantem lectorem. Si Olympiadis ludicrum celebratur æstate anni 38. tunc Macedonico more Autumnum anni 37. dico referri ad principium anni primi, minime vero Autumnum anni 36. Omnibus igitur modis hic frustrare: nullo modo debuit Iosephus Olympiadem 193. scribere; nihil eorum largior quæ fol. 25. de me iactas.

Leuiculum hic est quod quis disceptare possit: cum .n. bis Iosephus de Cæsarea agat, & quando vibs decreta, & quando dedicata, illic quidem 12. annis dicit fuisse absolutam,
hic

hic vero tantum 10. Itaq; manifestum & hic sphalma δεκάτω
 pro δωδεκάτω. Nam à 24 quando ædificationem cœptam
 esse verisimile est, proximo anno postquam decretum in
 36. Iulianum sunt 12. anni. Ludorum in tertio Olympi-
 adis institutorum causam esse puto Vicennalia deuiçti An-
 tonii & Ægypti, ex quo tempore Cæsar solus imperio præ-
 fertim Syriæ potitus est: à quo Herodes Cæsareæ suæ, Sy-
 riæ vrbi nomen posuit.

Iam & vltima Herodis peregrinatio Romam à Iosepho com-
 memoratur, anno eo quo celebrata fuit Olympias, anno sc. 38.
 Iuliano, quando & Dion Cæsarem Roma habet, & quando
 Cæsar primum Augustus est dictus; postquam Herodes reconciliatus
 esset denuo filiis suis ex Mariamne, intercedente Archelao Cappado-
 ciæ rege, filiorum alterius, socero: eo in ludicro Herodes scribitur
 Agonotheta factus. Eodem anno & Tito cuidam Syriæ præsidi,
 quem Herodes, prius quam Romam abiret, conciliauit Archelao, suc-
 cessor missus est Saturninus, apud quem accusauit Herodes Sylleum
 Arabem & reuersus Roma, eius concessu, bellum suscepit in Arabiam.

Hucusq; res Romanas certis temporum articulis &
 Coss. distinxit Dion, ad annum vsq; 40. Iulianum progres-
 sus. ex eo hiatus est in historia Dionis annorum 3, quos in-
 tra cadit mors Herodis. Itaq; quæ restant Herodis res ab
 anno Iuliano 38. regni Herodis 30. ad excessum eius, non
 amplius adeo manifestis indiciis connectuntur cum re-
 bus Romanis. Cum igitur Caluissius Chronologus fidem
 Iosephi circa regni Herodis longitudinem, posthabito
 accuratissimo eius consensu cum scriptoribus Romanis,
 qui hucusq; durauit, in dubium vocet: illud nobis restat
 curandum, vt ad res ipsas Herodis quas vltra annum 37.
 Iul. continuat Iosephus, tempus iustum admetiamur, ex-
 plorantes an ab hinc plures anni ad mortem Herodis su-
 peresse omnino possint, quam quot Iosephus affirmat.

I

Belli

Belli Arabici telam Iosephus exorditur alte, à penultima Herodis peregrinatione Romana, anno 36. in qua cum Herodes interrisse perhiberetur, Trachonitæ ad latrocinia conuersi sunt. Ex his cum duces Herodis aliquos interceptissent, reliqui profugerunt in Arabiam, indeq; Iudeam deprædati sunt excursionibus factis. Herodes fine anni reuersus, cum profugos ulcisci non possêt anno 37. Iul. perlustrato Trachone domesticos illorum comprehendit & occidit; qua re illi exacerbati perpetuis incursionibus vexarunt Iudeam: Adeo quidem ut cum anno 38. Herodes Romam iterum fuisset, indeque, ut græcus textus habet, rediret, bellum illi ex hac causa conflaretur cum Arabibus latronum receptatoribus. Nam compertis damnis Herodes Arabem accusauit apud Syriæ præsides dedit sibi latrones postulans: quo audito latrones ad mille coeuntes belli speciem præbuerunt. Herodes litem prosequens & latrones dedit & mutuum ab Arabe sibi restitui postulabat: tandem res composita ut postulatis Herodis intra 30. dies satisfaceret: quibus exactis Syllæus Arabs pactis non stetit; sed Romam profectus est. Quantum postulas temporis Caluifi, ut hæc hucusq; geri possint? Herodes ante abitum Romam versus iam vexabatur latronum irritatorum incursionibus; reuersus Romam cum aucta damna cõperisset, putas quod Regnum suum diutius neglexerit? & non potius ad Syriæ præsides statim retulerit? Ingravescentibus vero malis, & turbata pace publica & Syllæo reo, quamdiu putas rem distulisse Præsides? Numquid satis esse putas bimestre spacium ab Herodis reditu, quod intra semel atq; iterum Herodes accuset Syllæum Syllæus citetur: atqui & quadrimestre & semestre largiar, ut habeas tantum, quanto quidem tempore pacem negligere prouinciæ limitaneæ, vicinis Armenis iam res nouas agitantibus sub Augusti fœlicissimo imperio præses nullus potuit. Cadat compositio tamen in æstatem anni 39. detur exinde Iulius illis pactis conuentis 30. diebus intra quos Herodi erat facienda restitutio. Syllæus igitur Augusto

gusto mense Romam abeat, quod equidem puto illum longe ante fecisse, primo sc. vere. Interim vero & Herodes à Præsidiis accipiat potestatem persequendi armis ius suum. Expeditio trium dierum fuit eundo, redeundo totidem; munitionem latronum primo impetu cepit, damnum regioni præterea nullum intulit, Mensis tamen integer insumatur qui erit September. Octobri referat Herodes ad Præsides; Arabes Romam ad Syllaum, quid gestum sit. Properatis enim nunciis acta res. Et Syllaus confestim Herodem apud Augustum accusauit, & nondum audierat Augustus Herodem cum exercitu extra regni fines profectum. Litera ergo Augusti ad Herodem minaces, & Syllæi ad Arabas iactabunda, Nouembrem habeant. Tunc Herodes legatos Romam misit purgandi sui causa; iuerint Decembri; defederint Ianuario etsi nihil esset quod agerent aut expectarent: primo enim aduentu ne admissi quidem sunt, iterum petentes audientiam statim dimissire infecta. Exercebant tunc Augustum curæ Armenicæ & Parthicæ, itaq; verisimile est Herodem illi suspectum fuisse, ac si studeat rebus Parthicis, occasione vsurus si se Parthus commoueat. Redierint legati Februario ad Herodem. Quatuor exinde integros menses dabimus rebus pendentibus, dum Herodes malis & insolentia hostium coactus rursus mittit legatum Nicolaum, is Iulium nauigando Romam insumat, mensem Augustum Romæ, dum Syllæo præscribi diem dicit eumq; accusat. Tunc Cæsar habebat in recenti memoria numerum, quem Syllaus erat mētītus, occisorum ab exercitu Herodis. Vide igitur, ne tempus longe breuius, quam 10. Mensium intercesserit inter accusationem & excusationem. Cæsar Nicolai oratione reconciliatus Herodi: literis vero Herodis filios perfidiæ insimulantis eodem momento rursus perturbatus, etsi non multo post scripsit Herodi, mensem tamen Septembrem interposuerit, donec rescribens Herodi potestatem ei necis filiorum faceret: & hæc li-

teræ afferantur Herodi per Octobrem. *Statim autem Herodes ex præscripto Caesaris, amicos Romanos Berytum conuocauit, filios in eorum confesso accusauit, damnatosq; in Sebaste strangulauit, dabimus tamen huic rei iustum spacium Nouembrem & Decembrem.* Atq; hæc sola pars historiae Herodis temporum expressa notatione caret, quam in duos annos 39. & 40. digessi, nec vlla necessitate cogimur quin potius non paucis documentis vetamur in plures annos extendere; Ab hac vero nece filiorum Mariamnes inuenies circiter 14. menses ad finem vitæ Herodis. *His enim fraude fratris Antipatri interemptis, Antipater paulatim venit in odium: recenti utiq; memoria facti: quare & periculo & regni cupiditate instigatus patri quoq; Herodi, & fratribus ceteris Romæ per clandestinas literas struxit insidias.* Facta sint ista Ianuario. Februario scripserit Romam amicis, curarent se vocari, vocetur Martio, ead Aprili Romam. Ab hoc temporis articulo, dum ipse absens conuincitur insidiarum in patrem, & parricidialis calumnia in filios, vsq; ad eius discessum ex vrbe Roma, dum Patri reuocanti paret, Iosephus diserte numerat menses septem, admiratus ipse, tanto temporis spacio non animaduersum ab Antipatro periculum. Decembrem igitur impendat reditui. Verum in ipso aditu patriæ coniectus est in vincula, missaq; ad Casarem litera scelerum eius nuncia, quibus Ianuarius cedit, & Februario referatur sententia mortis à Casare qua accepta Herodes, iam morbo implicitus, eadem filii properasse legitur, cui non amplius quinq; dies superuixit.

Cum hæc omnia ab anno 38. qui ludicro Olympico est signatus & ab anno 36. Iuliano, qui numeratur 28. Herodis pulcherrimo nexu inter se conferta sint, vt mirum si quis vel mutire contra audeat, nedum vt triennium insuper inferi possit: quæ igitur quæso infania est, velle Iosepho memoriæ defectum imputare, quod tandem consensu egregio cum hac rerum ferie annum quo mortuus Herodes.

rodes numerat tricesimum quartum à captis Ierosolymis, & addit certitudinis causa tricesimum septimum, ex quo rex fuerit declaratus? Sciuit Iosephus, inquit Caluissius, annos regni fuisse 37. sciuit bina initia eius distare triennio; at cum addere triennium ad summam debuisset, improvide subtraxit, pro 37. & 40. dixit 34. & 37. O rem miram; Si recte numerati sunt anni 7. 13. 17. 18. 28. cur diffidis memoriæ numerantis & 34. eodem tenore, cur nullum haftenus labantis memoriæ argumentum? Sed plura de consensu historiæ Mortis Herodis cum cælo & cum rebus Romanis sequentur capitibus duobus proximis. Nunc illud peculiariter pensitemus: si distantia triennialis initiorum diuersorum regni Iosephum induxit in hanc hallucinationem, cum finiret historiam regni Herodis, non igitur circa initia huius historiæ lapsus est. Cur igitur Caluissius supra argumentum petiuit ab anno 15. vel 18. quando Iosephus nondum ad hunc scopulum finis regni, subductuq; annorum summæ impeggerat? An non vel hinc patet quam anxie Caluissius argumenta corradat suæ sententiæ stabiliendæ, quam nullo iudicio. Verum operæ precium est excutere etiam alterum eius firmamentum. Ait igitur fol. 14. Epistolæ, *tunc Iosephum mentis fuisse competentem, cum Herodem agrotantem iam, faceret septuagenarium: nam si mortuus sit anno 42. Iuliano, regni 34to, non nisi 67. annorum futurum fuisse.* Atqui hæc nihili ratio est. In antiquitatibus enim legimus $\omega\lambda\lambda\acute{\iota}\ \epsilon\tau\epsilon\ \epsilon\lambda\delta\omicron\mu\eta\eta\omicron\nu\sigma\omicron\nu\ \lambda\omega$: bello vero: $\lambda\omega\ \sigma\chi\epsilon\delta\omicron\nu\ \epsilon\tau\omega\nu\ \epsilon\lambda\delta\omicron\mu\eta\eta\omicron\nu\sigma\omicron\nu$. Iam supra dictum, anno 47. ante æram nostram, fuisse illum annos 25. natum; cum autem Iulianus 42. sit 4. ante æram n. anno igitur Iulia. 42. habuit annos 68. egit 69. Si mortuus esset triennio post, habuisset annos 71. egisset 72. at qui superat septuagesimum, is nequaquam fere septuagesimum dicitur agere, sed is tantum

1 3

qui.

qui aliquanto minus quadam 70. natus est. Sed fundamenta erroris huius quo Caluissius Herodem anno 42. dat 67. annorum, supra discussa sunt suis locis.

Quemadmodum nec illud sanum est, quod Caluissius contendit, neminem dici ad septuagesimum accedere, aut fere 70. annos habere, nisi qui iam inchoauerit 70mū, Imo qui ipsissimum agit 70mum, is frustra diceretur fere septuagenarius, omnino enim esset. Nihil igitur habet ex Iosepho Caluissius, quod Iosepho ipsi opponat, sola sua coniectura nititur: qua fidem derogat Iosepho: ipse contra Iosephus circa annum mortis Herodis vndiquaq; sibi consensit pulcherrime; quod ex sequentibus amplius confirmabitur. Tenemus quo anno Iuliano mortuus Herodes, nimirum 42. Nam quia mortuus regni à Romanis accepti 37mo, adde 36. solidos ad currentem 7. Iulianum quo anno declaratus est rex, consurget 42. currens Iulianus. Et quia mortuus 34to ex quo cepit Ierosolyma, adde ad currentem Iul. 9. quo cepit Ierosolyma 33. consurgit iterum Iulia. 42. currens. Caluissius fol. 12. 13. epistolæ suæ præter alia etiam hoc in me reprehendit, quod *verbis Iosephi vim faciam: nam si Iosephus ad literam intelligatur, mortem Herodis ab eo reponi in Iulianum 43. non in 42. tantum enim abesse ut à 9. Iuliani mense Iulio ut ipse vult ad Pascha anni 42. numerari possint 34. anni, ut ne quidem 33. solidi sint quippe quibus tres fere menses deessent.* At Demonstratum est capite VII. fragmenta anni primi & anni vltimi more Iudaico & Romano populari in censum venire. Siue enim considerauerit Iosephus, Romanum anni initium quod Herodes regnum acceperit sententia primum senatus Romani, deinde exercitibus Romanis, primus de his triginta quatuor fuit mensium sex vel septem, vsq; ad finem anni Romanum, vltimus mensium trium à principio anni Romano vsq; ad mortem

tem Herodis: siue respexerit ad Iudaicum anni principium, quod Herodes rex Iudæorum esset: primus horum 34. à mense Siuan ad Nisan ultra 9. menses extendebatur, vltimus vero iam inceperat diebus 8. vel 14. ante mortem Herodis. Nihil igitur nec absurdi ego introduxi, nec noui apud Iudæos, adeat Caluissius vetus testamentum & libros Regum, inueniet exempla. Sed exempla supra duodeci ex ipso Iosepho quæ contestatissimum faciunt hunc eius morem in quorum altero solidi 26. numerabantur 27. in altero anni 13. menses 8. distributi inueniebantur in annos ciuiles 15. quæ exempla cum Caluissius in mea Diatriba inuenisset, tamen perinde ac si non vidisset ita dissimulat, ita me fol. 12. nouitatis & absurditatis reū agit. Nec videt homo incogitans, se suam ipsius ceruicem ferire: dum contendit Iosephū perperā numerare 34. & 37. voluisse. n. 37. & 40. Et tamen interim mortē Herodis assignat anno Iuliano 45. fol. 25, 26. Epist. suæ. Ab ætate vero anni 9. vsq; in Pascha anni 45. sunt non solidi 36. quos tamen Caluissius ipse vult à Iosepho ciuilitate numerari pro 37. Cur ergo meum priuatum crimen facit, quod si est, ipsi commune est mecum? Tu vero lector & hoc cape argumentum Iosephum ciuiles annos numerare, & vt hodie loquimur, inclusiue: quod mensium & dierum excedentium summas non adiecit summæ annorum, sicut fecit in imperiis Augusti, Tiberii, Neronis, &c. describendis; cum certissimum haberet, adeoque ipse indicasset Herodem non decessisse eodem die quo cepit regnare: nimirum quia apud Iudæos moris esset, minutias istas integris ciuilibus annis attribuere. Considera vero & Causas quas Iosephus habuit peculiare cur inclusiue numeraret, & hoc principium anni 34. vel 37. contemnere nollet, quippe non tantum Herodes vt Rex, sed etiam subditi ipsius in tota prouin-

uincia per hos 8. vel 14. dies more Iudaico ciuili literis contractuum aliisq; ciuilibus negociis iam subsignare ceperant annum 34. vel 37. Herodis. Iam igitur & huic anno nomen erat datum à Regno Herodis, quod nomen illi anno tantisper mansit, donec successor Herodis certus esset. Accedit enim quod post mortem Herodis aliquantisper vacauit regnum donec Augustus prouinciam inter tres Herodis filios distribueret, Archelao Ethnarcha Iudææ dato. Hactenus igitur annus dictus est Herodis Regis 34. vel 37. postea Primus Archelai Ethnarchæ.

Caluifius fol. 17. ex aliis locis Iosephi nititur euincere, Iosephum hic numerare completos. Ego vero nisi Caluifius seipsum deciperet, & nisi ex illis ipsis locis quos ille sibi putat seruire, argumenta ducerem pro anno 42. tanti non facerem nec seriem historiae nec morem Iudæorum, nec exempla Iosephi, nec neglectos menses superfluos, nec regni vacationem, quibus 5. argumentis pugnaui hactenus: quo minus & ipse mortem Herodis in 43. Iulianum collocarem. Comparemus igitur & alia loca Iosephi, ut sensum eius, completos numeret, an currentes, ex ipso eliciamus.

Mortuus est Augustus Iuliano 59. Septembri qui in Iudæa mense Nisan hucusq; dicebatur. Augusti Cæsaris ultimus ab eo die usq; ad sequentem Nisan dictus est in Iudæa quidem, Tiberii primus; itaq; Iulianus 78. à Nisan fuit Tiberii Vicesimus. Hoc vero *vicesimo Tiberii*, Iosephus ait *mortuum esse Philippum Herodi patri successorem ab Augusto surrogatum in Tetrarchia Trachonitidis*: & numerat annum 37. currentem eius imperii, adde 36. solidos ad currentem 42. prodit 78. Iulianus currens vti constitueramus. Hic adde, si vis, Caluifi 37. completos ad tuum Iulianum 43. quippe ex completis 34. Herodis designatum, nascetur tibi Iulianus

80. Ti.

80. Tiberii vicesimus secundus vel ad summum 21mus: contra verba Iosephi Græca: Nam tu fol. 11. Epistolæ tuæ correctionem textus à Scaligero petitam ex versione Rufini dissimulas quidem, at non occultas. Si enim ad currentem Iulianum 43. addas solidos 37. omnino non 79. vt tu ibi, sed 80. Iulianus exhibit, Sin autem 37. semel accipis pro currentibus ciuilibus, cur mihi irasceris qui Iosephum hac vna re secum ipso & cum Romanis concilio, quod semper de currentibus loquantur.

Huic argumento solet obiici series historiæ Iosephi, in qua Philippi mors sequitur gesta annorum sequentium, post Vigesimalium Tiberii: vnde conuicere volunt, corrigendum esse textum Iosephi: At si ordo textus seruandus est etiam in tempore: mira orietur perturbatio historiæ; quod patet si capita ipsa rerum hic congestarum sigillatim consideremus: qua ratione simul apparebit consilium scriptoris in ordinandis his rebus.

Diuidit Iosephus hanc historiæ partem inter Monarchas Romanos, vt illi sibi inuicem ordine successerunt: quippe Iudæa, cuius historiam profitetur, ad illos pertinebat. Sub Augusto Iudæis transierunt anni 9. quos intra facta sunt ista. *Quirinius missus censum imposuit: contra quem Iudas quidam seditionem commouit & oppressus est. Cum Quirinio venit Ceponius Procurator Iudæa; sub eo Samaritæ Templum prophanarunt. Ceponio successit Marcus Ambiuus: sub eo mortua Salome soror Herodis, Huic successit Annius Rufus, sub quo mortuus est Augustus.*

Hinc transit ad imperium Tiberii; sub quo quia Iudæorum gens in multas regiones erat diuisa, in quarum singulis aliqua memorabilia contigerant; Iosephus etiam multa narrationis facit initia, subinde reuersus ad idem Tiberii principium, absolutis rebus vnus regionis cohæ-

K

renti-

rentibus inter se. Itaq; distributa est pars hæc in capita nouem. Primum est de Magistratibus Iudææ. *Tiberius enim Gratum, & post annos 11. Pilatum misit; vbi commemorantur summi Pontifices quos quisq; ordinauerit, vsq; ad mortem Tiberii. Secundo narrat quid sub priori præfide Grato in Galilæa Herodis Tetrarchia factum sit; Tiberias sc. adificata ab Herode. Tertio ad Parthos (. sub quibus Iudæi Babylonii erant.) se vertit, ea prosequens quæ rursus sub Grato Iudææ præfide inde à principio Tiberii per annos Iul. 60. 61. acciderunt, donec Germanicus in orientem mitteretur. Quarto nunc demum ad tempora Pilati venit, narrans quæ sub illo facta Ierosolymis principio magistratus anno Iuliano 72. de Aquilis Romanis, de Aqueductu, de Iesu Christo. Quinto inserit vnum aliquid, omissum prius temporibus Grati, ad quæ pertinet: nam & loci ratione multum separatum erat à cæteris rebus. *Iudæi sub Tiberio Roma eiekti, & de Saturnini uxore Fulvia Paulina, quæ cum Iudæis habebat negocia. Hæc igitur facta Iuliano 64. ante Pilati magistratum. Sexto reuersus ad posteriora tempora Pilati, narrat victos ab eo Samaritas, eozq; Pilatum accusatum apud Tiberium & Romam missum & quæ interea Syriæ præfes Vitellius Ierosolymis gesserit sub excessum Tiberii, anno 82. Septimo absolutis Ierosolymitanis & Iudææ rebus sub posteriori præfide Pilato factis reuertitur ad Parthica, commemorans ea quæ vltimis Tiberii annis acciderint, quorum causa Vitellius in Orientem missus. Tiberius enim Albanos in Parthiam arte induxit; & Vitellius Partho insidiatus exterruit illum, ut fuga se è regno propriens collecto exercitu rediret. Tiberius itaq; Vitellio scripsit, pacem cum Partho faceret; cui tractationi Herodes Galilææ tetrarcha interfuit. Iuliano 81. Octauo & his rebus expeditis, ad aliam Herodiadum prouinciam venit, Trachonitidem sc. referens quid memorabile sub Pilato Iudææ præfide contige-**

tigi-

tigerit, mors nimirum Philippi Tetrarchæ, Iuliano 78. & eius provincia cum Syria coniunctio. Nono deniq; loco & Galilæam lustrat, cum Peræa narrans bellum Herodis, Tetrarchæ regionum illarum, cum Arabibus, annis 80. 81. 82. quod tempore coincidit cum rebus Vitellii in Iudæa Samaria & in Parthia gestis, de quibus supra: qua de causa factum, ut bis referretur idem Vitellii aduentus Ierosolymam. Vides Iosephum ex his 9. rebus, vnamquamq; seorsim à principio ad finem persequi, ut quidem & loci ratione fere disseparatæ erant. Non itaq; licet ab ordine conscriptionis argumentari ad ordinem temporis, quod particulas attinet narrationum; multoque minus appositos expresse characteres temporis & numeros annorum ex conscriptionis serie corrigere fas est.

Tandem legimus in Dione anno Iuliano 51. Herodem quendam Romæ, à fratribus accusatum trans Alpes in exilium esse missum. Certum est non alium esse quam Archelaum Herodis filium, cui proculdubio Herodi Archelao nomen fuit: nam pleriq; filiorum & posterorum Herodis, progenitoris sui nomen gesserunt. De hoc vero Archelao etiam Iosephus narrat accusatum à Primatibus Iudæorum apud Augustum, regno motum & Viennam Gallie, hoc est trans Alpes, relegatum esse anno 37. pugne Actiæ. Adde solidos 36. ad currentem 15. Iulianum, quo pugnatum ad Actium prodit currentem 51. Iulianus, consensu pulcherrimo Iosephi cum Dione. Mirum cur Calvisius Apis historiarum, tam facile dissimulet cellas & mella Dionis; cur componat 52. Iulianum cū 37. pugne, numerans omnia complete contra morem Iosephi, probatum capite antecedenti: Imo cur pugnam Actiæ confundat cum morte Antonii & Cleopatæ, qui duo casus integro anno distant. Nam quod pro-
 vocat ad canonem Ptolemæi Mathematicum manuscri-

ptum: suspectam rem facit omissione verborum. Et quid si author Iosephum Iudaice vtentem annis Actiacæ victoria, intellexerit Ægyptiace, Iosepho enim annus à Nisan incipit, Ægyptiis à Septembri: Ptolemæus vero Ægyptius fuit: nec enim est mihi verisimile, Ptolemæum vltimum esse æra Iuliana, vt expresse affirmet, vt hic Caluissius, de anno 52. Iuliano. Sed pergo. Dicit igitur Iosephus, id eu- nisse Archelao *anno 10. regni*, alio loco dicit *anno 9.* Sit iste completus ille currens, & aufer solidos 9. ab anno 51. relinquitur initio Archelai filii, & morti patris Herodis rursum vt prius. annus 42. Iulianus currens. Corrige denuo Caluissius si vis Iosephum ex Dione, dic falsum esse affirmatum de anno nono, quando omnia complete numeras. Et hoc interim nota, te quoties argumentaris ex Iosepho, toties ipsius numeros corrigere. Adeo quidem vt fol. 29. non verearis affirmare, *Iosephum omnium & singulorum Herodidum periodos imperii corrupisse, Herodis contrahentem, Reliquorum extendentem.* Quin potius missis correctionibus fatere quod res est, quicquid dicat Iosephus, quamcunq; constans sit in sua numerandi ratione, te illi non credere vel- le. Hoc si à te impetrauero dimidium accusationis, quam in me texit fol. 12. Epistolæ, discussum erit. Ego enim hactenus interpretem ago Iosephi & demonstro, ipsum omnibus modis secum ipso consentire in dinumeratione annorum regni Herodis, fidem eius circa principia Herodis probaui ex Historicis Romanis: an & circa excessum Herodis certus sit eius calculus (. certe rebus gestis, quas narrat, inuentus est consentaneus.) id vero sequentibus duobus capitibus dispiciemus.

CAPVT

Demonstratur caractere astronomico, nullum esse errorem in calculo Iosephi numerante annos Herodis 37. à primo initio currentes.

PRimo itaq; anno Tiberii vt cap. 7. probatum more Iudaico desinente in Nisan primum mensem Iudaicum, qui finem anni 59. Iuliani proxime sequitur, & sic quinto-decimo anno Tiberii, cuius mentionem facit Euangelista, incipiente mense Aprili anni Iuliani 73. sequebatur Ioannem ad baptizandum prodiisse circa Autumnum anni 73. Iuliani, & Christum ad baptismum venisse anno 74. Iuliano incipiente, aut 73. finiente: quando Lucas illum dicit fuisse circiter 30. annorum. Hoc sic constituto, & 30. solidis annis sic præcise definitis, ab anno 73. finiente subtractis, relinquitur finiens Iulianus 43. quando Christum oportuit esse natum, si præcisa hæc summa 30. annorum esset: atq; Iosephus Herodem Paschate præcedentis 42. iam habet mortuum. Cum igitur perpenderet Eusebius, Christum natum esse certo, temporibus Herodis regis: maluit Iosepho fidem derogare, quam numerum Luca tricenarium, non accuratum fateri: quem hodieq; Baronius, Scaliger, Caluissius aliique sequuntur: Interim nemo illorum perpendit, an etiam aliæ circumstantiæ mortis Herodis secundum dinumerationem Iosephi respondeant. Primus Scaliger adiecit aliquantum diligentia, sed non sine violenta torsione textus Iosephi, ex qua Iosephum ipsum vix agnoueris: exemplo tamen mihi præiuit, ad circumstantias diligentius expendendas.

Secuti sunt & Mæstlinus & Deckerius, qui quod Ego in caractere cælesti, hoc ipsi vna mecum in Historiæ Romanæ characteribus accommodandis præstiterunt. Ita

comprobatum tandem fuit non vna via, nullum inesse errorem in annis regni Herodis à Iosepho proditis : nec præter 42. Iulianum vllum alium esse annum, qui Characteres illos admittat. Iniuria itaq; facta est Iosepho, dum ei fides circa annos imperii Herodis derogata, dum mendum, vt ait Caluissius fol. 26. Epistolæ, *insigne* imputatum est, quod ipsum fere infamem fecerit, & omnem ipsi fidem apud multos derogauerit.

Cum igitur in vtraq; circumstantia plurimum situm sit, vtramq; explicandam sumam, & primum quidem Astronomicam.

Excessus Herodis sic à Iosepho describitur: *Eo tempore quo Saturnino Syria præfidi successit Varus* (. id autem solenne tunc erat fieri Cal. Ian. initio anni Romani, qui erat secundum superiora Iulianus 42. mediante Hyeme.) *Herodes filium Antipatrum apud Varum Ierosolymis præsentem accusauit parricidii, conuicitq; multis indiciis. Finito examine Varus pauca clam cum Herode locutus abiit Antiochiam; Herodes Antipatrum confestim in vincula coniecit.* Consentaneum est non longe à se dimisisse ne vincetum quidem. *Misit etiam Herodes Romam literas & legatos, scelera Antipatri Casari nunciaturos, potestatemq; puniendi rogaturos. Iisdem diebus* (. quibus profecti legati.) *intercepta litera Antiphili & Acmes, ad Antipatrum, quib. meditatam parricidium clarius probatum fuit; adeo vt parum abesset, quin Herodes è vestigio filium occideret: sed morbo impeditus testamentum condidit, & alteros legatos misit Romam hæc quoq; indicaturos, interim vincetum Antipatrum custodiuit.* Hæc igitur facta sunt mense Ianuario anni 42. Non legitur expresse vbi decubuerit Herodes, at multis postea coniecturis probabitur id fuisse circa Ierichuntem; nec verisimile est hoc rerum statu hac domus calamitate conspectum vrbanae multitudinis ferre aut vincetum Antipatrum Ierosolymis detinere

sine

sine periculo potuisse: aut ingruente morbo quæsiuit amœnos Hierichuntinæ vallis secessus, vbi Alexandrium, vbi Herodium castella, vbi Phasaelos oppidum in valle, Cypros arx supra Ierichuntem amœnissima: magnis impensis ab ipso Herode constructa. Profectis secundis legatis mediante forte Ianuario *morbus Herodi ingrauescebat*, per reliquum Ianuarii, per Februarium & per Martii primam partem *vt de vita desperaret, quippe iam etiam pene septuagenarius erat. Mirum autem in modum efferatus est, ira impatiens, & amarulentus in rebus omnibus, opinione contemptus: quo magis verisimile ipsum abfuisse Ierofolymis. Accessit alia acerbitatis causa. Cum enim quidam Sophista didicissent, morbum Regis esse incurabilem, tempore vbi concitata iuuentute cum & rumor superuenisset, regem extinctum, deiecerunt Aquilam auream Templi, quod vbi relatum Duci exercitus regii, Dux cum militum manu comprehensos illos duxit ad Regem. Ecce vt discunt de morbo & deinde de morte Regis velut aliunde allata fama: ecce vt audent, proculdubio absente Rege; ecce vt fama non ad Regem quippe absentem, sed ad ducem Regis, præfectum præsidio Ierofolymitano perfertur; vtq; ille iniussu Regis (. nunquid omnino absentis.) inuolat, rapit, & ad Regem (. vnus diei itinere aut eo minus absentem.) abducit. Hæc initio Martii.*

Herodes, cum ipsos vinciri mandasset, ἐξέπεμψεν εἰς Ἱερὴχὺντᾶ, καλέσας ἰσθδαίων τὸς ἐν τέλει. Optionem do vtro modo quis ista vertat. Ego sic verto, Herodes iis in vincula coniectis dimisit nuncios, Ierichuntem conuocans Iudeorum primores. Vertat alius si vult, Herodes Ierichuntem misit nuncios, aduocans Iudeorum primores. Quisquis est qui sic volet, ei ratio erit reddenda, cur Hierichunte solum aduocauerit primores. Nam Gelenii versio planè est aliena à Græco-textu ἐξέπεμψε, καλέσας. Herodes ipsos vinctos Hierichuntem misit, moxq; accitis Iudeorum
 primo-

primoribus cum comparuissent, &c. dixisset potius αὐτὸς ἐκπε-
ψας ἐπάλεσεν ἰσραὴλ τὸς, &c. Minime gentium. Erat Herodes
in vicinia Ierichuntis, itaq; circumcirca dimisit nuncios,
conuocans primores: maxime Ierosolymis, ibi enim erant
principes populi. Hierichuntem autem vocauit illos, vt
in locum capacem vnde ipse non procul aberat, vt cum iis
de propinquo agere posset: in angusta enim arce non erat
ipsis locus futurus. Si non fuisset Herodes ipse prope Hie-
richuntem sed Ierosolymis, nihil erat illi ægrotanti potius
faciendum, quam vt prouinciales conuocaret Ierosoly-
mam: imo ne vocatione quidem opus fuisset. Ierosolymis
enim primorum populi pars magna habitabat antea ma-
xime instante Paschate.

Cum igitur illi conuenissent, Herodes ad ipsorum concionem in
idem Theatrum venit lætica gestatus, quod pedibus insistere nequi-
ret, seditiosos accusauit, facinus concio improbavit. Herodes igitur
Matthiæ adempto Pontificatu, successorem illi dedit Ioazarum vxor-
is suæ fratrem; seditiosos viuos exussit, & luna eadem nocte defecit:
quæ verba probe notanda, totidem enim sunt in textu
Græco. Inuenitur autem Eclipsis lunæ partialis digito-
rum pene sex mane diei 13. Martii, anno 42. tribus horis an-
te solis ortum. Regis vero morbus in deterius abiit, cuius sympto-
mata multis verbis recensentur: quæ tamen omnia intra o-
ctiduum accidere potuerunt tertium iam mensem decū-
benti, & iam antea mori viso & pedibus non valenti insi-
stere, cum maxime vellent videri valens: nihilo tamen minus
Herodes spe morbi superandi & medicos aduocauit, (. rursus Græ-
ca verba refero.) & quæ illi præscriberent, non est auersatus, pro-
fectus etiam trans Iordanem ad Callirhoen, vt thermis experiretur,
rursus hæc eodem tempore fieri potuerunt, quo auctus
est morbus, aucta simul remediorum cura, ibi cum visum es-
set medicis corpus eius concalescere nisi fallor, ex itinere erat af-
fectum,

fectum, & ventis Martio Mense frige factum: esto tamen post usum thermarum, duraueritq; hæc cura vsque ad 27. Martii. tunc igitur, demissus in refectum oleo solium visus est animam agere: ministrantium vero clamore orto respiciens, & de vita desperans, pecunias distribuit, & reuersus est Ierichuntem: ex quo datur intelligi, prius illum Ierichunte profectum, cum thermas peteret. fuerit hoc 29. Martii nam Callirhoe Ierichunti vicina est. Ibi atra bile stimulante facinus immane meditatus est. Cum enim coisset in vnum ad ipsius mandatum (intellige, vt supra dictum.) quotquot vsquam essent alicuius nominis Iudei; eorumq; multitudo magna esset, quippe tota natione euocata, parentibus omnibus, quod pœna mortis erat dicta inobedientibus (quibus eadem de causa fuit expectandus Regis reditus, defecerunt igitur Hierichunti per hos 7. vel 14. dies.) omnes illos inclusit in Hippodromum, iussuq; vt se extincto omnes iaculis conficerentur, vt omnis Iudea lugeat ipsius obitum. Diligenter nota, quod non scribitur demum conuocasse primores totius gentis, postquam rediit Ierichuntem, sed congregatos iam tot & tales conclusisse ad necem. Hæc facta exeunte 33. Herodis, incipiente Nitan 34ti. Interim dum crudelia ista mandat, literæ ipsi Legatorum redditæ sunt, quibus significabatur illi potestas facta à Casare puniendi filii: quibus non nihil recreatus, tamen breui reuertentibus doloribus seipsum cultro ferire tentauit. Rursum igitur orto ploratu, rumor extulit iam decedere Regem. Et Antipater extinctum ratus cum custode egit de laxandis vinculis: quod cum esset Regi renunciatum, ira percitus caput verberauit, erectusq; in cubitum, Antipatrum iussit occidi, & corpus condi in Hyrcano, castello vtiq; vicino, quod ad peculium pertinuerat Hyrcani & Aristobuli fratrum, quod habebant in Campo Magno, in quo & Ierichus sita erat: quod peculium Hyrcano literis Cæsaris confirmatum aliquando fuit; & quod castellum Soror Antigonis prioris Regis vsq; ad bellum Actiacum detinuerat.

L

Ita

Ita Herodes incunte anno ciuili 34. regni maximi momenti rem perpetravit, occiso filio Antipatro, quem successorem declarauerat.

Postea Herodes mutato testamento mortuus est quinq; diebus post occisum filium.

Archelaus igitur filius eius & successor declaratus, ante omnia funus curauit, nec conquisiuisse sed protulisse legitur omnem ornatum ad pompam. Corpus funebri pompa deductum fuit Herodium usq; perstadia non plus octo, quod est milliare Italicum. Ad erant omnes primores Iudae in Hippodromo conclusi, & mortuo rege liberi dimissi. Archelaus dies luctus exegit non plures septem, quos intra funus curatum, post quos epulo multitudini praebito, ascendit in Templum, ostentans se genti ut successorem praclarissima quaq; pollicitus: populo vicissim multa ab ipso petente.

Cum autem interea (per dies luctus) seditiosi conuenissent in Templo, lugendi causa combustos ab Herode, quem honorem ipsis non statim impendere poterant metu Regis superstitis (cernis ut nupera sit Eclipsis coincidens cum illorum supplicio.) iam Archelao in templo praesente, coitione facta vindictam flagitarunt occisorum, & loco motionem Pontificis Ioazari ab Herode creati, surrogationem dignioris & sanctioris. Archelaus quanquam offensus annuit tamen: properabat enim Romam ad explorandam voluntatem Caesaris. Misso vero tribuno tetrauit illos placare, cui illi mult; aliis uno post alterum missis loquendi potestate adempta, seditiosis clamoribus obturbarunt, & concursus ad illos populi factus est. Agebatur Pascha (Cursionis.) & dies Azymorum; itaq; magna gentis pars congregata erat in templo, qui cibos lugentibus subministrarunt, nec enim puduit illos emendicare, ne à templo digredi necesse haberent. Cum igitur seditio maior metueretur, Archelaus, missis exercitu, populum templo eiecit, & repugnantium ad tria millia occidit; ita populus relictæ festiuitate fuga dilapsus est.

Et Archelaus prope ad mare descendit Romam nauigans; ibi ab

Augu-

Augusto confirmatus Ethnarcha Iudææ & Samaria, reuersusq; Ioazarum sacerdotio demouit successore illi dato fratre eius Eleasaro. Paulo post & hoc remoto Iesum Sixæ filium constituit. Videtur autem Ioazarus iste postea restitutus fuisse.

Hæ sunt igitur circumstantiæ mortis Herodis quas paucioribus verbis explicare non potui, ne quid eorum, quæ anno Iuliano 42. opponi possunt, dissimulasse viderer.

Summa igitur hæc est, Eodem anno 42. quem omnes Iosephi computationes indicant, inuenitur Eclipsis accommodans se historiæ mortis Herodis vt patuit ex insertis inter narrandum notationibus dierum mensiumque. Annis vero sequentibus 43. 44. nulla fuit Eclipsis ante Pascha. Anno 45. fuit quidem Eclipsis magna sed inter 9. & 10. Ianuarii, vel vt tunc currebat Iulianus, inter 7. & 8. Ianuarii quando Varus successit Saturnino, nondum Herode ægrotante, & à qua ad sequens Pascha tres solidi menses erant, qui nequeunt impleri rebus iis gestis, quas Iosephus post Eclipsin commemorat; nec post trimestre spacium luctus combustorum fuisset instauratus.

Sequitur igitur nec Iosephi numeros, nec meam eorum interpretationem, qui currentes illos & ciuiles annos volo, in errore versari: nisi dixeris Iosephum de industria mentitum fuisse: quo pacto & valde oculatum & bonum Astronomum fuisse necesse esset. Ecquodnam igitur operæ precium mendacii tam laboriosi?

Confirmato anno 42. Iuliano, superest vt Caluissio respondeam, hunc 42. impugnantem, & 45. annum cum eius Eclipsi obtrudenti ad locandam historiæ mortis Herodis: quod multis ille paginis agit à 16, in 22. Epistolæ suæ,

Primum, quod desiderat, est Eclipses meæ contempta quantitas, ille enim totalem cum mora habet, ego minorem sex digitis. Atqui nihil dicit Iosephus de magna vel de parua Eclipsi, sed simplicissime loquitur, *Ea nocte luna defecit, nec totalem faciens, nec partialem.*

Caluius vult, *totalem & horrendam esse debere, eo quod nullius præterea meminerit Iosephus: quod eam allegauerit ut signum innocentiae combustorum, & pænæ Herodis.*

At multa sunt, quæ discrimen facere possunt inter duas Eclipses, non sola magnitudo: quid si enim sola coincidentia Eclipsis cum supplicio iuuenum in causa fuit: Nunquid & Claudius de futura paruula solis Eclipsi concionatus est, non quod horrorem allatura fuerit magnitudo, sed quod coincideret in suum Natalem? Præterea neque innocentes pronunciat Iosephus illos seditiosos Aquilæ destructores, neque quenquam alium allegat, qui eius rei signum ab Eclipsi desumpserit; sed à magnitudine morbi argumentum illos pænæ diuinæ desumpsisse ait. Vbi vero Caluisi vel consternatos ista Eclipsi Iudeos legisti vel animis incussam religionem? Nam prodigii causa annotaram hæc coincidentia: at huiusmodi cum multa alia sunt per se contempta, circumstantiis vero elata & euidentia, tum præsertim Eclipses qualescunq;. Frustra ergo tu partiales Eclipses historicis adimis, cum interdum signandi euentus causa vel solam coniunctionem Lunæ & Veneris, & similia referant.

Secundum in me dirigit Arietem Caluius, ubi inter Eclipsin meam & Pascha vnum solum mensem habeo: Nam ille omnino tres menses postulat, scilicet ut suam Eclipsin ex anno 45. Iul. nobis obtrudat. Primum transcripsit omnia morbi Symptomata, & contendit, uti narrantur post
Ecli-

Eclipsin, sic etiam omnia post Eclipsin accessisse. Scripseram enim ego, verisimile esse quædam eorum statim à principio morbi accessisse. Negat Caluissius, *neq; enim potuisse fieri ut concionem haberet ad Comitia tot cruciatibus distentus*. Concedam an non nihil interest; nam in ægro tertium iam mensem decumbenti mirum nihil est omnia illa intra octo dies accedere. Tamen ut appareat, quam vilia Caluissius proponat; contendam amplius multa eorum Symptomatum, quæ post Eclipsin commemorantur, tenuisse Herodem interim dum is accusat seditiosos. *Concionari inquis non potuit?* Esto per interpretem igitur sit concionatus. Aut si non puduit ipsum lecticæ & gestationis, si non celauit standi impotentiam, cur celauerit difficultatem spirandi. *Ægrum se videri sustinuit, quid ni & ægrum se audiri sustinuisset?* *Quæris crescantne vermes tridui spacio?* Quæro ego tunc an Iosephus certum faciatis, quo die primum vermes eruperint, quo die primum visi à ministris, aut animaduersi ab ægro? Tunc ista notoria fiunt tunc annotantur, cum celari amplius præ magnitudine mali non possunt. Habeas tibi tamen & hos Vermes, recipio tibi, medicis non aduersantibus, non tantum octiduo, quantum ego concessi, sed etiam quod exprobras, triduo, quin & vnus diei spacio vermes crescere in corpore putrido quale erat Herodis tertium iam mensem decumbens.

De medicis & medicamentis supra; gratulor tibi valetudinem; nam qui in hac palæstra desudarunt, concedent mihi plerumq; cū morbo augeri & numerum medicorum & copiam medicamentorum. Mirum autem te non videre quod inde à principio morbi medicis vsus sit, quippe qui *grauissime ægrotaret, adeo ut testamentum scriberet, euadere tamen cupiens*. Itaq; si post Eclipsin vel vnum insuper medicum

dicum accersuit, causam eare Iosepho dedit huius mentionis. Largior tibi tamen quicquid est tota Iudæa medicorum; omnes octidui spacio cogere poterit rex decumbens: quamuis non legamus vndiq; conquisitos, simplici enim voce vtitur, *medicos accersitos*.

Thermarum, inquis, *usus lentum morbum ostendit*. Nimirum iam tertium in mensem decubuerat ante Eclipsin; quæ te necessitas iubet plures morbo menses petere, priusquam cura ad thermas recidat?

Sed *Ierosolymis* inquis *decubuit, inde in Thermas trans Iordanem iuit*, scilicet, vt longius iter sit, plus temporis impendatur.

Quid si concessero, quantum erit lucrum tuum? Hierichus vnus diei itinere abest Ierosolymis, aut minus. Ex montanis circa Ierosolyma lacus Asphaltis, in quem Calirhoe influit, conspici potest.

Sed tu proba Regem decubuisse Ierosolymis, diuersum enim supra contendi. *Quia* inquis *conuocauit Magistratus Ierosolymitanos*. Non hos tantum, sed totius gentis primores ex omni prouincia. Quod vero hoc argumentum? Conuocauit sed Hierichuntem. Tu tamen vnde habes Magistratus Ierosolymitanos vocatos? *Quia*, inquis, *exquisiuit ab eis, quorum consilio aquila deiecta; illi vero culpam à se remouerunt*. Nimirum & somnari tibi lubet. Relege orationem Herodis ad conuocatos vtroq; in opere; somnium fateberis. Erant scio inter congregatos & Ierosolymitani, sed non hoc argumento. Nec sequitur & Ierosolymis fuisse conuocatos. Quid vero fol. 20. mihi imputas, *me confundere comitia bina*? Equidem tam verum est post reditum Herodis à thermis demum conuocatos quasi per ocium totius gentis primores, quam verum antea dixeras conuocatos fuisse Ierosolymæ magistratus. Rursum tu fabularis;

nec

nec ego confundo duo in vnum, sed tu discerpis vnum comitium in duo. Quæras, cur igitur denuo Iosephus indictionem comitorum describat, cur tam signanter, si non diuersus sit conuentus à priori? In promptu causa est, magnitudo crudelitatis Herodis fuit demonstranda per multitudinem vna periclitantium, multitudo per summam euocationis seueritatem. Quod si attenderis ad textum Græcum, inuenies omnino conuentum ante reditum. Sic enim incipit, ΑΦΗΚΟΥΜΕΝΩΝ, cum conuenissent. Vis Modi hæc est, illo tempore iam congregatos fuisse, qui prius coiuerant, si nunc demum indixisset, an non putas, prius Iosephum ab indictione fuisse incepturum? Accum prærupta huiusmodi & crudelia cõsilia furor suppeditet, non est ne verisimile quidem, Herodem illos in hunc finem q̄ consilii est, non furoris conuocasse vt occideret; sed cum congregatos sciret, in illorum cœtum sic exarsit subito stimulantibus doloribus. Huic tu furori quindecim dies postulas, scilicet vt bene deliberatus furor sit. Tertio loco in me incurris fol. 27. quod *mortuum Herodem pene eodem die sepultura tradam.* Omnino Caluisti ante finitos dies luctus, properabat enim Archelaus Romam, vt æmulum conatus præuerteret. *Tanquam hominem, inquis, de plebe?* Scilicet quia regnum mortuo properata sepultura non eripiebat, eripiebat vero Archelao successori & plebeium ipsum facere minabatur, mora longior interposita.

Quæris, *nunquid dandi dies curando cadaveri, & condendo aromatibus?* Accipe præter septiduum si tibi non sufficit, alios etiam vel 30. dies, sed post funebrem pompam sed in conditorio Herodio. Scis enim quamuis sepulto Christo, nondum tamen præteriisse vñctionis & condendi tempus; venerunt tertia die Mariæ cum aromatibus. *Liberi inquis conuocandi erant, morienti adesse non potuerunt?*

runt? De incertis scribis. Quid enim impedit, affuisse? aut quid prohibuit pompam funebrem vel iis absentibus deduci; aut an non quibusdam absentibus magis properandum fuit Archelao, quam præsentibus? Sed *e-uocandi erant vicini reges?* Puto Arabem dicis hostem & Archelaum Cappadocem socerum infensum occiso suo genero Regis filio, & *ὁ δὲ Νάα* etiam Parthorum Regem. Nam vicina Romani habebant. Principes, Affines, Generi, Dynastæ conuocati erant & conclusi in Hippodromo, iamq; modo dimissi. Quid multis, funerationes nostras Caluifi habes in animo, vereor ne Iudaici valde dissimiles. *At quid, rogas, apparatus si vulgus tantum spectator fuit?* Sed puto non spectatum venissent ii quos desideras, quin venissent, spectentur vt ipsi; & quibus nisi vulgi oculis? *Apparatus etiam tempus postulas?* Ego supra ex textu ostendi, non opus apparatu fuisse, sed tantum prolatu; omnia enim erant in supellectili regia.

Tandem & luctum publicum ais decretum ad placandum Archelaum, eiq; postulas dies 30? Omnino verisimile est: at tu putas si Archelaus etiam finem luctus expectasset, plus illum inde voluptatis habiturum fuisse, quam primo die quo vel Ierichunti in Comitibus, vel Ierosolymis Paschate decretum audiuit à senatu & populo? Nihil vides impedire quo minus durante luctu publico 30. dierum, Archelaus priuatum luctum ad legis præscriptum finiat die 7. durate luctu publico Romam eat. Omnes igitur tui arietes repulsi sunt, confracti sunt, inutiles redditi sunt; Stat mors Herodis vt antea in anno 42. stat cum ea numerus annorum 34. currentium in Iosepho, stat mea Iosephi interpretatio.

Notandum hic Parenthesin insertam paulo ante commemorationem Eclipseos, occasionem quibusdam dedisse, vt Eclipsein diuersissimam, quæ facta est Iuliano 45. die 29. Decembris pro vera venditarent.

Cum

Cum enim eo deuenisset Iosephus, vt narrandum est, quomodo *Matthias pontificatu motus sit, successore Ioazaro*: occasione admonitus & hoc refert, quomodo *idem Pontifex Matthias etiam prius Vicarium habuerit ad diem vnum, eo quod ipse eo die impurus esset, & lege vetaretur à muniis eius diei*: id vero non tempore decubitus Herodis, sed *die Ieiunii solennis, quæ dies Expiationis erat*: ea vero non vt hæc venditata Eclipsis in mensem Tebeth, sed in mensem Tisri incidit. Ad quotidiana namque sacrificia non opus erat summo Pontifici Vicario in diem vnam, multi namque erant, qui ea peragere poterant, iure quisq; suo. Ea vero die, qua solus summus Pontifex ingredi iubetur in sanctum sanctorum, quæ quolibet anno non sæpius quam semel recurrit: necesse fuit, vt ordinario Pontifice summo impedito alius ingrederetur, qui & ipse summus Pontifex esset. Nihil igitur Vicarius ille *Matthiæ Pontificis, Iosephus Elelemi, ad Eclipsin decembri secutam, nihil ad Eclipsin, quæ in morbum Herodis incidit.*

C A P V T X.

Argumenta ducta ex Historiis Romanis illorum temporum, quibus efficitur vero consentanea numeratio Iosephi, & mors Herodis in anno 42.

Characterem cælestem vidimus: transeamus ad circumstantias rerum Romanarum, quas Caluissius Chronologus alicubi malo exemplo perturbat, cum optime à me fuerint ordinatæ: quæ res vltra etiam quæstionem nostram se porrigit, vindicanda omnino in testimonium veritatis rerum gestarum.

Herode mortuo, cum Archelaus Romam nauigasset, sententiam Augusti percepturus super successione, quippe Herodes testamentum

M

summo

suum permiserat arbitrio Augusti: Augustus conuocato amicorum senatu; quos inter primum locum dedit Caio filio adoptiuo, nepoti ex filia, Iudeam & Idumæam & Samariam Archelao ut Ethnarcha permisit, sine titulo regio, cæteris filiis Herodi Galileam & Peræam Philippo Trachonitidem Auranitidem & Batanæam, Tetrarcharum titulo. Igitur domum reuersi tres Herodis filii, quilibet in assignatam sibi prouinciam concessit. Herodes uero & Philippus (. quod Iosephus posteriorius commemorat in Ant. post exilium Archelai, de bello uero, etiam transmissa iam morte Augusti.) suas Tetrarchias exornarunt, nouis urbibus conditis, Herodes in Galilea Sepphori, in Peræa ad Iordanem Betharamphtha, quam Iuliada mutato nomine dixit, ut cognominis esset Iuliæ uxoris Augusti (. Vide an Liuiada legendum, semper enim Iosephus Liuiam appellat Iuliam etiam ante quam testamento Augusti post mortem eius in nomen Augustæ & familiam Iuliam adoptata fuit. Et Eusebius Herodi tribuit ædificationem Liuiadis: Et Plinius agnoscit Liuiada inter conualles Iudææ balsamiferas.) Philippus uero in Paneade Cæsaream, in inferiori Gaulonitide ad ripam lacus Genesareth Bethsaidam, quam à filia Cæsaris Iulia tranominauit Iuliada. Hæc igitur Iosephus in hunc modum recenset: quibus addendum, quod cum Iosephus obsequia Herodis in Augustum eiusq; domum, profectioesq; longinquas ad salutandos excipientes, deducendosq; Augustum & generum eius Agrippam quoties in Orientem aduenissent, singulari cura commemoret: nihil huiusmodi Caio, qui & ipse in Orientem eius Moderator futurus aduenit, præstitum ab Herode, annotauit. Hæc igitur ad fidem historiæ Romanæ examinabimus, ut appareat etiam hinc, Herodem omnino ante Iulianos 46. 45. & 44. mortuum esse, scilicet anno 42. Id uero quatuor argumentis colligimus. Primum est, quod Caius anno 44. Roma discessit, nec reuersus est quoad uixit. Non
igi-

igitur post annum 44. in confessu amicorum Cæsaris hæ-
 reditatem Herodis cernere potuit, Ergo antea mortuus
 Herodes. Alterum, quod Iulia Cæsaris filia anno illo 44.
 ob impudicitiam exilio multata nunquam postea rece-
 pta est in gratiam: non igitur post annum 44. Philippus
 exulê honorauit, nomine eius Iuliadi imposito vt patrem
 eius Augustum demereretur. Nam in Euangelio inueni-
 mus quidem noua vrbium nomina Tiberiada, Cæsaream
 Philippi, quæ prius Paneas dicta, non inuenimus Iuliam
 vel Iuliada, sed antiquum nomen loci Bethsaidæ, vt verifi-
 mile sit, damnata Iulia, nomen vrbi abrogatum fuisse. O-
 portet igitur ante 44. Iulianum hoc nomen Bethsaidæ da-
 tum esse, quando Iulia nondum adulterii rea, floruit gra-
 tia Patris. Ante igitur & Herodes mortuus & filii succes-
 sere.

Tertium est, quod Caius anno 45. pergens in Orien-
 tem, Ierosolyma de propinquo præteruectus est, nec ta-
 men Herodes eum conuenisse aut salutasse legitur, nimi-
 rum quia in diurnis Herodis annotatum hoc non fuit, o-
 mnino igitur iam mortuum fuisse verisimile est.

Quartum, quod Syriæ status tempore mortis Herodis
 talis à Iosepho describitur, vt nihil minus ex illo colligere
 possis, quam præsentiam Caii in oriente: aut iam destina-
 tum Orientis Rectorem. Venit Roma Varus successor
 Saturnino præfidi Syriæ missus ab Augusto, non à Caio
 Orientis Rectore designato. Varus Antiochiam abijt in
 consuetam Præfidum Syriæ sedem non ad Caium; mittit
 Herodes legatos scelerû filii nuncios Romam, nullo Caii
 respectu nullis ad illum mandatis. Antipatro reuerso in
 Iudæam & periclitanti, & omnia effugia circumspicienti
 non venit in mentem Caius Moderator Orientis, ad quẽ
 confugeret. Omnia igitur hæc gesta sunt ante Caii ad-
 uentum

amicorum se.
 nepoti ex fi.
 thmarcha per.
 Per eam Phi-
 rarcharum ti-
 in assignatam
 us. quod lo-
 exilium Ar-
 morte Augu-
 ditus, Herodes
 mphtha, quam
 ulæ uxoris Au-
 nim Iosephus
 tamento Au-
 familiam Iu-
 itæ edificatio-
 inter conual-
 uende Cæsaream,
 reb Bethsaidæ,
 hæc igitur Iose-
 endum, quod
 um eiusq; do-
 dos excipien-
 us Agrippam
 ura comme-
 Orientem e-
 Herode, an-
 zæ examina-
 ino ante lu-
 42. Id vero
 quod Caius
 iuixit. Non
 igitur

uentum in Syriam: & antequam is Orientis Rector designatus esset.

Hæc agnoscens Caluſius illud operam dat, vt probet Caium anno 45. per ætatem adhuc Romæ fuiſſe, vt circa Pentecoſtes feſtum præſidere cognitioni Herodianæ potuerit; inde è veſtigio abiſſe in orientem. Quod ſi obſideret, ſatisfaceret fortaliſſis argumento primo & tertio, manerent tamen ſecundum & quartum. Caluſius igitur aliter contra ſecundum excipit, quæ ſuo loco diſcutientur. In præſens adeunda nobis eſt Hiſtoria Romana, vt Caluſio ipſum etiam 45. annum eripiamus.

Cæſari Octauiſio ex priore coniuge Scribonia nata fuit filia Iulia, ex Liuia liberſos non habuit ſed priuignos duos Druſum & Tiberium. Hæc Iulia nupta M. Agrippæ duas illi peperit filias Iuliam & Agrippinam, & filios tres, Caium Iuliano 26. Lucium anno 29. & Agrippam poſthumum, Mortuo vero M. Agrippa Iuliano 34. Tiberius iuſſus eſt repudiata Agrippæ filia ex alia coniuge ducere Iuliam Agrippæ relictam viduam. At filios eius Caium & Lucium, Tiberii priuignos, Caſar adoptauit in nomen Caſarum.

Veſtitus puerorum Romanorum erat prætexta, qua completis 14. ætatis annis die natali poſita, virilem togam ſumebant, cuius moris ſimile quippiam habent Germani, cum armis accingunt adoleſcentulos, & cum in Principum aulis, aliquem è contubernio nobilium puerorum eliminant. Hoſ itaq; nepotes ſuos Auguſtus cum deſtinaret ſibi ſucceſſores, magna diligentia erudiendos, & artibus imperatoriis inſtruendos curauit; & nondum poſita prætexta (.ante ſc. 14. ætatis exactum, ineunte Iuliano 40.) principes iuuentutis appellari, & Coſſ. in quinquennium deſignari ſpecie recuſantis flagrantiffime cupiuit. Cum enim ineunte anno 40. ſenatus illos in ſequentem 41. Coſſ. deſignare vellet: Auguſtus.

Caput X. Caius Herodiadum arbiter. 93

stus Deos precatus est, ne unquam tanta necessitates Remp. Romanam circumueniant, ut consulem minorem annis 20. habere cogatur. Ita factum senatus consultum (. vt habet Monumentum rerum gestarum Augusti, quod est Ancyrae.) & ex eo die quo in forum deduceretur quisq; post annos quinq; Cos. esset. Addit Dion tunc sc. anno 40. Cato sacerdotium ab Augusto procuratum, & potestatem factam in senatum veniendi, aliaq; tributa, quæ senatoribus solis tribui solita. Id circa illa tempora factum, quando Herodes Augustum offenderat.

Eodem igitur anno 40. Caius die natali prætexta posita, virilem Togam sumpsit, quo facto Calen. Jan. seqq. in forum deduci potuit, Lucius vero triennio post, sc. anno 44. Eius rei causa Suetonius ait Augustum Consulatum 12. & 13. in hos annos. sc. 41. & 44. petisse, ut amplissimo præditus magistratu filios in forum deduceret, suo quemq; tyrocinio, sc. Caium anno 41. Lucium anno 44. Id ita factum, ut interessent consiliis publicis ut habet marmar. & Suetonius, ut teneri adhuc ad ad curam Reip. assuescerent.

Cum igitur videret Tiberius, quantopere Augustus Nepotes priuignos suos extolleret, breui tempore ab exacto Consulatu, (. qui in præcedentem 39. Iulianum incidit.) cum esset ab Augusto lectus Tribunitiæ potestatis collega in quinquennium, cum ei decreta esset Armenia res nouas spectans anno quo Caius & Lucius Cos. designati, anno sc. 40. paulo post quam Caius sumpsisset virilem Togam, Lucius item maturus esset viris: Roma abiit cedens administratione dignitatibusq; decretis, (. quanquam earum nomen retinuerit,) ne splendor suus orientium Iuuenum incrementis obstaret, ut vero alii, quia mores uxoris Iulia, quæ Iuuenum mater erat, ferre non possêt; & Rhodum secedens multos annos ibi commoratus est.

Statim ut hoc sensit Parthus, rupto federe manum adiecit Ar-

M 3

menias

menia; quam credibile est deficientem à Romanis ad ipsum, cupide in clientelam suscepisse. Quæ res ad magnum aliquem motum prouinciarum Orientis spectauit quo de & supra non nihil & infra cap. 12. pluribus. Neq; tamen legitur quenquam fuisse missum contra Armenos, erat enim decreta Tiberio Armenia, Tribunitiæ potestatis: summæ nimirum dignitatis, participi; qui rerum magnarum occasiones ex deliberato neglexit; nec tamen illi surrogari alius poterat, nisi violata & imminuta eius potestate quæ sacrosancta erat.

Designati iam Coss. Caius & Lucius, teneri adhuc circum prouincias exercitusq; dimissi, scilicet vt vsum rerum, & fauorem exercituum sibi conciliarent. Et Caius, etiam Paterculo teste, cum postea in Orientem mitteretur, ante alias prouincias ad visendum obierat.

Anno 41. Iuliano, vt dictum, Caius in forum deductus in Senatum ventitare cepit Anno 42. circa Pentecostem vel post, præsidet Romæ in senatu amicorum Augusti. Vides consensum tantum, ac si ex composito Iosephus & Romani scripsissent. Quidam non attendentes ad totum corpus rerum gestarum, colligunt ex eo quod Caius præsedisse legitur in senatu, Consulem fuisse, & pertinere ista ad annum 46, annum Consulatus Caii. At non opus est ideo & Consulem eius anni esse, sufficit Augusti filium, & designatum Consulem esse: idq; cum alias tum præsertim, quia Iudæa de cuius successione disputabatur, non erat inter Consulares, sed inter Augusti prouincias, primo beneficium, post etiam quasi peculium Augusti, & Tiberii, post deiectum Archelaum; vt Iudæi quoq; fatentur, *Regem non habemus, nisi Casarem*: quin igitur Augustus hic non plus filio tribuere possit quam senatui; quanquam ne senatus quidem habitus publice, legitur enim *Amicorum*
tan-

tantummodo *senatum conuocasse*. Reliquo igitur anni 42. & per annum 43. iustum occurrit spacium temporis, quod intra Caius, vt designatus *Col.* in annum 46. prouincias Exercitusq; pop. Romani obeat. Rediit ad Patris Augusti spectacula Naumachia, quæ in annum 44. incidunt, annum illum, quo *Augustus XIII. Cos. Lucium filium in forum deduxit*. Durantibus spectaculis aut paulo post *Iulia impudicitia* in apertum prorupit, quam ob causam *eiecta est in exilium* quamuis esset mater Caii & Lucii, vxor Tiberii. Probatur tempus ex Paterculo: qui hunc *tricesimum annum ait ante consulatum Vinicii*, intellige exclusiue.

Caluifius fol. 27. Epistolæ diuersum contendit, suo quidem commodo; *relegatam esse Iuliam anno 45.* sed amphora cepit institui, currente rota cur vrceus exit? Tacitus enim ait *Sempronium Gracchum 14. annos exilium tolerasse, occisum anno 59. Iul.* vnde sequitur illum anno 45. vel 46. relegatum. At quid hoc ad Iuliam? *Adulter* inquis, *Iulia fuit Gracchus, & hæc causa exilii?* Quid hoc ad rem, Iulia ipsa relegata est anno 44. probatumq; hoc est documentis necessariis; Gracchus vetus erat adulter Iuliæ, viuo etiamnum priori eius marito M. Agrippa. Si potuit latere Augustum vsq; ad annum 44. potuit etiam latere illum vltterius vsque ad annum 45. & tum demum puniri. Falsum igitur est quod scribis Caluifi, *Tacitum dicere, Iuliam esse relegatam anno 45.*

Paulo post, *relegatam Iuliam* decurrente iam anno quinto & vltimo Tribunitiæ Pat. Tiberii, *Caius profectus est Roma cum exercitu, vt Orientis moderator, bellum contra Parthum gereret.* Id ipsis spectaculorum diebus agitatam testatur etiam Ouidius de arte amandi, qui eo ipso tempore, *cum belli ravnalis imagine Caesar* satiaret oculos Romæ, perguit canere *Ecce parat Caesar, domito quod defuit orbi Parthiam sc. subigere.* Ad eoque coincidunt ista, vt nedum quidem prodita fuerit Iulia

Iulix impudicitia. Non scripsisset enim Ouidius de Am-
 ribus, si iam erupisset ira Augusti. Nam is in omnes ani-
 maduertit nequitix filix suæ ministros; quis credat poetis
 illum aliquid fuisse remissurum; quos verisimile est legisse
 Iuliam, utpote Cæsaris filiam, delicias vñdiq; cauponan-
 tem. Adeoq; & hæc Iulia videtur Ouidio causa fuisse exi-
 lii, seu carmina ipsi sua crimini data seu insuper spectator
 fuerit eorum quæ apud illam fierent. Sic enim queritur
 ipse, *Cur aliquid vidi, cur noxia lumina feci?*

Ex eodem Ouidio & hoc habemus, Caium tunc adhuc
puerum fuisse, adhuc *Principem iuuentutis* salutatum; non-
 dum gloriari potuisse vlla re fortiter gesta; Nihil enim ho-
 rum inuenit Ouidius, cum omnia cõquiret; sola spe ge-
 neris nititur. Consentit hæc quod *additus illi fuit rector iu-
 uentutis M. Lollius, qui comes illi fuit in Syriam vsq;* Nondum
 igitur Cos. tunc fuerat: non tacuisset enim hoc Ouidius,
 non puerum appellasset. *Cum tibi sint fratres*, canit Ouidi-
 us, *fratres vlciscere læsos*, intelligens forte Tiberium & Dru-
 sum, Augusti priuignos, quorum Tiberius & vitricus erat
 Caii. Armenia enim à Tiberio domita, quo tempore ad
 Parthos defecit Tiberii prouincia erat. Hervvardus in-
 telligit vterinos Caii, Lucium & Agrippam pueros. At
 cur eos potissimum vlcisceretur, causa nulla apparet.

Cum igitur exitu anni 44. Tiberius potestatem Tribu-
 nitiam quinquennalem deposuisset, *Caius vicissim & Luci-
 us corroborati secundum locum ab Augusto facile tutarentur: Tibe-
 rius æmulationis materiam se inter & Caium sublatam si-
 mulans, potestatem redeundi Romam ab Augusto petiuit: quod cum
 non impetrasset, diu sollicitam in Rhodo vitam egit: maxime ac-
 cedente Caii offensione de qua iam statim aliquid se-
 quetur.*

De profectiois Caii tempore res est clarissima apud
 Pater-

Pater-

Paterculum, incidisse eam in posteriorem partem anni Jul. 44. Caius enim Roma profectus, cum in Asiam venisset, Tiberius Rhodo transiit in Chium (.vt Dion.) & Samum (.vt Suetonius.) eius salutandi causa: atq; ei Caius vt superiori inquit Paterculus, omnem honorem exhibuit. At nulla re Tiberius Caio superior fuit, nisi Tribunitia potestatis consortio cum Augusto: hac seposita dignitate Caius & Rector Orientis, & Dux in Parthos & Cos. designatus erat; vt priuatam prerogatiuam taceam, quod Caius Augusti ex nepote filius ascitus erat, Tiberius priuignus. Post finem vero anni 44. Tiberio exiuerat potestas Tribunitia. Ergo ante finem anni 44. Caius in Asia fuit.

Caluissius fol. 28. Epistolæ vt Caium anno 45. Romæ habere possit, discessum eius ab vrbe accommodat fini anni 45. hoc vsus argumento, quod Suetonius vitam Tiberii iam priuati quam egit Rhodi per biennium, describens, vtitur verbis hisce, *Et accesserunt maioris sollicitudinis cause. Namq; priuignum Caium orienti prepositum, cum visendi causa traieisset Samum, alieniorem sibi sensit, & reliqua.*

Hinc vero Caluissius non probat, necessario, Caium profectum, Tiberio iam priuatam vitam agente: contra manifestam literam Paterculi, qui rebus his interfuit. Sed hoc solum habemus ex verbis Suetonii, inter causas, cur Tiberius deposita iam Tribunitia potestate tato opere sibi metueret, seq; ipsum in tantam solitudinem redigeret, etiam hoc fuisse, quod eo tēpore, quo ad Caium venisset, alieniorem illum senserit ex criminationib. M. Lollii Rectoris & Comitis sui, factum. Quando Tiberius hoc senserit, priuatus an Tribunitiam gerens potestatem, nihil ad textum Suetonii pertinet: sufficit vt hæc cura Tiberium iam priuatum anxerit. Nec negauerim bis Tiberium cum Caio fuisse, semel Tribunitia potestatis consortem cum

N

obui-

obuiam illi aduentanti processisset in Chium vltq; vbi & coluit illum eiusq; comites, vt Dion refert, & vicissim à Caio cultus est ob dignitatem quam gerebat amplissimam, vt Paterculus recenset: iterum vero cum Caius è Chio transisset in Samum, pergens in Syriam, ibique moras aliquas (vt prius etiam Augustus.) neceret, interim dum Tiberius iam priuatus esset factus. Nam aliter salutat Magistratum gerens, aliter priuatus. Et credibile est Tiberium sollicitum fortuna Caii priuigni, prima vice non longas moras nexuisse apud Caium, ne ostentatione Tribunitiæ potestatis illum offenderet, eoque statim vt eam potestatem deposuit, ad Caium reuersum, vt quantum, prius respectus dignitatis officiis dempsisset, id iam priuatus ipse diligentia & obsequio pensaret. Tunc igitur luculentior occasio fuit Caio, prodendi offensionem in priuatum, quam prius in superiorem. Tunc & verum magis apparet, quod scribit Suetonius *Tiberium in illo abiecto vitæ genere biennio fere permansisse*. Sed hæc vt vt habeant illud vnum nobis sufficiat, quod nihil ex Suetonio necessario sequitur, quo Paterculi affirmatum euertatur. Nec opus est vt Lipsius Dionem & Paterculum inter se committat, nam vt vides, faciliori via transigitur.

Adhuc igitur vincimus testimoniis Romanorum scriptorum, Caium anno 44. fuisse in insulis maris Ionii. Videat igitur Caluissius, quomodo illum reducat sequenti anno Romam, vt præsideat cognitioni Herodianæ: nam per historiam hoc illi non licebit. Nos interim pergemus in historia Romana. *Tiberius* igitur, vt à se criminationibus Lollii sensit alienatum Caium, *questus fuit super eare inter cæteros etiam apud Sulpicium Quirinium, amicum suum, qui rem ad senatum detulit*, Romæ enim fuit, *culpam M. Lollio imputauit*. Tacit. histor. l. 2.

Caius

Caius postquam venit in Asiam (.puta in Chium & Samum) legatos misit ad Regem Parthorum, iubens eum Armenia desistere; cui Parthus superbe respondit. Caius igitur ex Ionia transiit in Syriam, inde trans Euphratem profecturus ad inferendum Partho bellum. Tunc Iudæam præteruectus apud Ierosolyma non supplicavit; quod cum esset renunciatum Augusto, laudatum in eo fuit quod Augustus exteris caeremonias, ut fuerunt ludicæ, contemneret. Hæc Suetonius.

Ut vero Parthorum rex de adventu Caii in Syriam rescivit, mitior factus æquas condiciones admisit, res ad colloquium redacta inter Caium & Parthorum Regem, in quadam Euphratis insula; quo in colloquio Parthus Armenia cessit, iuxtaque M. Lollii perfida consilia detecta.

Parthis rebus compositis, & hoc Armenis adempto præsidio, Caius anno sequenti 46. in quem Col. erat designatus ante quinquennium, Armeniam ingressus rem strenue gessit. Interea temporis Augustus de M. Lollii versutiis edoctus, eius loco Caio Rectorem misit Sulpicium Quirinium Armeniam tenenti, ut Tacitus refert, nulla Syriæ mentione facta. Itaque Caius etiam Col. rectorem iuventutis habuit; quod ante annos 8. non recte fuit à me negatum: Nec magis mirum, Consuli rectorem addi, quam Duci contra Parthos & Moderatori Orientis, quippe has dignitates gerens puer etiam num appellatur ab Ouidio, virilem tamen togam iam habens.

Et quia sunt, qui Caium anno 46. eo quod Consul esset, Romæ necessario fuisse & sic præsedisse dicant cognitioni Herodianæ, addendum & hoc est ad illos convincendos; Caium hoc Consulatu functum absentem certissime: id & antiquis temporibus Romæ licitum, factitatumque identidem, & iam Augusti tempore vulgatissimum erat: cum non iam amplius ea vis esset huius magistratus, quæ

olim; & Principibus omnia ad se trahentibus Honoris potius vocabulum erat, quam potestatis, id largiens consuli, vt annus ab eo denominetur, cum interim Potestas Tribunitia omnes Reip. partes complecteretur.

Absentem vero Roma Caium anno 46. quamuis cos. esset, præter cætera probat & *Epistola Augusti sexagesimo quarto natali scripta ad Caium* hoc initio, *Aue mi Cai, ubicunque hodie fueris.* At natalis 64 Augusti in annum 46. Iul. incidit, Nam vt supra dictum eo anno quo cos. factus est, anno post cædem Cæsaris patris, Iuliano 3. currente impleuit 29 annos, adde vtrinque 43. solidos, Ergo currente 46. Iuliano Augustus impleuit 63. annos, egitque Natalem 64. absente Caio suo, in Armenia vel Asia.

Cum igitur crescerent Tiberio pericula ex offensione Caii in Asia presentis, ab causis supra explicatas: perstitit ille in petendo reditu. Augustus vero rem omnem Caio permisit. Accidit autem vt eo tempore Caius offensor esset M. Lollio, cuius suggestionibus prius Tiberium odisse ceperat; & pro M. Lollio Sul. Quirinum Rectorem haberet: quare factum tandem, vt Caius in reditum Tiberii consentiret, Scribit hæc Suetonius de M. Lollio vt superstitite, Paterculus vero mortem M. Lollii collocat intra paucos dies post colloquium cum Parthis: dissensus exiguus & qui nihil ad nostram materiam. Caius re in Armenia prospere gesta mox in colloquio, cui se temere crediderat, grauiter vulneratus, ex eo corpus minus habile habere cepit, maluit in illo extremo orbis angulo consenscere quam Romam redire. Tiberius superstitibus priuignis Caio & Lucio Romam est reuersus, cum septem annos Rhodi fuisset, octauo quam erat Roma digressus, Vinicio cos. anno igitur 47. In Dione omissione aduerbii $\epsilon\pi\tau\omega$ contrarium legimus perperam, ac si Tiberius iam mortuis priuignis redisset. At mendum scriptorium vel hinc agnoueris, quod causam addit Dion, non cur mortuis, sed cur superstitibus illis re-

lis re-

lis reuerfus fit; gnarum enim diuinatoria artis omnia prauidiſſe, qua illis eſſent euentura.

Fine anni 47. Lucius Maſſilia iens in Hiſpanias, Caius ineunte anno 49. in Lycia deceſſerunt. Ita tenemus Suetonium qui in Tiberio vtrumq; intra triennium, puta annos ciuiles 47. 48. 49. & in Auguſto, 18. menſium ſpacio, & Paterculum qui ante annum ſere prius Lucium quam Caium mortuos tradunt. Nam menſes octodecim & annus ſunt circiter, & diſpertiti ſunt in ciuiles annos tres: Caius enim diu reluctatus, inuituſq; reuertens in Italiam, ex Syria Liburnica vectus in Lyciam ibi deceſſit, reportatuſq; in Syriam eſt, vbi eius conditorium recentiores inuenerunt.

Cum ergo fortuna deſtituiſſet Auguſtum ademptis nepotibus, Auguſtus Tiberium priuignum adoptauit menſe Iunio, coſſ. Ælio Cato & Sentio, 27. annis ante conſulatum Vinicii incluſiuę, ergo eodem anno 49. Iuliano.

Tunc etiam quinquennio exacto à relegatione Iulia, populus extorſit Auguſto vt ex inſula in continentem illam venire permitteret, locum Tacitus indicat Rhegium. Nec tamen rediit in gratiam, ſed exacto ibi alio decennio, poſt mortem Auguſti extorris ærumnis & fame conſecta periit.

Hęc ſeries hiſtorię Romanę, ex qua apparet, Caium adhuc anno 44. Roma abiſſe, per annos 45. 46. & vſq; ad mortem in Iul. 49. abſentem fuiſſe. Quo obtento ſtabilita ſunt quatuor ſuperiora argumenta ducta ex Iosepho, quod Herodes certo ante 44. Iulianum ſit mortuus, & diſſoluta ſunt quę Caluiſius contra exceperit. Super eſt vt videamus quid tertio ex illis oppoſuerit Caluiſius fol. 30. Epistolę ſuę. Argumentum eneruat eo, quod denominatio vrbis Iuliadis à Iulia Cęſaris filia, referatur à Iosepho longe poſterioris, quam eſſet relegata Iulia. Ego vero ſic inſtruxi argumentum vt duo ſimul probem; primum, quod Bethſaida non

N 3.

potue-

potuerit à Iulia denominari post annum 44. quo *Iuliam Augustus vomitam & carcinoma suum* appellare cepit, alterum, quod à Iosepho relata sint ista loco non suo si ordinem respicias temporis. Nam vt supra dictum, hac in parte Historiæ Iosephus certo non obseruauit ordinem temporis, sed ordinem locorum; primum enim explicat, quid post mortem Herodis, & post successionem filiorum eius acciderit in potissima regni parte, sc. in Iudæa, quo modo *Ethnarcha Archelao in exilium eiecto prouincia Syria contributa & ab Augusto presidibus commissa fuerit vsque ad eius obitum*. Deinde reuertitur ad idem principium temporis, narraturus, quid in reliquis duabus Tetrarchiis eodem temporis spacio sub Augusto & Tiberio fuerit gestum. Ac etsi negari non potest, vrbes illas non vno anno absolutas, sed continuatam structuram vsq; post mortem Augusti; quippe & Herodes in ædificatione Cæsareæ duodecim annos consumpsit: tamen nomina ipsis statim in prima fundatione posita summa ratio suadet. Nempe fauorem aucupati sunt Augusti maximis impensis, & ostentatione earum anticipata. Quis mihi persuadebit, illos consilium denominandi vrbes à familia Cæsaris, suppressisse vsq; ad tēpus absolutarum vrbiū quando erant dedicandæ? Tantas impensas, tantum operæ distulisse in incertum euentum? Interim nulla magna re demonstrasse suam in Augustum gratitudinem? Deniq; post mortem Augusti, Iulia à Tiberio crudeliter deserta & profligata, tum demum eius nomen renouare ausos in dedicatione Bethsaidæ? Pertinet igitur hoc lenocinium gratiæ Augusti ad id tempus, quando Iulia floruit, ante sc. exilium & annum Iulianum 44. antea igitur institutæ fuerunt, nec aliter, nisi potestate ab Augusto ipso impetrata vel inchoari vel denominari potuerunt, vtcunq; se tempus ædificationi impensum vltra
vel

vel Archelai exilium, vel Augusti mortem extenderit. Quod si perrexerit Caluifius pertinaciter, primam, denominationem Iuliadis inuenire ex serie historiæ Iosephi; dicat igitur omnino, quando credamus id accidisse, post Archelai exilium ante excessum Augusti? an post hunc etiam, imperante iam Tiberio: utroque enim tempore Iosephus hanc denominationem commemorat? Videsne Caluifi ut res quæ durat aliquot annos, nullo errore vel in principio vel medio vel fine durationis commemorari possit?

Concludamus igitur vel tandem hunc locum & pro concessio habeamus, siquidem verum dixerit Iosephus Caium præfedis Romæ cognitioni Herodianæ, & Bethsaidam denominatam fuisse Iuliada à Cæsaris filia, omnino necesse esse ut mortuus sit Herodes ante ætatem anni 44. adeoque & ante 43. scilicet anno 42. Iuliano. Nam & Caius ante quam pararet expeditionem in Parthos, Roma abfuit visens prouincias, & Philippus si vel ipso anno 44. impetrauit ab Augusto potestatem condendi nouam urbem in honorem Iuliæ filia, necesse est, ut prius per annum 43. suam Tetrarchiam tenuerit, iustitauerit, situm locorum facultatesque incolarum & redditus suos considerauerit; quam ad urbem condendam animum applicaret.

Ego quidem nihil superesse video Caluifio quod dicat, quam ut Iosephum, confidentia usus, denuo falsitatis accuset, iactantiam ipsi vanitatemque imputet, qui ut res Iudaicas magnificeret, hæc omnia sit commentus. At hercle mendacium illustrissimum dixerit, & à tota vrbe, nedum ab aduersario eius Appione exprobrandum: si Caius hæreditatem Herodis non creuerit, si tunc Roma abfens fuerit. Quæ si nemo alius, certe posteri Herodis passim regnantes, multæque ex Romanis familia clarissimæ, qui-

quibus amicitia cum Herodiadis intercedebat, poterant refutare.

C A P V T XL

Inquisitio natiuitatis Christi per censum Augusti & Quod censum illum, in quem Christus infans relatus est, Saturninus Syriae praeses peregerit, longe ante censum Quirini; quodque id non neget Lucas Euangelista.

HActenus de primo Charactere anni natalitii Christi, qui erat *Regnum Herodis*: ex quo plura non didicimus, quam quod Christus sit natus saltem ante Pascha anni 42. Quod si praeterea nihil addidissent Euangelistae; subistendum nobis hic esset, nec possemus propius ad ipsissimum annum venire. Sequitur igitur secundus character, *Edictum Augusti, ut describeretur orbis vniversus: cuius edicti causa etiam Iosephus cum Maria virgine profectus est de Nasareth Galilaeae in Bethleem ciuitatem Davidis, ut describeretur; seu quod versio antiqua habet, ut profiteretur.* Vbi notandum primo omnium non semper idem esse, describi $\lambda\pi\sigma\tau\epsilon\delta\gamma$ quod $\mu\epsilon\epsilon\delta\gamma$; quod est census nomine soluere certam pecuniae summam aut certum nummum censualem. Nam & haec est aliqua Descriptio, ut habet antiqua versio, siue census vel recensio, ut habet Tertullianus; quando capita recensentur eorumque summa refertur in commentarios. Seruit quidem inuentum hoc politicum descriptionis, seruit inquam exactionibus & sectionibus (. à quorum altero vox Teutonica *Schazung.*) quam optime, at non semper census agitur exactionis causa. Nam & ad mores utilis est census, & ad dispertienda populi commoda; inter singulos & maxime omnium ad defensionem Reip. Non dicit igitur
Lucas

Lucas Augustum exegisse partem aliquotam, puta vicefimam facultatum, vt factum Romæ anno 51. & 58. Iuliano: nec verisimile est, Augustum id temporis Herodi tributum hoc imposuisse, aut à subditis eius aliquid census nomine exegisse, vt à prouincialibus. Nam quid differret regnum à prouincia, si eadem vtriusq; essent onera. Hæc igitur descriptio quæreda nobis est in Iosepho inq; historicis Romanis, vt eius anno inuento natiuitas etiam Christi angustiorib. terminis circumscribatur quã hætenus. Quod historicos Romanos attinet, longum esset originem & circumstantias Censuum actorum omnes explicare; sufficiat nobis Cassiodori cõpendiosa mentio, *Census*, inquit, *Romanorum ciuium primus Seruius inuenit, mox Augustus per orbem ampliauit.* Multi. n. census acti nunc senatus nunc ciuium Romanorũ intra urbem, nunc omniũ etiam extra urbem, nunc census Italiæ, nunc prouinciarũ singularum. Primus Romanorum Cn. Pomp. *captis Ierosolymis Iudææ tributũ imposuit ante mortẽ Herodis annis 60.* Postea sub ciuilib. Romanorum bellis *grauissimis exactionib. à Cassio cõcussa est Iudæa,* Quod verè Augustũ attinet is *censum populi*, vt Suetonius habet, *ter egit, primum & vltimũ cum collega, medium solus.* Primus quidem illi actus *anno 18. cum collega M. Agrippa, qui sequenti 19. Iul. per Gallias fuit continuatus: vltimus an. 58. cñ Tiberio Tribunitia Potestatis 11. collega,* quamuis vt ex Suetonio in Tiberio patet, *dilatatus in 59. Iulianum, Medius Iuliano 38. vt ex Marmore Amyrano superstitite colligitur.* Quod si de horum censuum vno intelligendus esset Euangelista Lucas, de medio qui in Iulianum 38. competit, accipi deberet: sic vt inceptus anno 38. aut Romæ peractus, sequentibus annis in prouincias transfuerit, anno 39. in Syriam, anno 40. in socium Iudææ regnum. Etsi enim Iudæa inter prouincias populi Romani tunc non fuit, at Herodis pater *Antipater ciuitate Romana*

O

dona-

donatus quondam erat, quod ius ad filium Herodem Iudææ regem transtulit, & Herodes cliens erat Augusti, sociusque populi Romani; ut verisimile sit occasionem descriptioni Iudææ præbitam à censu Romanorum ciuium anno 38. Iuliano peracto. Nam diuersas fuisse causas utriusque census in confesso est. Romæ enim censum egit Augustus ex more antiquo: generales vero (*. omnium quæ possideret, & sic etiam prouinciarum quas anno 19. Iul. pro se retinuit quas inter & Syria & Phœnicia fuere.*) descriptiones faciendi consilium anno Iul. 36. referente Dione, cepit è rebus præsentibus; id enim factum ait ab Augusto *perinde ut solent priuati; & propria quidem manu exaratum fuisse libellum tradit Tacitus: indicat & argumentum, Opes publicas, quantum ciuium Sociorumque, (. quos inter & Herodis regni incolæ.) in armis, quot classes, Regna (. quæ inter & Iudæa.) Prouinciæ Tributa aut uectigalia & necessitates ac largitiones.* Suetonius similiter meminit *Breuiarii totius imperii, quantum militum sub signis ubique esset.* De tali itaque descriptione, qua capita censerentur regni socii rectius accipi puto verba Euangelistæ, quam de censu Romano solenni. Etsi enim illæ descriptiones institutæ ut dictum ab anno 36. census vero Romanorum ciuium anno 38. secutus, eoque natiuitati Christi propior est: at neque absurdum est quadriennium insumptum ab Augusto in congestione commentarii sui, quippe quem sua manu perscripsit inter tot occupationes principales præfertim si etiam socia regna, è quib. Iudæa fuit inserta sunt.

De re ipsa, ut vides constat ex historiis Romanis, siue censum Romanorum ciuium anni Iul. 38. respiciamus, siue descriptiones Augusti ab anno 36. surgentes: & consentientes habet Euangelista scriptores Romanos: de tempore præciso nihil dum nisi quod post 36. vel etiam post 38. Iulianum descriptio Euangelistæ quærenda. Coniectu-

iecturam tamen suppeditant turbæ Parthicæ, factam descriptionem anno 40. nam anno 39. Armenia res novas spectans Tiberio tunc Consuli decreta fuit, quam cum Tiberius negligeret ei sequenti 40. Parthus, audito, Tiberium Rhodum secessisse, manum adiecit, quam ob rem graue & atrox bellum toti Syriæ metuendum fuit à Partho, prouidendumq; Augusto vt & socii in fide manerent, & Partho iusto cum exercitu occurrere posset: quam ad curam apprime necessaria fuit descriptio Iudææ, quippe cuius gentis magna pars degeret in Chaldæa sub Parthi imperio: ne igitur Iudæa ad Parthos descisceret: vt factum ante 35. annos, Iuliano 3. cum iactura totius Syriæ. Et hæc coniectura etsi per se sola non admodum firma est, confirmabitur tamen iam in sequentibus ex Iudaica historia & Tertulliano.

Nam obseruauit Baronius Cardinalis in historia Ecclesiasticæ apparatu, locum ex Tertulliano contra Marcionem lib. 4. C. 9. & 54. ad descriptionem hanc inquirendam apprime idoneum. Verba Tertulliani; loco posteriori: *Tam distincta fuit à primordio Iudæa gens per tribus & populos & familias & domos, vt nemo facile de genere ignorari potuisset, vel de recentibus Augustianis censibus, adhuc tunc (. subaudio tempore eo quo Christus miraculis claruit.) fortassis pendentibus, id est, locis publicis expositis. Putat non alienum à vero, censuales tabulas triginta iam annorum ætatem habentes adhuc sub Tiberio in Archiuis extitisse Præsidentum & sacerdotum. Loco vero priori sunt ista Tertulliani verba. Sed & census constat actos sub Augusto nunc (. tunc.) in Iudæam per Sentium Saturninum, apud quos (. census.) genus eius (. Christi.) inquirere potuissent.*

Clarissime ait census in Iudæa actos per Sentium Saturninum, utiq; Syriæ præsidem, quib. censibus si genus Christi prodebat, Christus ergo cum parentibus ab hoc Sa-

turnino in descriptionis tabulas relati sunt. Quod si quæ-
 rere libet in Iosepho historico Iudaico, quando Sentius
 Saturninus Syriæ præsidem egerit (. tacent enim hoc Ro-
 mani .) inueniemus, vt in superioribus dictum; *anno Iuliano*
38. quando Titus erat Syriæ præses, ad quem Herodes profectus An-
tiochiam, illi reconciliauit Archelaum socerum, missum fuisse in Sy-
riam Sentium Saturninum, apud quem Herodes Syllaum Arabem ac-
cusauit, & postea estate eius anni profectus est Romam: tempore quo
ludicrum Olympicum celebratum cui Herodes interfuit. Ecce Sa-
 turninum eodem anno missum in Syriam, quo Romæ cen-
 sum Augustus egit. Si quæras amplius quamdiu manserit
 Saturninus in Syria, inuenies ex eodem Iosepho annos
 solidos 4. Nam anno 40. *interfuit Saturninus damnationi fi-*
liorum Herodis Beryti: Anno 41, exeunte prouincia decessit, suc-
cedente Quintilio Varo. Caluissius fol. 30. Epistolæ suæ mo-
 net lectorem, *me hoc non probare sed saltem ex hypotesi mea af-*
firmare, & verum monet: non enim hic aliud ago, quam vt
 Natiuitatem Christi intra angustius temporis spacium
 concludam, quam antea erat Regnum Herodis. At inte-
 rim hoc sciat lector Hypothesin meam de excessu Hero-
 dis anno 42. in superioribus sic esse comprobata, vt à
 Caluissio refutari nequaquam possit. Caluissius vero vel se-
 ptemnium cogitur Sentio largiri cum mihi etiam quadri-
 ennium longum videatur: nisi quod descriptionis nego-
 cium videtur longius tempus postulasse, cum alias (. *Actis*
in Actis & Appiano, hoc est.) biennium fere Syriæ præsi-
 dibus præstitutum esset, Hactenus igitur testimonio Ter-
 tulliani subnixi, retinemus Natiuitatem Christi in hoc
 quadriennio, sc: in 38. 39. 40. 41. Iuliano, vel arctius in 39.
 40. Nam nec primo statim anno 38. Saturninus descripti-
 ones Iudææ socii regni fecit, cū prior eius cura esset Syria
 prouincia: nec ipso in exitu suæ administrationis, exeun-
 te sc,

te sc. anno 41. descriptionibus operam dedit, cum omnia pararet ad reditum; ut ita Christus (. quippe natus exitu anni.) non finiente 41. nasci potuerit, sed potius finiente 40. atq; ita ut veterum aliqui tradunt, *biennium fere transegerit in Ægypto*, scilicet annum 41. & magnam partem anni 42.

Quod si pergamus inquirendo an circa hos annos 39. & 40. Iosephus meminerit alicuius descriptionis: ipsum quidem vocabulum nusquam comparebit, at interim rei ipsius non obscura documenta circa finem anni lul. 40.

Occisus enim Herodis ex Mariamne Asmonæ filius Alexandro & Aristobulo, quod factum ultimo quadrante Iuliani 40. Antipater filius Herodis cum Pherora Patruo conspirare cepit in necem Herodis, conscius sceminis quibusdam regis, quibus addicti erant & Pharisei, gens contumax. Nam cum omnis Iudaica ratio iurando fidem suam Casari & Regis negociis obstrinxisset, soli Pharisei non iurarunt, cum essent numero sex millia.

Herodes mulctam illis irrogavit pecuniariam, quam pro iis exsoluit uxor Pherora.

Audisne, ut *uniuersa Iudæa fuerit*, circa hæc tempora vel paulo ante, *omnino ad 40. iurando adacta in nomen Casaris & regis?*

Audisne *observatum numerum eorum qui non iurarunt?* Potuitne hoc fieri sine descriptione capitum totius gentis? Nonne Orosii verba super hac re velut ex Iosepho desumpta sunt:

Cum in unum Casaris nomen uniuersa magnarum gentium creatura iuravit. Simul autem & circumstantias perpende, causasque verisimiles exacti iuramenti; Parthus hostis, rapiens Armeniam, Iudæa contermina Parthiæ; gentes cognatæ, Herodes paulo antea suspectus

Cæsari, & reuerturata pacis, exercitu in Arabiam ducto, & reconciliatio Augusti proculdubio cum conditione descriptionis & iuramenti fidelitatis; quo Augustus extra metum esset defectionis Iudæorum ad Parthos. Itaque si hæc Iosephi verba, recte comparata sunt cum verbis Lucæ, etsi me non fallit coniectura de causa exacti iuramenti: iam non tantum hypotheticum, sed plane necessarium argumentum habemus descriptionis Iudææ anno 40. peractæ, & Christi eo finiente nati: quando & Saturninus Syriæ præses fuit & Augustus Romæ ante biennium censum egerat, qui sequentibus annis etiam per prouincias solebat agi.

Verum hic solet obiici, descriptionem illam tempore Christi nati factam esse Luca teste, non sub Saturnino sed sub Quirinio Syriæ præside. Sic enim sonant verba Græca *Αυτῆς ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντι τῆς Συρίας Κυρηνίῳ* quæ verba sic vertit interpres, *Hæc descriptio prima facta est à præside Syriæ Cyrino.*

Itaq; per hæc sedecim sæcula varie res est disputata; cum alii non attento Iosepho, non Tertulliano, in hæc Euangelistæ verba vnice respicerent: alii circumspetiores, quærent, cur hæc descriptio diceretur Prima, cum non esset prima neq; Romanorum ciuium neq; prouinciarum neq; Iudææ, vt supra dictum. Præterea quæsitum qui factum vt Iosephus nullam Quirinii mentionem sub hæc tempora fecerit cum tamen aliquot annis post, anno sc. 51. omnino Quirinium in Iudæa habeat, census agentem & Syriæ præidentem, quo anno Christus omnium Chronologorum consensu iam aliquot annorum ætatem habebat.

Meminit Cor. Tacitus huius Sulpicii Quirinii, funus eius commemorans anno Iul. 66. Hic cum esset luculenta
occa-

occasio percensendi omnes eius honores, cum *eius consula-
 tu*, qui in annum Jul. 34. incidit, *mox debellatos Homonaden-
 ses* (. rem etiam Straboni memoratam.) *tum rectorem Caio
 Casari datum, Armeniam obtinenti & Tiberium Rhodi agentem ab
 illo cultum* recenseat; tacet tamen Syriæ præsidem hucusq;
 sc. usq; ad annum Jul. 49. Sequentia quidem ipsum omit-
 tere mirum non est vt quod ex indicio Flori (. si Lipsii cor-
 rectionem admiseris.) *etiam in Africa rem strenue gessit contra
 Marmaridas*, quodq; *post Archelaum relegatum à Iosepho Syriæ
 præses* agnoscitur. Nam illa tantum percensere Tacito
 propositum, quibus veluti gradibus Quirinius ad Tiberii
 gratiam conscendit: quæ inter nulla Syriæ mentio, cum
 Armenia tamen vicina commemoraretur. Sed nullum
 præcipuum firmamentum ponam in Taciti silentio; fue-
 rit inter parua præterita provincia in pace administrata,
 Iosephum vero quis non miretur summopere si Quirini-
 us ante annum 51. præses Syriæ fuit, hoc iam ab illo scri-
 ptore ne verbulo quidem attingi; quâdo Quirinium non
 perfunctorie, sed summo studio describit, *Quis, Quantus
 vir, anno Iuliano 51. ab Augusto missus in Syriam, per Iudeam census
 egerit, Archelai domo vendita inq; fiscum Casaris reductis eius bo-
 nis*. Hic honores Quirinii ad consulatum usq; percensens,
 cur non inter causas noui magistratus commemorat &
 hanc, quod eundem ille iam antea quoq; gesserit? Nam
 etsi Iosephus & alia reticet, in Quirinio quidem, iter eius
 cum Caio in Armeniam; in Saturnino vero, quando eum
 inter iudices filiorum Herodis collocat, provinciam Sy-
 riam: at diuersissimæ causæ sunt. Quirini iter Armeni-
 cum occupatio erat, non honoris, ordinarii gradus, & Sa-
 turnini provincia Syria iam antea nota & nominata erat;
 maiusq; erat ad extollendum Saturninum consularem di-
 xisse, quam præsidem Syriæ, quippe illud huius causa erat:

Et neu-

Et neutra mentio sic ad rem attinebat, vt hic ad rem erat, Quirinium, si fuit, fuisse & antea Syriae praesidem dicere. Sed neq; facile reperias exemplum, bis datam eidem prouinciam eandem, maxime sub Augusto: nam sub cos. accidere facilius potuit, vt idem primo praetor aut Procos. obtinuerit prouinciam, eandemque iterum cos. oriente bello sortiretur: Syria vero inter Augusti prouincias erat, nec sorte sed Augusti voluntate assignabatur, & pacata erat vt plurimum circa hos annos.

Adde nunc Tertulliani antiquissimi scriptoris testimonium; qui nullum operae precium fecerit, Marcionem haereticum ad Saturnini censum ablegans, si is non à Saturnino sed à Quirinio fuisset peractus. Nam quod quidam, quos inter Franciscus Harræus, huic dissensui sic mederituntur, vt *Quirinius censum demandatum per Saturninum egerit*: id moribus & consuetudinibus Romanis, praesertim sub Augusto, non demonstrari potest consentaneum. Quemadmodum neq; hoc enervat testimonium Tertulliani, quod iidem qui primi hoc protulerunt, existimant, *Christum quidem natum anno 44. quo anno Augustus XIII. cos. fuit, eoque censum illius anni per Iudaeam actum Augustianum dici à Tertulliano: in quem cum infantem Christum relatum esse incertum esset, ideo Tertullianum allegasse eum censum alium post annos 5. anno Iul. 49. peractum cos. Sentio Saturnino, à quo census ille denominatus sit, in quem Tertullianus putet certo relatum Christum.* Minime gentium. Censui nomen est ab Augusto non vt consule, sed vt censore, nec consulum erat munus census agere: sed erat Augusti Monarchae munus descriptiones facere omnium quae possideret: Erat Tribunitiae potestatis per decennia singula repetitae munus, prouidere, ne per Iudaeam in limitibus Parthicis, in prouincia Augusti propria tumultus existeret, ne fides regni labasceret: & quas descri-

descriptiones Augustus Romæ anno 38. ceperat, illas Augustus per præfides prouinciarum (. minime vero præses per alium velut absens ipse, & Augusto potestate æquatus.) peragebat in prouinciis. Neque verisimile est viuo Herode & Archelao sapius quam semel descriptiones in Iudæa factas. Aduersatur & Dion in anno 49. Iuliano. *Alia per alios hoc anno gessit, Augustus descriptiones ipse se ipso fecit (. non per Saturninum cos.) Et descriptiones quidem tantum eorum qui in Italia, nullius extra Italiam, (. non igitur Iudæa) & descriptiones tantum locupletum, non tenuium, (. è quibus erat Iosephus cum Maria & Christo filio.) Et ne ut censor hunc censum agere videretur assumpsit ad hoc negocium gerendum Proconsulare (. non consulare.) imperium; scilicet quia Italia erat inter Prouincias Proconsulares, in quas adhuc à Populo mittebantur præfides plebiscito facto: Augustus Italiam prouinciam & Proconsulare imperium in hunc annum à populo petiuit. Itaq; census quos nouem annis antea per Iudæam Saturninus egit, & ipsi Augustiani fuerunt quippe in Syria Augusti prouincia & acti sunt neutro consule; statq; inconcussa authoritas Tertulliani, & coniectura validissima, Sentium hunc Saturninum fuisse præfidem Syriæ, quando census Augustianos in Iudæa peregit: & consentiunt vt supra vidimus, historiæ Romanæ.*

Hisce perpensis, alii vt obiectionem discuterent propensos se demonstrarunt ad statuendum, Paragraphum Euangelii supra græce exscriptum, non esse ipsius Euangelistæ, sed appositum ab alio quodam ad marginem postea in textum irrepsisse; nihil itaq; mirum esse, si is à veritate reperitur alienus. O rem exempli pessimi, si esset, ò temeritatem incredibilem ante iustum omnium circumstantiarum examen: ò vero vere gratulandam Christianis omnibus discussionem huius nodi, quæ ipsos tam deformi necessitate penitus liberat,

P

Exi-

Existunt alii, qui ubi legerint, *Quirinium anno 46. Iul. missum esse ad Caium in Armeniam, eius iuventutis moderatorem indeque cum Caio per Syriam reuersum in Lyciam, Romam versus; tunc igitur sub Caio Orientis Rectore Quirinium tenuisse Syriam & census egisse per Iudæam, statuere volent.*

Errat vero quisquis hac exitum quærit: nullo verbo vspiam indicatur, Quirinium eo tempore quicquam egisse per Syriam; nedum præsidem eius egisse (. & qui posset vel hoc vel illud Caio ipso Syriæ Rectore.) quod quicquid fuisset, à Iosepho silentio præteritum minime fuisset. Sed & tempus hanc solutionem destituit. Quirinius enim anno 46. Iul. venit in Armeniam: hodie vero nemo est qui nesciat, Christum aliquot annis ante natum fuisse.

Ipse ante annos 8. sic transigendum ratus sum: cum Quirinius anno 34. Iul. col. fuerit, & Tacitus affirmet illum *mox à consulatu id est, Iul. 35. triumphum meruisse in Cilicia Syriæ contermina, cum etiam inde à Pompeii temporibus Cilicia Syriæ prouinciæ coniungi cepisset: Quirinium igitur per annos 35. 36. & Ciliciæ & Syriæ præsidem anno 36. quo anno consilium descriptionum Augustus cepisse legitur, edictum ab Augusto missum promulgasse per Syriam & Iudæam; cum vero in tribus populi Romani prouinciis noua bella orirentur, peragi non potuisse donec anno 39. 40. 41. Saturninus Syriam prouinciam teneret: tunc igitur censum à Quirinio primum inceptum, in Iudæa à Saturnino fuisse peractum.*

Speciosa solutio, at æque insufficiens. Non tantum enim merum est de hoc commento silentium apud Romanos & Iosephum; sed quod semper velut Gorgonis caput obiiicio, non commemorat Iosephus inter honores Quirinii, prouinciam Syriam prius etiam administratam, cum esset occasio luculentissima mentionis huius, quippe
nunc

nunc iterum ingrediente Quirinio in Syriam prouinci-
am suam. Adde quod non dicendum fuisset, *Hæc descriptio
primum facta sub Quirinio, sed hæc primum decreta sub Quirinio.*

Tandem igitur extitit, qui nodum difficilimum dexter-
rime dissolueret, Nobilis & Amplissimus vir D. Ioannes
Georg. Hervvard. Sereniss. Bauariæ Duci à consiliis te cre-
rioribus & Prouinciæ Cancellarius, opere Chronologi-
co edito: à fol. 188. in 202. vbi monet non recte versum,
Hæc descriptio prima facta est à præside Syria Quirinio; quod equi-
dem statim sedit animo meo. Nam ad hunc sensum ex-
primendum opus fuisset totidem omnino verbis, *Αὐτὴ ἡ
ἰστορογραφὴ ἢ πρῶτῃ τῶν ἐπὶ τῶν Κυρηνῶν ἡγεμονῶν τῆς Συρίας γενο-
μένων.* Nunc vero desunt particulæ ἢ, τῶν, ἐπὶ nec adest τῶν, & γενομένων,
sed pro his ἐγγέτω, nec postponitur voci Κυρηνῶν vox ἡγεμονῶν τῶν.
Respice rursus ad textum qui sic habet *Αὐτὴ ἡ ἰστορογραφὴ πρῶ-
τῃ ἐγγέτω ἡγεμονῶν τῆς Συρίας Κυρηνῶν:* & quære versionem e-
ius aliam, imo traditam ab Hervvardo considera, iustamq;
deprehensam amplectere. *Hæc descriptio prius facta est, quam
præsideret Syria Quirinius.* Vult dicere, hæc non fuit illa de-
scriptio, de qua fere sola hodie (. Lucae tempore.) loquun-
tur & sciunt Iudæi quando Quirinius Archelao pulso in
exilium, Iudæam Cæsari tributariam fecit, indicto censu in
prædia, domos & capita, de quo censu quærunt Iudæi à
Christo, *Licet dare censum Cæsari nec ne?* & in Actis Apo-
stolorum, *In diebus census:* sed facta est illa descriptio sub qua
Christus natus longe antea. Reliqua discutiuntur ex
grammatica. Græcis enim *πρῶτῃ*, crebro vsurpatur pro
πρῶτῳ, vt Ioannis 1. vers. 15. & 30. *ὁ πρῶτος με ἐρχεται ἀνὴρ, ὃς ἐμπε-
δέν με γέγονεν, ὁ πρῶτος με τῶν.* *Venit post me vir, qui ante me factus
est quia prior me erat.* *πρῶτῃ δὲ πρῶτῳ*, & reliquæ voculæ or-
dinis, constriui solent cum genitiuis immediate adhaeren-
tibus, vel intercedente verbo temporis, si longior est Ge-
niti-

nitiui circumscriptio vt hic. Plane magnam habet Em-
phasin vox ἐγγύετο præsertim hæc phrasis πρώτῃ ἐγγύετο, id est,
manifestissime δεύτερον ἐγγύετο; & ordo constructionis, in
quo præcedit vox ἡγεμονδόντ. Nam facta est hæc descri-
ptio non absolute ante Quirinium natum senex is erat, sed
ante præsentem Syriæ Quirinium. Quæ adeo causa est,
cur Lucas non vt passim Iosephus ἡγεμόν & voce vtatur, sed
participati ἡγεμονδόντ. Nec minus pulchrum exem-
plum est & Ioannis 15. v. 18. ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκε: Me prio-
rem vobis odio habuit,

Nec alio sensu puto à tribus Euangelistis nominari πρώ-
τῳ Ἀζύμων, quã Ioannes nominat θεῖ ἐστίν ἡ πάχα. Nã addit
vnus, ἐν ᾗ ἐδέειθτε τὸ πάχα: cõstat vero ex Leuitico post esum
agni paschalis succedere septē dies Azymorum. Pascha, n.
immolabatur quartadecima, sequēs quindecima erat pri-
ma Azymorū. Tres igitur Euangelistæ manifestissime nō
quindecimã sed præcedentē quartadecimã non quæ se-
quitur agnum paschalē, sed illam in qua (.finiente.) opor-
tebat immolari Pascha, nominant πρώτῳ ἀζύμων. Incom-
mode igitur versum est, *Prima Azymorum*, verti debet, *Dies
precedens Azyma*, vtpote in cuius fine siue vespera incipiunt
Azyma, scilicet cum ipsius agni esu, si is legitima die im-
moletur, tunc vero vna vespera citius propter translatio-
nem Paschatis, quæ fiebat sine translatione Azymorum:
quæ causa est cur dies illa potius ab Azymis denomine-
tur, quam à Paschate. Confirmo interpretationem duo-
bus argumentis. I. Euangelium vsurpat τὸ ἀζύμα genere
neutro pro ritu, nō genere fœminino pro diei denomina-
tione. II. Idem, quando vult dicere, *Primam sabbathorum*,
dicit Μίαν Σάββατων, non πρώτῃ Σάββατων.

Cum igitur omnium Græce doctorum iudicio constet
sic optime versum esse hunc locum Lucæ 2. multoque e-
men-

mendatus, quam habet antiqua versio: spero omnes acquieturos hac solutione obiectionis prius propositæ; & suspiciones si quæ fuerunt, defectus aut mendæ in Evangelio, animis excussuros. Non enim tradit Evangelista, descriptionem hanc fuisse primam omnium, nec peractam à Quirinio dicit: sed prius factam asserit, quam præficeret Syriæ Quirinius; quod verissimum esse testatur historia hætenus allegata ex Iosepho: Quirinium scilicet 9. vel 10. annis post mortem Herodis venisse in Syriam, Christum vero natum ante mortem Herodis plus anno integro: itaq; descriptio de qua Lucas, II. solidis annis antecessit Quirini potestatem in Syria.

Itaq; verisimile est, quo tempore Christus annos natus duodecim Ierosolymis festo Paschatis cū scribis & sacerdotibus in templo disputavit; materiam disceptationis hanc ipsam fuisse, quod illud primum esset Pascha 6. anni Jul. 52. quo gentili rectore carentes ceperint numerare annos Augusti in dominatione Iudææ: qui ex eo proculdubio & nummos cum imagine sua etiam numero annorum imperii sui in Iudæa Ierosolymis cudere cepit, quem quilibet census nomine solueret.

Orta enim disceptatione inter Herodianos, Herodis Tetrarchæ, qui amicus erat Romanorum, ministros, & inter Pharisæos, haud dubie inde ab anno 40. Jul. quando primum Iudæi in verba Cæsaris adapti sunt, contumaces in magistratum Ethnicum: & re ad Christum delata; querentibus partibus, Liceatne per divinas leges, dare censum vel tributum Cæsari (. Tiberio.) nec ne: Christus ostendi sibi petit Numisma census; quasi diceret; Respondebo, si prius quid in causa versetur exacte cognouero, dicite mihi, quantum soluitis nomine census & quo numismate? Erat autem Iudæis antiquitus vsitatum numisma, siclus templi dictus, cum effigie

Virgæ Aaronis, eratq; præceptum Exodi 30. v. 13. vt quicumq; attigisset annum 20. ætatis, dimidium siclum templi solueret sacerdotibus ad sumptus quotidianos sacrificiorum. At nunc à Christo numisma proferre iussi, non ostendunt siclum templi, sed *Denarium*, numisma etiam nomine Romanum, cum imagine & inscriptione *Cæsaris*, siue Augusti illa fuerit siue Tiberii: ipsiq; fatentur, hoc numismate censum repræsentari, quem iubeantur soluere Cæsari.

O sanctulos Zelotas legis Dei; Adeone illos qui religioni sibi ducebant Externo & incircumciso parere magistratui, aut ferre Aquilam auream inter ornamenta templi, aut pictam Aquilam in vexillis Romanorum exercituum, aut Tropheum, id est, rudem effigiem compositam ex armis à stipite suspensis in viri speciem; scilicet quia lex Dei Iudæis vsu imaginum interdicebat, intellige ad cultum numinis; illos inquam iam sibi religioni nequaquam ducere crumenis suis circumferre Nummos cum effigie Cæsaris incircumcisi & quidem inter Deos relati.

Ex harum circumstantiarum consideratione iam clarius enitere puto, quid sibi voluerit responsum, quod Christus insidiantibus dedit; *Date quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo*: nimirum Cæsari Denarium, numisma Romanum, & Deo Siclum (. inter cætera.) numisma Iudaicum.

Non alienum est ab hoc loco nec illud, monere Parentes Christi non relatos esse in tabulas census, quem Quirinius per Iudæam egit anno Iul. 51. vel 52. Causa hæc erat; quia Quirinius solum Archelai patrimonium descripsit, quod erat Iudæa, Idumæa & Samaria: nec Galilæam attinuit census iste, quam Herodes Tetrarcha tenuit: Iosephus vero Christi pueri Vitricus, illo tempore ciuis erat Herodis in oppido Galilææ Nazarethano, non Archelai

in Iu-

in Iudæa. Et cum Matthæus & Lucas circa historiam incunabulorum Christi speciem alicuius dissensus præberant eminus: ex iis quæ alii scripserunt ad conciliandos Euangelistas, hæc fere sunt quæ mihi videntur, quæ non modice differunt ab iis, quæ Deckerius & Suslyga hic sequuntur, & quibus simul quod iam affirmavi de censu posteriori clarius explicabitur & comprobabitur.

Iosephus Herode superstite ciuis erat Bethleemiticus, eiusq; oppidi inquilinus aut vicini alicuius loci: ei desponsa erat virgo Maria in Galilææ oppido Nazareth apud parentes Iosephi cognatos habitans: fieri potuit, ut primum ipsa Maria nesciret de desponsatione. Nec statim Iosephus illam ex Galilæa in Iudæam domum deduxit. Interim martio mense *missus est angelus Gabriel in ciuitatem Galilææ Nazareth ad Virginem Mariam desponsatam Iosepho de domo Davidis. Quæ ut concepit, ex oppido Nazareth Galilææ profecta est in Hebron ciuitatem sitam in montanis Iudææ ad Elisabetham cognatam, quam gravidam esse angelus indicauerat mensem quidem iam sextum penes quam mansit menses tres, expectans proculdubio partum eius mense Iunio; tunc reuersa in domum suam, in oppidum Nazareth mansit apud parentes* Interim intumuit, adeo ut appareret gravidam esse: atque hoc est meo iudicio, *aperiri uterum, id est, dilatari; nec vlla necessitate adigimur ad explicandam latius phrasin istam Luc. 2.*

Tandem *Iosephus de Bethleem Iudææ venit in Nazareth Galilææ domum deducturus sponsam: quam ut vidit gravidam, statuit illam deserere & clam domum reuerti: monente vero angelo, mutata sententia accepit coniugem suam.* Quo facto tempore Autumnii circiter proculdubio mansit mensem vnum atq; alterum apud coniugis parentes in Nazareth & quid si cogitauit ibi loci plane considerare? At cum inter-

rim

rim promulgatum esset *ediētum Augusti*, de *descriptione* faci-
 enda, essetq; ipse ciuis vel in oppido Bethleem vel in vici-
 nia quippe vnus de *domo & familia Dauid*, in cuius sorte erat ci-
 uitas Bethleem: Nam lege cautum erat ne territoria ab alie-
 nauentur à familiis; necessitas ipsi superuenit *redeundi do-*
rum, & *profitendi* inter ciues loci quorum è numero erat.
 Ibi igitur mense Decembri *Christus natus est*, & *Maria transe-*
git puerperium, quo finiente *Magi ex Oriente adfuerunt in Beth-*
leem; simulque & illi, & *Iosephus cum Maria discesserunt ex oppido*
Bethleem, illi in *Orientem*, *Iosephus cum Maria Ierosolymam* legi ope-
 raturi. Ierosolymis igitur consentaneum est *somnio monitum*
Iosephum ut fugeret, *Ierosolymis in Ægyptum abiisse* credi par
 est, ne reditu quidem in Bethleem factò: nec incredibile,
transiisse illos oppidum Nasareth, pergentes *Ptolemaidem*, vt
 inde naui portarentur in *Ægyptum*: Nam per angustias
Idumæorum montium & aridum iter erat, & periculosum
 ob latrocinia. Itaq; vel propter hunc transitum per Na-
 sareth Galilææ, vel propter id quod post reditum ex Ægy-
 pto factum fuit, legimus *Lucæ 2. vers. 39. Et vt perfecerunt*
(Ierosolymis.) omnia secundum legem Domini, reuersi sunt in
Galilæam in ciuitatem suam Nazareth. Etsi non inscitam fabu-
 lam commenta est antiquitas, transiisse Parentes Christi
 angustias illas, & cum incidissent in latrones Arabes, v-
 num ex ducibus latronum iuueniculum misertum pueri &
 puerperæ cæteris autorem fuisse, ne quid illis nocerent,
 atq; illum post annos 35. captum, vna cum Christo fuisse
 crucifixum, eiq; rursus pœnitenti Christum dixisse, *hodie*
mecum eris in Paradiso.

Iosephus exacto anno in Ægypto cum mortuus esset
 Herodes, eique intra semestre successisset in Iudæa filius
 Archelaus: *Monitus ab Angelo, Mortuos esse qui quæsierant ne-*
cem infantis. (Putat Herodem Antipatrum eius filium, qui
 vt si-

vt sibi suisq; in securo esset successio regni Iudææ, patrem instigauit vt prius in necem filiorum Alexandri & Aristobuli, sic nunc etiam proculdubio ad necem Infantum Bethleemiticorum.) reuersus est ex Ægypto, habitaturus in Iudæa circa Bethleem; in ingressu vero Iudææ primum dicit, Archelaum Herodis filium obtinere Iudæam; timuit que illo ire: causa illi metus ista fuisse videtur. Post mortem Herodis, tribus eius filiis Romam profectis, multis seditionibus Iudæa fuit agitata: inter ceteros seruorum Herodis vnus Simon se regem fecit: quem oppressit Quintilius Varus Syriae præses, vt consensu tradunt Tacitus & Iosephus. Archelaus igitur Roma reuersus res turbatas inuenit; eiq; multa negocia fuerunt exhibita à diuersis seditionis, qui passim extitere; quousq; extirparentur omnes.

Nec absimile vero, inter ceteros fuisse & Theudam illum de quo Rabbi Gamaliel Lucæ 5. loquitur, priorem illum faciens Iuda Galilæo, qui dicebat se esse aliquem: hoc est qui se pro Propheta venditauit, sanctitatis aliquam speciem præ se tulit, adeo quidem, vt Gamaliel hunc inter & Apostolos Christi comparisonem institueret: quod locum non habebat in seditionis ceteris: quare neque meminit aliorum Gamaliel. Cum igitur hic Iudææ status esset: cum Iosephus cum puerulo Iesu, in tanto essent periculo ne fortasse proderentur; cum esset Iosephus sibi conscius, pueri Iesu causa tot infantes non ita pridem in agro Bethleemico fuisse mactatos: non putauit consultum habitare in ditione Archelai, cui res infidæ tot suspiciones, tot grassationes suaderet; omniumq; minime in Bethleemico territorio confidere potuit, vt in loco cæde tot infantum cruentato: ne quando & puer Iesus, vulgato eius reditu, raperetur ad cædem. Quare cum locum alium circumspiceret, admonitus est in somnis, de oppido Nasareth Galilææ, patria Mariæ sibi desponsatæ, vbi erant illius parentes & cognati.

Q

ti. Eo

ti. *Eo igitur profectus*, nomenq; professus sub Herode Tetrarcha; desit ciuis Bethleemiticus haberi: quare post annos aliquot; anno sc. 51. nihil ad ipsum pertinuit census per Iudæam actus: nisi ad ius agrorum gentilitiorum postliminio voluisset reperti, quod non legimus factum.

Qui hanc pericopam narrationis Iosephi, de censu Quirinii post Archelaum in duo diuersissima tempora dispertiuntur, ii suauiter somniant: indigni in quorum nãniis refutandis tempus collocetur. Satis euidenti- bus limitibus Iosephus vtrumq; tempus dissepsit. In descripti- one priori, sub qua Christus natus, *iuramentum fuit exactum*, in altera post Archelaum *tributum fuit impositum*. Illic Phari- seorum sex millia recusarunt Iuramentum, hic Pseudopropheta Iu- das ex Gaulanitidis oppido Gamala, opposuit se tributo & vnum Pha- risæum Sadducum in partes suas pertraxit, illis irrogata multa pecu- niaria, hic oppressus & casus est cum adherentibus: Illic pontifex e- rat Matthias, nondū quippe ægrotante Rege Herode, hic pontifex fuit IoaZarus, *surrogatus primum Matthiæ ab Herode, post loco motus ab Archelao in gratiam populi petentis*, ex quo iterum potitus est dignitate, ni fallor hac occasione, quod cum primores gentis Archelaum accusassent iniustitiæ, IoaZarus iste proculdubio, vt inter primores iure, sic voluntate etiam inter accusatores fuit iniuste se deiectum esse de Pontifi- catu questus; *damnatog, Archelao restitutus est sacerdotio, suasitq; populo vt colla Romano iugo subderent. Qua de causa cum ex- arsisset in ipsum populi furor, Quirinii sancienda pacis causa secun- do ipsum dignitate priuauit.*

De descriptionibus igitur Saturnini & Quirinii res est liquida, nihilq; quod coniecturam nostram de anno Chri- sti natalitio, inde formatam destruat: quare æquis lectori- bus plenissime satisfactum puto.

Cognata est circumstantia Pacis vniuersalis, de qua non.

non Euangelistæ, sed Orosius aliquot sæculis posterior testatum reliquit descriptionem totius orbis sub qua Christus natus factam esse tunc, quando Augustus Iani templum tertium clausit, quod erat indicium tublatorum bellorum omnium: & habet hoc per se veri speciem, descriptionem totius orbis aliter fieri non posse, nisi altissima pace per omnes Imperii Romani prouincias.

Constat igitur ex Suetonio *Ianum à Casare ter clausum*, tempora Dion indicat, primum anno 17. Iuliano finitis bellis ciuilibus secundo anno 21. Iulia. victis Cantabris: tertio quando factum, non nisi coniecturis assequaris. *Decretum quidem ut clauderetur*, narrat Dion ad annum 36. non tamen clausum esse. Decretum quod illo anno tria maxima bella essent confecta, Pannonicum & Dalmaticum magnum atroxq; & perquam vicinum Italia, à Tiberio, non sine difficultate; Germanicum à Druso, Tiberii fratre bellum graue defectione Germanie inferioris, & clade à M. Lollio accepta, tanti quidem momenti, ut Casarem ex vrbe exciret in Gallias: Thracicum deniq; à L. Pisone, domitis gentibus ferocissimis quo Macedonia pax, Asia securitas reddita. Qua felicitàte elatus Cæsar, etiam descriptionis supra expositæ consilium cepit. Non clausus vero Ianus, quod hyeme aduentante Daci transierint Istrum glacie concretum, Dalmata per exactiones exasperati defecerint, Celta & Chalti Sicambri cõiuncti Drusum vexare ceperint. Cum igitur hac vice Ianus non fuerit clausus, verisimile putat Suslyga postea inter annum 40. & 44. Iulianum clausum fuisse, quod tempus transfiliunt Dion & Paterculus, quia intermedio tempore, quippe alta pace, nihil memoratu dignum incidit. Etsi lacunam in Dione fateri malo. Coniecturam suam Suslyga firmat argumento ducto ab inscriptione quadam cuius Plinius lib. 3. C. 20. meminit, quæ iactat, *gentes omnes à supero mari ad inferum sub potestatem populi Rom. redactas, Tribunitia*

potestatis Caesaris XVIII. vt legit Suslyga, & sic anno Iuliano 41. Argentes Alpine deuictæ sunt Iul. 30. 31. 32. vt ex Dione constat. Et Plinius non numerat annos Tribuniciaæ pot: sed numerat, quoties Cæsar Imperator dictus sit ab exercitu, nec habet XVIII. sed XIV. Sic. n. lego Imper. XIV. Trib. Pot.

[*lactarium in funere Augusti Nomen Imperatoris semel atq; vicies partum. Tacit. Ann. 1.]*

Argumentum igitur hoc nullum est, & coniectura Suslygæ seipsa nititur: nec enim video cur Ianum claudi oportuerit bello vno Alpino confecto: poterant enim restare alia aliis in prouinciis.

Restat Orosius, qui *tertio clausas Iani portas anno 42. imperii Augusti memorat, quas ex eo per duodecim fere annos quietissimo semper obseratas ocio ipsa etiam rubigo consignauerit cuius affirmati vis fides & authoritas si expendatur, apparebit non magni momenti argumentum nec hinc nasci, adeoq; omitti posse.*

Primum constat anno Iuliano 54. *Quintilium Varum cum legionibus deletum in Germania; vsq; ad hunc igitur euentum Orosius clausas belli portas per annos fere 12. & nunc demum apertas affirmat. Sequitur ergo, si inclusiuè numerauerit, clausas perhiberi Iuliano 43. qui erat Augusti 42. quem annum etiam prius dixerat & priori initio quo anno Christum natum sentit Orosius. Licet credamus, Orosium plura de anno 43. Iuliano monumenta vidisse, quæ hodie non supersunt amplius: Licet etiam, contrarium suspicemur, secutum esse Patrum exemplum, Irenæi nimirum & Eusebii, in componendis & coaceruandis diuersissimorum temporum miraculis ad vnam Christi natiuitatem exornandam pio quidem sed non circumspecto studio. Vt cum ex Plinio Cometam adducunt, qui tamen apparuit sub cædem Iulii Cæsaris: & cū Augustus nascente Christo*
dici-

dicatur vetuisse se dominum appellari, quod tamen factum anno 47. Iuliano, Augusto ludos alterius spectante, longe post natum Christum. Similia licet imaginari & de Iano tertium clauso. Nam quid si Suetonius illum ipsum annum 36. respexit, & decretum Senatus de Iano claudendo pro re facta in numerum coniecit? Quid si tunc omnino Ianus clausus, persuasione pacis vniuersalis, superuenientibus vero in ipso vestigio turbulentis nunciis, apertus iterum? adeo ut Dion post duo sæcula ne clausum quidem putauerit? Nam quod pacem ad descriptiones necessariam requirimus: videndum puto etiam atque etiam, ne nimium rigide pacem urgeamus totius orbis terrarum, interim dum descriptioni orbis multis annis ante incepta adiiicitur & Iudæa. Quod si statum Reip. Romanæ respicimus circa annos quos diuersi ascribunt natiuitati Christi, & proxime sequentes; ne verisimile quidem inueniemus belli portas vel tunc fuisse clausas, vel per illos duodecim annos mansisse obseratas. Anno 39. Armenia res nouas spectans decreta fuit Tiberio, Anno 40. Iuliano Germania defecit & Parthus rupto fœdere adiecit Armenia manum: Anno 44. Caius cum legionibus in Orientem missus est, ut Partho bellum inferret, ob iniurias iam inde ab anno 40. cumulatæ. Anno 46. vel 47. immensum in Germaniis exarsit bellum, tractumque usque in annum 49. 50. 51. successit Bohemicum cum Marcomannis & Maroboduo; cuius occasione desciscentes Pannonii & Dalmata, Macedoniam occuparunt. deditis Pannoniis restabant Dalmata, qui eo ipso tempore victi sunt, quo clades Variana contigit in Germania. Audi Dionem, iisdem temporibus bella multa fuerunt. Sardinia à piratis vexata, non Senatoribus sed tribunis militaribus permissa fuit in annos aliquot. Ciuitates non pauca res nouas attentarunt, eoque etiam in populi provinciis iidem præsides biennium exegerunt inque electi non sorte ducti. Neque mihi est animus singula persequi diligentius; multa enim in singulis

acciderunt, quæ commemorare sigillatim non fuerit opera precium: sed memorabiliora saltem maximis adiungam: Et subiicit *Isauros, Getulos, de quibus Cornelius Cossus triumphum & cognomen retulit. Hæc eodem tempore quo bellum Celticum supra ex Paterculo descriptum. En bella continua inde ab anno 39. vsq; in 54. Quisquam ne crediderit, hæc audientem Ianus, vincula, carceres & clausas toto duodecennio partas pati potuisse?*

Esto vero vt anno 43 vel 44. Iuliano Ianus clausus fuerit omnibus gentibus vna pace compositis: num ideo & sub hac pace Christum nasci oportuit? Canunt quidem Angeli. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax:* at Christus ipse interpretatur, *Pacem meam do vobis nõ quemadmodum eam mundus dat.* Et statum orbis terrarum tempore nati Christi vel ex hoc facile conicias, qui fuerit; quod cum Magi ab Oriente venissent sciscitantes de nato Rege Iudæorum; *Conturbatus est Herodes rex & omnis Ierosolyma cum eo.* Non solet autem rumor nudus turbare quietos, oportet discrimina magna circumstare; de quibus sequenti capite: Frustra igitur nitimur hic autoritate Orosii, nec vllum momentum situm est in pace orbis Ianoue clauso, ad inuestigandum annum Christi Natalitium; sed tenemus illum ex descriptionum examine quod fuerit 40. Iulianus: quæ secunda circumstantia est earum, quibus Euangelistæ Natiuitatem Christi describunt, sequitur tertia.

C A P V T XII.

Quæ de aduentu Magorum & de infanticidio tradit Euangelista Mattheus, plane consona esse iis, quæ Iosephus alique Historici Romani circa initium anni Iuliani 41. referunt.

ET si nouum & à priori separatum argumentum ex hac tertia circumstantia Natiuitatis Christi non nascitur, confir-

confirmatur tamen ea proximi capituli argumentum & annus Iulianus 40. & notum est tunc plenam documentis adhiberi fidem, cum omnia omnibus consentiunt.

Miramur enim non sine causa, Iosephum rerum Herodis scriptorem studio Herodiadum vacuum, quod verbis factisq; testatum fecit, nullam penitus mentionem facere Infanticidii, nullam aduentus Magorum. Tanto gratius nobis accidere debet si doceamur ex ipsius Iosephi textu de causis verisimilibus cædis crudelissimæ, conturbatique Herodis & Hierosolymorum.

Dictum supra, quo tempore tota gens *Iudeorum* durante sc. descriptione *in nomen Cæsaris & Herodis Regis iureiurando adacti sunt, sex millia Phariseorum recusasse iuramentum, eaq; de causa Herodes ipsis multam irrogavit pecuniariam, quam pro iis exsoluit uxor Pheroræ fratris Herodis: quæ Phariseorum contumacia, fieri non potest quin Herodem reddiderit sollicitum, ne quid noui moliatur natio Iudaica.*

Pergit Iosephus, *Phariseos mutuum rependisse Patronæ suæ, prædicentes (. ut qui credebantur diuinitatis commercio futura scire .) decretum esse Deo, regnum ablatum ab Herode eiusq; progenie transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos, Bagoam Eunuchum Parentem & benefactorem futurum Regis quem destinarent vaticinia: Prospere cessura nouo Regi omnia, constabiliendumq; nuptiis & generatione prolis legitimæ.*

Vnde putas factum, ut eo ipso tempore, proxime post descriptionem Iudææ Pharisei vaticinia ista tractarent, & pro lubitu suo interpretarentur? Nunquid res ipsa testimonium perhibet Matthæi narrationi? Nonne audis *Magos ab Oriente, quærentes, ubi natus sit Rex Iudeorum? Nonne Herodem sciscitantem à Parisæis, ubi Christus nasceretur? His enim occasionibus his Herodis mandatis Pharisei ad Prophetarum libros remissi, vaticinia de quibus quærebatur* prola-

prolata ad placitum vxoris Pheroræ secretis colloquiis detorserunt.

Cum igitur hæc Vaticiniorum interpretatio Pharisæica Herodi per idoneos innotuisset, & quod insuper Pharisæi quosdam ex amicis muneribus corrupissent: Herodes Pharisæorum aliquos in culpa deprehensos cumque his Bagoam Eunuchum, & Carum delicias suas, omnesq; adeo quotquot ad iudicium Pharisæorum conspirationis huius inuenti fuerunt rei è domesticis, interfecit. Quid putas Magis peregrinis futurum fuisse, qui nihilo gratiora protulerant, quærentes de Rege Iudæorum recens nato, cum Herodes ipse rex esset, filiumq; Antipatrum cum liberis successorem destinasset? Nonne suspicatum Herodem, credibile est, Magos hos à Pharisæis conductos, aut à conspirationis capitibus accersitos ex Oriente, qui Pharisæos ad defectionem à Rege sollicitarent? Nonne vides, maturandum ipsis abitum è Iudæa, consulendum sibi, cauendū Herodem fuisse? Qui cum nō redissent, Herodes vero iam antea de conspiratione domesticorum rescisset; nonne coincidentia in vnum tot indicia Herodem permouere potuerunt, vt de rerum summa metueret: maxime quo tempore occisis suis ex Mariamne filiis anno Iuli. 40. vt supra dictum totam Regiam suspicionibus & prauis studiis, vnaq; horrore & metu promiscuo impleuerat.

Vicissim cum legis in Matthæo, Herodem cum audisset Magos super nato Rege quærentes, turbatum esse & vniuersam Hierosolymam cum eo, cogita de causis turbationis huius, & ex iis argumentum texe de tempore, per connexionem huius euentus cum historia Romana. Anne tantus Rex, tam vetus imperandi, ad Magorum vnicam quæstionem de rege Iudæorum nato conturbetur, & omnis in super Ierosolyma cum eo, nullis aliis circumstantiis accedentibus? Nonne res ipsa clamat, hunc fuisse scrupulum qui
Herod-

Herodem vrgebat, quod Pharifæi recusauerant iuramentum; quod metus eſſet, ne tot numero, tanta authoritate homines gentem Iudæorum *Regi Parthorum, hoſti tunc temporis Populi Romani occupata Armenia vt ſupra ad annum 40. annotatum*, conciliarent, adque defectionem à Romanis ſollicitarent: cum Babylone ſub imperio Parthico, multæ myriades Iudæorum habitarent, cum inde, ſc. ex Oriente adueniſſent Magi de rege Iudæorum quærentes: Herodes vero rex amicus & cliens eſſet populi Romani.

His perpensis circumſtantiis deſine porro mirari, Herodem hoc tempore omnes de Rege recens nato, rumores, omnes adeo ſuſurros ſuſpectos habuiſſe: & cum audis narrantem Iosephum, quomodo Herodes conſpirationis reis compertis, non paucis numero mortis ſupplicium irrogauerit: nihil dubita, quin eodem tempore iisdem de cauſis & infantes Bethleemiticos ad necem conquiſiuerit. Nam iidem Pharifæi, qui cæteris conſpirationis conſciis indicio ſuo cauſa fuere necis, etiam Bethleemiticum territorium eodem indicio ſuo perdiderunt.

Simul autem per has circumſtantias etiam circa Iosephi ſilentium admirationem minues: Iosephus enim, vt vides, hoc ipſo tempore, quo commemorandum fuit infanticidium, occupatus eſt in explicandis malis ipſius Regiæ, cæde Pharifæorum & plurimorum regis domesticorum. Infantum enim calamitas id temporis in magnis & atrocibus non fuit habita; ſi hæc graſſatio ad firmandam potentiam Romanorum, Regiſque Herodis, & tollenda turbarum ſemina relata fuit. Romanis equidem more patrio licebat tollere, vel educare liberos recens natos pro lubitu; atque ante annos 60. auctore Iulio Maratho apud Suetonium *Cicerone & Antonio coſſ. cum prodigium,*

R

gium,

gium, Romæ factum esset publice, quo denunciabatur, Regem populo Romano naturam parturire, Senatusconsultum factum, ut nemo, qui eo anno natus esset, educaretur, quod tamen paucorum, qui gravidas uxores haberent intercessione fuit irritum.

Quid vero si Iosepho causa silentii, quod crudelissima cædes in Diario Herodis annotata non fuit? Quid si compertum Iosepho, primum facinoris inuentorem & instigatorem fuisse Antipatrum, adeoq; & perpetratorem prætextu mandati Regii? Hic enim erat cuius liberis nociturus putabatur rex nuper natus; Herodes ipse iam senex, sperare non poterat, se ad id usq; victurum, donec adolefceret infans tunc natus. Antipater parricidalium calumniarum artifex, primo fratres non vterinos neci dederat, ut sibi successionem firmaret, post alios fratres Romæ degentes apud patrem falso detulerat, hic deniq; Antipater Patris custodem vitæ, conspirationum indagatorem professus, fidem tantam apud patrem meruerat, ut & infantes mactare & nihil nõ perpetrare Patris nomine posset hoc prætextu quasi securitati patris consulere: Antipater deniq; Patrem ipsum veneno petiuit, quo ipse maturius regnaret, conuictusq; sceleris morte luit quinq; dies ante obitum patris. Itaq; cum lego apud Matthæum, plurali numero *Defuncti sunt qui querebant animam pueri*, nullus dubito, quin secundum Herodem Regem, innuatur & Antipater regis filius.

Neq; tamen Infanticidium hoc ignotum indictumque plane fuit Romanarum rerum scriptoribus: Macrobius inter festiua Augusti dicta & hoc retulit: *Cum relatum esset, inter pueros quos Herodes in Syria infra bimatum iussisset occidi & filium fuisse ipsius Herodis* (. credibile infantem & ipsum ex pellice Bethleemica quod Annii pseudoPhilus non inepte monere videtur.) *Melius est inquit Herodis esse porcum quam filium.* Itaq; consensu pulcherrimo per omnes circu m

stantias firmant Euangelistæ, Iosephus & scriptores Romani, cruentam illam lustrationem aulae Herodianaë, non minus quam cædem Infantum Bethleemiticorum occasione Vaticiniorum ex Prophetarum libris petitorum sub præside Syriæ Sentio Saturnino contigisse illo ipso tempore quando Romanis Parthus adempta Armenia sollicitudinē etiā super Syria iniecit. Ita quidē ordinata sunt à me in superiorib. omnia, vt duorū Herodis filiorū supplicium duob. fortasse mensib. præcedat natiuitatē Christi, Quod & cōsentaneum est ordini textus in Iosepho, qui supplicio filiorum Herodis statim subiicit Pharisaëorum cōtumaciā in recusando iuramento tempore descriptionis, & interpretationem vaticiniorum & cædem aulicorum, pœnasq; conspirationis, cum natiuitas Christi sub descriptionem, Aduentus Magorum ad interpretationem vaticiniorum, Infanticidium ad sublatam conspirationem referendum sit. Non potest igitur locum habere quod aliquando cogitavi, quasi illæ furiaë quæ domum Herodis inuasērunt, eumque vsq; ad cædem filiorum efferarunt, pro principio haberi possint pœnæ meritissimæ, crudelitatis in infantes innocentes, & insidiarum Christo Messiaë tenfarum, Prophetiarumq; contemptarum: Remittamus hoc augmentum pœnæ, inuenit enim hæc rabies Herodis etiam post cædem filiorum, tantum pœnarum quantum satis est demonstrandæ diuinæ prouidentiaë. Multo vero minus Deckerio & Suslygæ iam consentio, qui me ante annos 8. pene adduxerant, vt crederem, Infantes cum Antipatro filio occisos; minime gentium, nunquam aliter cōsentientes inter se demonstrabuntur Euangelistæ, & historiaë, quam si Infanticidium proxime natiuitati Christi subiiciamus.

Lubet hic addere, præsertim confirmationis causa dictorum: videri Beatissimam Virginem Matrem, in Canti-

co illo, quod post colloquium cum Elisabetha cognata, postquam in Spiritu Sancto exultare prophetissæ cepissent super operibus Dei, pepigit, respexisse ad res Herodis Iudæorumq; hæcenus explicatas, partemq; earum ex præterito repetitam perstrinxisse, partem reliquam prædixisse fatidico spiritu. *Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui.*

Solus Deus, vult dicere, res in hominum oculis magnas ad effectum perducit: tumida vero & vana magnitudinis opinione inflata hominum consilia destruit & dissipat.

Solus Deus Regnum vere magnum dabit ei qui ex me nascetur: Herodis vero & filiorum eius Alexandri & Aristobuli, natuq; maximi Antipatri, quin & Pheroræ, & Primorum gentis Iudææ præsens superbia breui vanescet. *Deposuit potentes de sede* Aristobulum Regem à Pompeio captum & tandem veneno extinctum, eiusq; filios Alexandrum & Antigonom Regem Assamonæorum vltimum, securi percussos illum à Scipione hunc ab Antonio, Hircanum Ethnarcham & summum Pontificem Aristobuli fratrem ab Herode interfectum Alexandram Hircani filiam Alexandri coniugem, & imprimis Mariam illorum filiam, Herodis coniugem Reginam, vtramq; ab Herode genero & marito interfectam, Aristobulum summum pontificem Mariæ fratrem, ab Herode affine aquis mersum: quibus breui adiecturus erat Herodes etiam filios ex Mariamne, Alexandrum & Aristobulum iam tunc furiosa eius domo, reos parricidii: Ipsum adeo Herodem, qui tunc offenderat Augustum, cum omni eius posteritate intra hominum memoriam deponet Deus de sede Regni Israelis. *Et exaltauit humiles*, aliam Mariam pro occisa Maria Regina, vt sit mater Messis Regis æterni, cum illa extitisset mater infœlix infœlicium & breui periturorum liberorum.

rorum: *Esurientes implevit bonis*; Posteritatem | Dauidis ad extremam inopiam redactam. *Et diuites dimisit inanes*, inter ceteros & Bagoam Eunuchum opum alienarum voraginem rapacissimam, vt mos erat Eunuchorum.

De bimatu puerorum, quos occidit Herodes, *secundum tempus quod exquisiuerat à magis*, diuersissimæ sunt patrum sententiæ, quidam enim existimant, ex Magorum indicio stellam quidem non ita dudum apparere cepisse, Herodem vero non statim post recessum Magorum, sed longe post demum sustulisse infantes, quos sequitur Suslyga, qui vero Euangelium Lucæ tanto magis relinquit in apparenti diffensione à Matthæo. Ego igitur illos sequor, qui existimant, iam tunc cum Herodes à Magis tempus exquiret, biennium fere lapsum fuisse à primo exortu stellæ. Quæras, cur igitur nunc demum venerint adorare Regem à stella significatum? Quia stella hæc non fuit è numero communium Cometarum aut nouorum siderum, sed accessit illi priuatim miraculum motus in inferiori regione æris.

Quamdiu igitur stella visa est in æthere inter ceteras oriens & occidens, commouit quidem nouitate Chaldaeos astrologiæ peritos, at de realiqua certa in indiuiduo nō monuit: postquam vero sese in aerem demittere & sensim occidentem versum progredi cepit tandemq; in occidentem recepta disparuit: tum demum Magi consilium sequendi cepere, veneruntque memoria itineris stellæ in Iudæam aut ante discessum è Babylone docti fuerunt à Iudæis Babyloniis ex Mose & Daniele, nasciturum ex Iudæis Regem, stella præsignificandum, vniuersitatis rerum dominum.

R 3

Sum-

Summam enim oportet fuisse euentiam cum ipsius stellæ, tum descriptionis nati Regis, vt quæ Magos ex oriente ad iter tam longinquum, & quidem huic potissimum Regem adorandi causa, permouit. Quæ dixi de motu stellæ, consentanea sunt Euangelistæ & iis, quæ postea quam Hierosolymis discessum in hac stella sunt obseruata. *Ecce enim stella, quam viderant in oriente* (. quæ se illis subduxerat, in Occidentem discessu facto. iam in conspectum rediit &.) *antecedebat eos, vsq; dum veniens staret vbi erat Puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno, quod scilicet eam prius amiserant, eamq; felici profectiois consilia in Iudæa rursum reperissent.*

Ex hoc adeo stellæ motu, natam puto famam illam vulgatissimam, de qua Iosephus in descriptione belli Iudæici, *fore vt valesceret Oriens, & Iudæa* (. vel à Iudæis Orientis incolis.) *profecti* (. ad motum stellæ .) *rerum potirentur.* Et quis neget ipsi Parthorum Regi, sub quo Magi, & Iudæi Babylonici degebant, famam huius stellæ Vaticiniorumque spiritus tantos addidisse, vt anno 40. Armeniam Romanis eripere, rupto fœdere auderet, sperans se Romanos de imperii maximi possessione deiecturum? Quid enim huius non fieret in Parthia Chaldæorum patria, vbi Magi ad regnum vocari soliti: si in media Roma, vnde toties eiectioni Chaldæi, Mathematici, talia facta sunt, & Ottho prædictionibus Mathematicorum elatus, *qui novos motus & clarum Othonianum* assererebant, Galbæ imperium eripere ausus est?

Egi hactenus cum Theologis & historicis, patiantur nunc me Astrologiæ non ignarum & cum Astrologis agere, quibus ego stellæ Magorum argumento de anno Iuliano 40. facile persuadebo, simulque sententiam meam de computatione bimatus occisorum puerorum liquido comprobabo.

Erant

Erant Magi & nationis & Professionis vocabulo Chaldaei, penes quos primum nata fuit Astrologia, cuius disciplinae pronuntiatio hoc est; Coniunctiones maximas Planetarum superiorum in punctis Cardinalibus praecipue aequinoctialibus Arietis & Librae mutationem rerum vniuersalem, & stellam Cometam sub illa tempora coniunctionis apparentem Ortum alicuius Monarchae significare. Iam vero cum Magi venissent Ierosolymas principio Iuliani 41. Iam ante biennium fere ceperant Planetam congregi coniunctione maxima in principio Arietis. Quod attinet motus medios vt ex Prutenicis computantur, ne quis meum priuatum calculum hic suspectum habeat, Anno 40. die 22. Ianuarii Saturnus & Iupiter congressi sunt solis 34. scrupulis ante principium Arietis. Sequenti die 25. Februarii, Mars quoque ad Saturnum venit in 3. gradu Arietis, & primo Martii ad Iouem in 5. Arietis. Haec de motibus mediis seu fictis.

Veri motus maiorem habuerunt euidentiam, & ratione temporis nobis plus astipulantur.

Anno Iuliano 39. circa 22. Iunii sole versante 3. grad. ante principium cancri, congressi sunt Saturnus & Iupiter primo in 23. gradu Piscium, 7. gradibus ante principium Arietis: Cum autem vterque superiorum paulo post factus esset stationarius, sic vt Iupiter Saturnum non multum superaret, factum Augusto sequenti, cum vterque factus esset retrogradus, vt Iupiter Saturnum motu retrogrado secundo assequeretur in 21. gradu Piscium, procurrensque in anteriora, per Autumnum quo secundum me conceptus est Ioannes, tandem Decembri tertio Saturnum occupauit in 17. Piscium. Quos Mars anno 40. Febuario & Martio consecutus, illum in vltimo triente piscium, hunc in principio Arietis, & post Martem Sol cum Venere & Mercurio sa-

rio satellitibus omnes illos tres, Martio Aprili & Maio, impleuerunt coniunctionem circa tempora concepti Christi, & post nati Ioannis.

Da nunc vt noua Magorum stella primum conspecta fuerit, non tantum eodem tempore quo Vicini inuicem spectabantur Saturnus & Iupiter, anno scilicet 39. mense Iunio, sed etiam eodem coeli loco cum planetis. quod summo miraculo factum est etiam nostro tempore anno 1604. cum stella noua in sagittario: quid aliud Chaldæi ex ipsis artis Regulis hodieque extantibus coniecere potuerunt, quam maximi mamenti euentum. Ab hoc autem tempore scili. à mense Iunio anni 29. in Februarium anni 41. biennium est, minus 4. aut 5. mensibus. Nihil igitur habet ne Astrologus quidem, quod computationi meæ anni Natalitii opponat, habet vero quod in anno 40. Iuliano maximi faciat, & Natiuitati Christi stellæque Magorum conuenientissimum iudicet. Nec dubito Deum condescendisse ad Chaldæorum credulitatem, vt alias solet ad alias hominum infirmitates condescendere: cum præsertim in Astrologia, vtcunque multa vana, non omnia tamen contemnenda, sed aliqua Naturæ rerum, quæ Dei opus est, consentanea sint, præsertim aspectus & coniunctiones: vt in Harmonicis demonstrabo.

Tot igitur modis & tertia Natiuitatis Christi circumstantia nobis ad inuestigationem anni facta est
utilis: Transeundum ad
quartam.

CAPVT

CAPVT XIII.

Ex ætate Christi, quam ei tribuit Euangelista Lucas ad baptismum accedenti, non posse accurate inuestigare annum Christi natalitium.

Singulari cum diligentia descripsit Euangelista Lucas id tempus, quo Præcursor Christi Ioannes Ministerium suum exorsus est: rursusque, ut prius circa Natiuitatem, trita & vulgo recepta forma descriptionis vitur per illos qui rerum potiebantur. Cum enim gens Iudæorum tunc temporis sub plurium dominatum esset distributa, cum Tiberius Cæsar præterquam quod Orbis imperium obtinebat, Iudæam insuper & Samariam inde ab Augusto, qui Archelaum eiecerat, velut hæreditario iure accepisset, ita ut hæ prouinciæ *Regem non haberent nisi Cæsarem*: Galilæa vero & Peræa Herodi Trachonitis & Ituræa Philippo, Abilene Lyfaniæ, Tetrarchis, Cæsaris, ut nostro more loquar, Vassallis parerent: historia vero quam Lucas erat descripturus omnes istas prouincias, attineret: necessarium censuit Euangelista Lucas omnium horum dominantium nominatim meminisse: in primis vero notauit certum annum imperii *Tiberii*, ut Monarchæ, ad cuius ditio- nem pertinebat Metropolis gentis, Ierosolyma, *annum nimirum decimum quintum.*

Cum vero Tiberius Ierosolyma absens esset, prouinciarumque eius magnus esset numerus, addit Lucas & *Præsidem Tiberii Pontium Pilatum*, & *Principes gentis Annam & Cai- pham summos pontifices.*

Iam supra vero constitutum fuit, more Iudaico vetustis- simo, quintumdecimum Tiberii censerî à principio anni Iudaici ciuili, scilicet à mense Nisan Paschali anni Iuliani

S

73. vsq;

73. vsq; ad sequentem Nisan anni 74. non obstante quod natalis imperii, seu dies successionis non mense Nisan vel Aprili, sed posterius mense Augusto recurreret. Sequitur igitur, Ioannem incepisse inter duorum annorum 73. & 74. Paschata. Cumq; vulgo persuasum habeamus, Ioannem tempore Autumnali circa festum Tabernaculorum cepisse, ergo siue à Nisan, siue à die successionis annum quintumdecimum inchoemus, vtroq; modo Ioannis initia retinentur in Iuliano 73. Nam anno sequenti 74. circa scenopegiam iam currebat decimus sextus etiam à die successionis inceptus.

Quod si ad historiam Euangelicam attenderis, inuenies non plus temporis intercessisse inter initia Ioannis & baptismum Christi, quam quantum est vel vsq; ad 5. Nouembris, si hoc die Christus baptizatus, vel si hoc ipso 6. Nouembris Ioannes, (. vt quibusdam videtur.) cepit: ex eo vsque ad 6. Ianuarii anni 74. quo die traditio habet Ecclesiastica, Christum immixtum turbis ex vniuersa Iudæa ad Ioannem confluentibus, ad baptismum venisse. Ita patet, ineunte Iuliano 74. 6. Ianuarii Christum esse baptizatum, minimeq; vno anno tardius. Nam probatur certissimis documentis antiquitatis, Christum ad Passionem venisse anno 76. Iuliano.

Ex notatione reliquorum Procerum & Moderatorum gentis Iudææ, etsi ad tantam præcisionem non venimus, vt vnum certum annum inde addiscamus: expedit tamen videre, nulla ne contradictio nobis ex Iosepho historico Iudaico detegatur?

De Herode igitur & Philippo Iosephus tradit præfuisse illos, *Herodem quidem Galilææ & Perææ Philippum Paneadi Trachonitidi Gaulanitidi Auranitidi & Batanææ*, hunc quidem vsq; ad annum 20. Tiberii per annos 37. illum vsq; post mortem Tiberii,

berii, ad annum Iulianum 83. tunc enim *Caius* illum ditione sua priuauit inque exilium eiecit. *Ituræorum* meminit Plinius & Strabo, ex quibus patet eandem esse regionem quam Iosephus *Batanaam* & *Auranitidem* appellat. Neq; Iosepho innotatum nomen est: narrat enim *denictos Ituræos ab Antigono Aristobuli primi Regis fratre circumcisionis ritum accepisse. Pilatum* etiam Iosephus ait sub excessum Tiberii (. anno Iul. 82.) decessisse prouincia, cui præsuerat annos 10. itaq; ineunte Iul. 72. in Iudæam venit. De Anna vel Anano Pontifice Max. legimus, anno Censuræ, Iuliano 51. *Ioazaro loco moto successorē datum à Quirinio*, anno vero 68. Iul. à Grato Iudææ Præside dignitate priuatum, intra biennium tres successores habuisse, primum *Ismaelem Fabii* deinde *filium Eleazarum*, tertio *Iosephum Caiapham*, quem Euangelium *Anna generum facit*. Hic *Caiaphas* anno Iul. 82. dignitate priuatus est à Vitellio. Omnes igitur hos à Luca nominatos etiam Iosephus historicus anno 15. Tiberii habet in suis Tetrarchiis, & dignitatibus Restat solus *Lysanias*, de quo nihil in Iosepho. Fuit quidem huius nominis *Dynasta Chalcidis, Ptolemæi Mennæi filius, occisus à Cleopatra, quæ eius regnum ab Antonio dono acceptum per annos 7. tenuit*, quæ cum occidisset, Chalcis ad Augustum venit. Est igitur vero consentaneum, *Lysaniam Euangelistæ nominatum septuagenarium iam aut maiorem, filium fuisse Lysaniæ à Cleopatra ante tot annos occisi. Ditionis quidem seu regni Lysaniæ, (. alicubi Lysia.) crebra fit mentio à Iosepho, temporibus posterioribus, varie enim locata fuit Herodis posteris à Cæsaribus, erat Libano vicina: & videtur Abilene particula solum eius fuisse. Abilam & Plinius refert inter tetrarchias interspersas decem urbibus Syria, Libano vicinis versus interiora regionis, quæ regio decapolis dicta vocabulo ab Euangelistis etiam usurpato. Locat Iosephus Abolam in Peræa 60. stadiis à Iordane è regione Hierichuntis. Quon-*

dam Augustus Zenodoro mortuo qui Lyfania ditionem conduxerat, (. quod argumento est pupillarem ditionem fuisse.) totum illum tractum Herodi Magno tradiderat. Illo vero mortuo, crediderim separatam Abilenem à Philippi & Herodis Tetrarchiis (. ut quæ permiffa tantum fuerat Herodi non donata, quam suis posteris posset tradere.) & Lyfaniæ iam adulto hæreditario iure permiffam fuisse: à reliqua Chalcide & Ituræa, & à Nerone separatim veluti de suo locari folita est.

Est & alia coniectura de ortu huius Lyfaniæ. Ptolemaus enim fupradictus, Aristobulo rege veneno deleto & filio eius Alexandro fecuri percuffo, reliquorum liberorum Aristobuli curam fufcepit, & filius eius Philippo miffus ut illos adduceret, unam Alexandram accepit coniugem, pater vero Ptolemaus occifo Philippione filio, Alexandram ipfe duxit. An igitur ex hac Alexandra Iudaica, eiusque maritorum alterutro fuerit ortus ifte Lyfania, & Abilenam obtinuerit refpectu maternæ ftirpis regiæ? Sed hæc extra aleas.

Hoc igitur anno 74. ineunte Lucas Euangelifta cap. 3. v. 23. affirmat, Iefum fuisse *ὡσεὶ ἐτῶν τετράκοντα ἔρχομενον*; triginta circiter annorum cum inciperet, fc. prædicare & miraculis clarescere, post baptismum.

Hic nota Euangeliftam vti vocabulo *ὡσεὶ*, composito ex *ὡς* & *εἶ*, ac, *ſi*, *quasi*: quæ particula præfixa numeralibus reddi folet circiter. Exempla Lucæ 1. v. 56. *Quasi menſibus tribus*, Ioan. 19. v. 39. *ὡσεὶ λίτρας ἑκατὸν*, *quasi centum* Lucæ 9. v. 14. *circiter quinquemillia*. Ioan. 6. v. 14. *Numero quasi quinquemillia*. Hic receptus mos est linguis omnibus, vt circiter 5000. dicamus, quicquid est inter 4500, & 5500. Quate fietiam in nostro exemplo quicquid est inter 25. & 35. id omne circiter 30. dici poteſt, quippe quod propius est rotundo numero 20. q̄ vel 20. vel 40. Hoc fecutus Ignatius ſcripfit.

Chri-

Christum tres annorum decadas conuersatum: recte dictum etiam sine particula *Circiter*, si Decadas tantummodo expresseris. Nam etsi supersint duo tres vel 4. anni, nondum tamen hi quartam decadem repræsentant, quoadusque dimidiam decadem superant. Nam si cui lubet collectiuus uti, ut decadibus, Assibus, Centenariis, & similibus, eum necesse & redundantes particulas negligere: tædiosum enim est, vnumquemlibet numerum concite multisque verborum particulis enunciare & circumscribere.

Alia esset voculæ ratio, si præfixa esset numero non rotundo, ut si dixisset, *circiter octo & viginti annos, circiter triginta duos annos*. Quæ enim infra decem nominatim exprimuntur, iis apposita vocula *Circiter*, raro vnum annum solidum in dubio ponit, sed fere menses tantum aut dies aliquot numero paucos & infra quantitatem anni solidi.

Quod Euangelista obseruauit vsu voculæ *ὡσεὶ*, idem & Tertullianus est imitatus substituta latina particula *Quasi*. Sic enim ille aduersus Iudæos Cap. 8. *Annos habens quasi XXX. cum pateretur*. En minime scrupulosam numerationem, quippe in qua etiamnum post * biennium baptismi suscepti, non veretur scriptor uti eodem rotundo & laxo numero, quasi triginta.

* *Credibile est Tertullianum hic ne quidem de biennio ministerij Christi cogitasse, sed omnem Historiam Euangelicam inter autumnum anni Iuliani 23. & Pentecosten anni 74. inclusisse, propterea quod Matthæus, Marcus & Lucas Christum uno solo eoque ultimo Paschate Ierosolymis habent. Accessit & alia Tertulliani causa, de qua Hervardus monuit: quod anno Iuliano 74. duobus Germanis Coss. currere adhuc anno 15. Tiberij à die successionis, dies 15. Martij, qua antiquitus à Latinis Pascha celebratum fuit, incidit in diem Veneris, seu feriam*

VI. Cum igitur vox Hebraica $\pi\acute{\alpha}\chi\alpha$ Græcis literis scripta vicinissima sit voci $\pi\acute{\alpha}\chi\epsilon\upsilon$, quod pati significat, multo festo illo Paschat is memoriam Passionis (non, ut nos, resurrectionis) celebrarunt. Passio vero contigit die veneris, anno igitur 74. ob concursum diei Veneris & 25. Martij passio fuit ascripta. Alij vero Pascha quidem die 25. Martij celebrarunt, sed in Resurrectionis memoriam, ut nos. Hinc geminum festum apud Scaligerum, $\sigma\alpha\upsilon\rho\acute{\omega}\sigma\iota\mu\omicron\nu$ & $\alpha\iota\alpha\acute{\alpha}\sigma\iota\mu\omicron\nu$, utrumque communi vocabulo $\pi\acute{\alpha}\chi\alpha$.

Imitata est vocolam eandem quasi Ecclesia Romana; Expletis, habet Martyrologium, quasi triginta annorum curriculum.

Cum igitur teneamus, exeunte Iuliano 37. Christum fuisse circiter triginta annorum: Sequitur natum esse circa annum 43. Iulianum: Sic tamen, ut annus iste non sit plane certus & definitus. Qualitas enim vel latitudo præmissæ sequitur in conclusionem. Nam ut supra dictum, iam in angustias arctiores redigimur, quam par est, ut primam vocolam quasi ad minutias decadum, ad annum scilicet 43. apponimus, qui numerus integris decadibus adiiicit ternarium. At si te ipsum collegeris, attendens, quomodo vocola quasi, à rotundo numero 30. deuoluta sit ad non rotundum 43. liquido perspicias eum, qui anno 73. est, (non certo & præcise sed) quasi triginta annorum posse etiam ad 40. natum esse; quod hoc libello demonstratum: & eundem qui est triginta circiter annorum, accurato calculo posse esse trigintatrium annorum.

Tantum est, quod ex ætate Christi non præcise expressa, quam ad baptismum attulit de vero eius anno natalitio colligi potest.

Hæc quantula res, quantam per Deum immortalem sustinet calumniam? Perinde esse dicunt, ac si Euangelistæ fraudem imputem voluntariam: Scilicet ut in me coniciant

ant Hypocritarum nonnullorum. & populi odia, quorum illi zeli affectati hi deuotionis plus habent, quam iudicii aut doctrinæ. Quid ais, Euangelistis fallere lectorem animus fuit *circiter quinque millia* scribentibus? quamuis trecenti forsan aut quadringenti defuissent, aut superfuissent? Ioannes tibi subdole scripsit Ioan. 6. vers. 19. *stadia circiter viginti quinque aut triginta*: vnum idemq; interuallum, & quasi 25. & quasi 30. faciens? Lucas decepit nos? Luc. 9. vers. 28. cum scripsit, *Post dies circiter octo*. (id est, post vnam circiter hebdomada. *quam promississet Christus, quosdam exstantibus non visuros mortem priusquam veniat regnum Dei, clarificatum esse in monte Tabor, presentibus tribus discipulis?* Nam Matth. 17. v. 2. *dies tantum modo sex*, non adiecta particula *ωσπερ* *circiter*, inueniuntur. Quod si licet Euangelistæ Lucæ salua eius existimatione vno loco tertia parte augere præcisum numerum, beneficio particulæ *circiter*, & *circiter* 8. pro 6. ponere: quin non & salua existimatione liceret illi alio loco vndecima saltem particula minus ponere, quã haberet præcisus numerus mediante eadem particula *ωσπερ* & *circiter*. 30. pro 33. ponere. Quæris tu, num putem Lucam nos voluisse decipere scribentem 30. cum essent 33. Quærat vicissim ex te Iudæus veterator num deceptionem arbitraris, quod Euangelistæ Christum Herode superstite natum asserant, cum triginta hi anni incipiant I herode dudum mortuo? quod testatum omnibus antiquitatis Gentilis & Iudaicæ monumentis fecimus.

Videsne calumniator, vti non te Euangelista, sed te te ipsum deceperis, qui oculos in claro sole claudis, particulam *ωσπερ* *circiter* dissimulas. Quis te iussit hoc triginta præcise scrupulose numerare? Non Euangelista, qui satis sibi cauit, addens *circiter*. Eos vero quibus laxus iste numerus non satis facit, qui præcisus rem indagare minutias exigere

gere cupiunt, remittit ad *tempora Regni Herodis, descriptionem Orbis famam de nato Rege Iudeorum indeque ortam cadem infantum*; quas res, qui tunc vixerunt in recenti habebant memoria, quas etiam & hodie bona ex parte in veterum historiarum monumentis habemus consignatas.

An non hæc præpostera est ratio, velle natiuitatis annum præcisum elicere ex textu, qui de natiuitate ex professo non agit, eiusque textus omnes apices mordicus arripere, particulas scrupulositati oppositas præterire aut interpretando peruertere: e contra vero vbi Lucas natiuitatem per omnes circumstantias describit, nosque anotando *Rege Herode* ad historias remittit, ibi historicorum repudiare testimonia, & vno verbo, omnem rerum gestarum ordinem negando confundere, qua ratione tandem & ipsius Euangelistæ consensus cum historicis in cæteris in suspicionem adduceretur. Aliud agebat Lucas, quando Christi baptismum describens, ætatis eius meminit: personam nimirum Iesu describere animus erat, eius ætatis circiter, & quo vultu esset. Nam huiusmodi ætatis mentio ad descriptionem faciei & staturæ refertur, in qua non facile discernitur, triginta quis annos habeat, an 33.

Quæ hic Caluisius in nupera sua epistola mihi obiecit, ea inuenies prolixè discussa in Epistolæ meæ responsoria confirmatamque amplius interpretationem Lucæ: vbi simul demonstratum est, voces *ἄρχοντος* & *ἔτι*, nequaquam referri posse ad minutias temporarias vnius anni, siue tricesimi, siue tricesimi primi, sed alteram quidem (Incipiens) necessario referendam esse ad Ministerium Christi, alteram (*ἔτι*, Existens) ad genealogiam Christi: Ad illam igitur meam Epistolam, lectorem remitto, sed nō sine Apophoreto ex bellariis Caluisianis. Nam præterire non possum, quin

quin lectorem impertiar gaudio quod ex arguto Calu-
uisij commento fol. 8. Epistolæ suæ percepi; quando ille
causam dicere coactus, *cur, si præcise triginta anni fuerint, & si
uocula ἀρχὸν & ὠν ad exitum tricesimi & ingressum tricesimi pri-
mi pertineant, cur ergo Lucas insuper adiungat ὠσεί circiter: nam
videbatur ὠσεί redundare aut oppositū in adiecto dicere,
si vox ἀρχὸν & ad tempus definiendū à Luca posita esset:*
Hic igitur consilio promptus Caluissius ex inopinato ve-
luti *ἡδὸς δὲ τὸ μνηστῆρς*, causam ex Calendariis arcessit: quod in eo
turbatunc essent, ex quibus Euangelista Lucas cum se non expediret,
in suspensio reliquisset certum annuersarium diem adiectione particula
ὠσεί. Nam cum Iudei antiquitus essent vsi Calendario Lunari, Iu-
lium Cæsarem paulò ante Herodis regnum & post Augustum impe-
rassent illis Calendarium solare Romanum. Mirum equidem nisi
suum ipsius somnium Caluissius rideat effusissime: quod
cum omnibus membris ex tenebris constet, sufficit vt vni-
ca veritatis hætenus explicatæ irradiatione dispellamus:
tantum enim abest, vt Lucas Euangelista de certa die re-
uertentis anni tricesimi laborauerit, vt neque tres annos
hic pensi habuerit. Iudæa quidem deuicta fuit primum à
Pompeio, deinde à Sosio at non Romanis, sed illic Hyrcano,
hic Herodi Iudæis. Nec post Archelaum eiectum in
iēruitutem est redacta, quippe quæ non bello acquisita,
sed voluntate Primorum gentis in deditionem accepta &
Syriæ contributa esset. Extant in Iosepho Edicta Roma-
norum Imp. quibus non illis tantum qui Iudæam inco-
lebant, sed et Asiaticis & Ægyptiensibus Iudæis ius con-
firmatum fuit vtendi ritibus patriis. Et habemus Epipha-
nium testem, Iudæos tempore Christi vsos Calendario
lunari: quamuis Præsides Imperatorum ius dicerent mo-
re Romano, vsi festis Romanis: quid enim impedit, vtrū-
que simul in vsu esse distinctis personis & rebus? Nonne

T id

id hodieq; fit, apud Iudæos sub Christianis, & apud Christianos sub Turcis?

C A P V T XIV.

Quæ causæ Veteribus Patribus cur natiuitatem Christi reponerent ad Annum Iulianum 42. 43. vel 44. non vero ad 40

ARgumenta ex circumstantiis Natiuitatis Christi ducta expediui quibus illa conicitur in annum Iulianū 40. Cepimus etiam superiori capite respondere ad ea quæ possunt obiici; ostenso nō recte nobis opponi Lucæ textum de ætate Christi quam ad Baptismum attulit. Sequitur vt etiam respondeamus ad authoritatem Patrum Ecclesiasticorum qui Lucam Euangelistam secus, quam nos interpretari videntur. Quia in re Caluissius non legitime pugnat. Thema mei libelli germanici, præfixum fronti hoc erat; non posse nos saluis historiis, Patrum calculum imitari. Caluissius igitur Patres illos sibi proponens sequēdos, occurrit mihi fol. 32. suæ Epistolæ, quartum hoc numerans argumentum, quod Patres veteres aliter computauerint quam Ego. Quod hoc Caluissi genus argumenti, principium petens? Sciueram hoc, & in fronte libelli professus eram; contrarium me demonstraturum receperam. Si vinco rationibus hætenus explicatis, stamus Mæstlinus Deckerius Suslyga & Ego, annuente non obscure & Hervvardo, cadunt ij qui patrum calculum vrgēt rigide; nec alia solutione huius obiectionis opus erit. Non igitur ob numerum argumentorum Caluissi, sed propter ipsos Patres & hunc locum percurremus; vt appareat, & quam illi diuersas inter se rationes computandi sint secuti, & quid quisque spectauerit; quidve non spectauerit;

ne

ne Patrum autoritate de eo non cogitantium, quod internos disceptatur immerito premamur: neve Caluifius, omnibus iam quæ calculo Patrum obstant, in clarissimam lucem prolatis, eorundem Patrum exemplo se munire pergat, aut quæ illi sufficienter monito dicta supra sunt; etiam Patribus non cogitantibus dicta conqueri possit.

Primum igitur, hic expedit notare; Ecclesiam, si vsus ferret meminisse biblicarum historiarum novi testamenti, non amplius obseruasse annos Imperii Herodis, quibus annis erant illæ consignatæ, idque non negligentia, sed propter mutationem temporum. Tunc enim Regnum Iudæorum deletum erat; nec erant ipsi scriptores, eorumve Ecclesiæ Iudææ contributæ: omnes vero tunc subditi erant Imperii Romani, cuius prouincia iam dudum ipsa etiam Iudæa erat facta. Quare tum demum de tempore cuiusq; rei gestæ sibi videbantur esse certi, cum eam ad annos Imp. Romanorum certos retulissent, quamuis illæ sub Herode vel Archelao essent factæ, quando æra Augusti in Iudæa vsitata nondum erat.

Non mirum igitur, si historia Iudaica ex annis Herodis in annos Augusti, veluti planta in terram aliam translata non vnâ & eandem sedem apud omnes est naçta, & si per hanc occasionem multo difficilius est factum discernere, quanta esset præcisio numeri in Euangelista, *quasi triginta.*

Veteres itaq; ante Eusebium & Hieronymum, cum legissent *Christum cum inciperet prædicare, habuisse circiter triginta annos, idq; anno 15. Tiberij;* nulla scrupulositate vsi, impenderunt ætati Christi primos 15. annos Tiberii, & vltimos 15. annos Augusti: qui cum tenuisset monarchiam per annos 57. ablati 15. vltimis, inuenerunt 42. annos imperii Augusti, quibus exactis Christum natum esse traderunt. Sic tenent Eusebius, Chrysofomus. Orosius, Ior-

nandes Beda Martyrologium Romanum secuti Clemen-
tem & Tertullianum partientes expresse illos 30. annos,
in 15. vltimos Augusti & 15. primos Tiberii. Hoc commu-
ne omnibus fundamentum, non æqualem tamen omnib.
suppeditauit calculum. Primum enim Augusti initia di-
uersi diuersa respexerunt. Confossus est Cæsar Idib Mar-
tiis, annis quatuor paulo minus, ante initium æræ nostræ
vsualis vt 2. Ianuarii Calendis. Eius hæreditatem C. Octa-
uius adiit eodem anno. Qui ergo ex posteritate Rempub.
Romanã, adeoq; totius Orbis Imperium computarunt in
parte hæreditatis huius quod pleriq; fecerunt post 400.
& 500. annos Christi ad nos vsq;, illi annos Augusti dedu-
cunt ab ipsa statim cæde Cæsaris. Itaq; Iosephus annos e-
ius imperio tribuit 57. Menses 5. dies 2. Tantum enim inter-
fuit inter Iulii & Augusti exitus. Qui vero veterem Reip.
Romanæ formam tunc quidem affectam nondum vero
collapsam luctante adhuc libertate respexerunt, aliud O-
ctauio Cæsari Principium fecerunt imperii: quando *annos*
natus nouemdecim, exercitum pro Rep. privato impendio compara-
uit; ornatusq; à senatu equestri statua, & propretor vna cū Coss. Hir-
tio & Pansa, bellum cum Antonio gerere iussus, vicit ad Mutinam,
Imperatorq; ab exercitu & à Senatu salutatus est. Ab hoc enim
tempore, Eusebius numerat annos eius 56. Menses 6. Nam
pugnatum 14. Aprilis, expeditio igitur paulo antea suscepta,
mense Februario: vnde ad excessum Augusti lapsi sunt an-
ni 56. menses 6. Ex his diuersis Augusti initiis, vnus anni
nascitur ambiguitas apud vetustos Ecclesiasticos scripto-
res. Annus enim 42. quem alius ab alio veluti per manuum
traditionem accepit, non attento, qua is ratiocinatione
esset inuestigatus, is igitur à priore initio Consules exhibet
Lentulum & Messalam, idem annus 42. à posteriori ini-
tio, Coss. habet Augustum XIII. & Plautium Syllanum.
mense

mense quidem Decembri, aut Cal. Ian. sequentibus, Lentulum & Pisonem. Hæc igitur sola fere diuersitas est apud veteres, in definiendo anno natalitio Christi, & stat vtraque sententia quadamtenus per verba B. Lucæ, numerumque tricenarium ætatis Christi, anno 15. Tiberii definitæ. Nam qui prius initium obseruabant Augusti: *triginta quasi annos* Euangelistæ pro totidem completis acceperunt, qui vero posterius, 17 *quasi triginta* intellexerunt de tricesimo inchoato: non quod quenquam vel hi vel illi reprehenderent, qui propter alias circumstantias, vestigia sua non presse sequeretur, rotundum Euangelii numerum laxè sumendū contenderet: sed quia, nemine de dissensu historiarum admonente, Regnoque Herodis iam oblitterato, causam nullam viderunt, cur quos *circiter triginta* accepissent, potius plus vel minus, quam præcise triginta computarent. Neque enim Chronologica tractabant ex professo, nec aliqua necessitate fuerunt adacti, ad minutias temporū exquisitius conlectandas: nec momenti quicquam intento suo fuissent allaturia exactiore aliqua temporis definitione.

Priores igitur illi nihil sunt argutati in voculis ἀρχόμενος ὧν, incipientem an desinentem tricesimum illæ exprimerent, quin potius vocem ἀρχόμενος ad ministerium & miracula & famam Christi retulerunt, vocem ὧν ad genealogiam, ὧν ὡς ἐν ὀνόματι ζελοῦ ἰωσήφ, *existens ut putabatur, filius Ioseph*: posteriores vero, ex voce ἀρχόμενος ratiocinati sunt de ineunte anno tricesimo, quod proculdubio non fecissent, si textū paulo diligentius ponderassent, ut hodie illum ob controuersiam agitatam ponderamus.

E priorum numero sunt Tertullianus, & Irenæus: à quibus non longe abit nec Epiphanius: cum enim in die differat ab hodierna Ecclesia, ponens Christum natum 6. Ianuarii: Coss. etiam ponit, non Lentulum & Messalam,

T. 3

qui

qui finem anni Iul. 43. tenuerunt, sed sequentes Augustum XIII. & Syllanum qui initium habent anni 44. & addit annum 29. coniunctionis Iudæorum cum Romanis, puta victoriae Cæsaris Actiacæ, quando Regni Iudaici feudum, vt more nostro loquar, ad Augustum recidit à quo Herodes confirmatus est hyeme, quæ sequitur Iulianum 15. Adde solidos 28 ad 15. finientem, prodit 43. finiens.

His accedit etiam Clemens Alexandrinus, Natiuitatem Christi referens in annum 28. Ægyptiorum, quos Caluissius recte deducit à capta Alexandria, cuius victoriae dies ex Senatusconsulto principium dedit nouæ æræ; non recte vero confundit cum Actiaca victoria quæ erat vno anno antiquior, & ipsa nouæ æræ caput, quæ à Monarchia Cæsaris denominabatur, quorum vtrumque Dion testatum fecit. Recte vicissim & illud, *tempus Alexandriae captae, & mortis Antonii* (adde & Cleopatraz Reginz Ægyptiorum ex Lagireis vltimæ) *simul incidisse in caput anni Ægyptiaci seu in principium primi mensis Thoth & 29. mensis Augusti Iuliani: & hoc principium secutos Ægyptios: dubium vero, an & alij Orientales populi: de Armenis enim est coniectura; Syria vero & Asia aliter numerabant. Denique & hoc recte dixit Caluissius, primum diem mensis Thoth, hæcenus ascendisse in an. Iuliano, ex eo vero tempore, subiugata Ægypto, fixum mansisse in 29. Augusti more Romano.*

Igitur quia finiente 16. Iuliano currebat primus Ægyptiacus Augusti, additis 27. solidis, prodit ad finem currens 43. Iulianus, quo anno Clemens Christum natum statuit.

Hos igitur veteres Patres secutus est Aurelius Cassiodorus, Christi natiuitatem referens ad finem Cons. Lentuli & Messahalæ, & vt res omni careret ambiguitate, annum exprimit Augusti 41. quod idem de Tertulliano testatur

statu Eusebius (etsi in græco textu Scaligeri est 40.) vnde constat illos sequi posterius Augusti initium quando 41. numerant concedentes interim 42. sed à priori initio. Desinit Cassiodori Chronicon in anno Christi 519.

At vero Sulpitius Severus hoc eodem 41. Augusti arrepto, sed à priori initio deducto nixus Christum natū dixit. Coss. Caluisio Sabino & Passieno Ruffo, quare anno Iuliano 42. qua ratione triennio differt ab æra hodierna. Vixit circa annum Christi 400.

Cassiodorum vero allegat & sequitur Marianus Scotus, quamuis multo recentior, vt cuius Chronicum vsque in annum 1083. extenditur; qui tamen varie fluctuat. Nam inter initia videtur Sulpicium Severum sequi; & triennium addere æræ hodiernæ: quod tamen non consilio sed casu factum & ni fallor hallucinatione authoris, dum contra quam veteres, primū Christi annum illum numerat, quo iam exeunte natum ponit, recentiores coætaneosq; suos secutus, qui Incarnationis, non Natiuitatis rationem habuerunt. Progressus vsque ad baptismum Christi, quadriennio superat æram hodiernam, quippe traiectis Consulibus; rursusq; ad triennium & ad biennium redit. Tandē vitiato & contracto sæculorum spacio, alicubi scilicet vno anno extrito, cum iis in gratiam redit, qui vnum annū addunt æræ nostræ, constanter vsq; ad finem annalium suorum professus, se ab æra Dionysij quæ hodie obtinet, differre, nihil motus receptissimo, & iam tunc aliquot sæculorum ætatem ferente more numerandi secundum Dionysium. Illam igitur patrum turbam secutus est ex hodiernis Iosephus Scaliger, eiusque velut interpret Sethus Caluissius, author Chronologici operis luculenti, quod ad præscriptum Scaligeri concinnatum est: qui vtinam illud potius expenderent, quibus rationibus innixi sint Patres, quid

quid spectantes quid non spectantes, qua intentione affirmant: quàm qui quales, quot numero fuerint. Nam quid iuuat numerus & auctoritas, si res obiter saltem affirmata sit?

In posterioris sententiæ assertoribus qui 42. Augusti habent ab initio posteriori tricesimum Christi intelligunt inchoatum, familiã ducere videtur Eusebius, qui annuũ à Christo nato seriem explicauit in canone Chronico, quæ auctior est vno saltem anno, quam æra nobis vsitata; continuataq; vsque ad annum 327. & vicennalia Constantini: Quod idem & aliter testatum reliquit, dum nimirum Natiuitatem Christi collocat ad annuũ 3. Olymp. 194. more Iudaico & Ecclesiastico, à Nisan qui præcedit ludos, inceptæ: vt supra aliis exemplis ex ipso Eusebio demonstratũ: quanquam, sui dissimilis, in historia Ecclesiastica Clementem Alexandrinum secutus, collocet eandem Christi Natiuitatem ad annum 28. Ægyptiorum, & sic ad finientem 43. Iulianum, vna cum prioribus. Sed tritior est facta eius altera sententia, ipso opere Chronicorum Canonum, cuius multus erat vsus, magna utilitas.

Itaq; & Hieronymus & Prosper, continuatores Eusebij, ille etiam translator hoc filo perrexerunt, historiis æram ascribentes anno vno tantum auctiorem nostra, ille vsque ad annum 379. hic vsque ad annum 446. Eusebium Chrysostomus & Græci alij posteriores, Hieronymum Augustinus & Latini, veluti classicos authores sic sequuntur, vt qui Chronicas quæstiones rectissime tractauerint: ipsi iudicium non interponunt, tantum accepta à Chronologis referunt. Atque hos rursus ex hodiernis secuti sunt Gerhardus Mercator & Buntingus, diligentes Chronologi, sed qui rationes Eusebianas spectantes, interim nihil pensi habuerunt, quomodo historias cum Euangelio

Nō conciliarent. Et videtur Eusebius omnes sequaces hac vna re reddidisse securos, quod annos Herodis 37. cum 13. Iuliano incipiens in Iuliano 49. finit, plena fiducia, securissimus Iosephi, velut re per se liquida & facili. Nam qui viderunt Herodis 37. annos extendi vltra Natiuitatem Christi Eusebianam, ij non attento, quanto citius illos Iosephus inceperit, quod Eusebius dissimulatum silentio transmisit, nullum etiam scrupulum senserunt circa dissentium Eusebianæ Christi natiuitatis, quæ sub Herode facta, ab Historia Iosephi, qui Herodem antea mortuum exhibet. Id adeo verum, vt hodie Eusebium super initio regni Herodis cum Iosepho committere, adeoque illum præferre audeant, isti fidem derogent; perinde ac si nihil ad rem faceret, quod Iosephus trecentis annis Herodem adeoq; & Iosephum secutus omnibus veritatis inquirendæ copiis Iosepho esset inferior.

Satis igitur demonstratum puto: Veteres Patres, diuersum à me calculum secutos, nequaquam sic esse legendos, vt qui ex destinato contrariam mihi sententiã profiteantur & propugnent; quare frustra illos ab aduersariis meis in suas partes pertrahi. Neq; enim Patres meam reprehendunt interpretationem numeri *quasi triginta*, sed ipsi omni eius interpretatione superfederunt, quia in causas cur esset interpretatio quærenda, non inciderunt: secus quam nos hodie.

Quod si perrexit Caluissius abuti patrum auctoritate; dicat igitur quos potius sequatur? Num primos qui annum 43. Iulianum habent? An Posteriores qui annum 44? An forte Sulpicium Seuerum qui annum 42? An magis Ecclesiæ Occidentalis consensum mille annorum, quæ annum 45? An denique Dionysium eius doctorem sed perperam intellectum, qui annum 46. tradiderat, vt seque-

queretur? Quin imo supersunt multo plures opinion es ætatem & ipsæ habentes; incredibili annorum numero enormissime ab inuicem differentes; scriptorum historicorum & Ecclesiasticorum, inter annum Christi 400. & 900. quas vi de si lubet apud Herwardum, inque Chronologico recens edito. Quem igitur potissimum sequar Caluisi? Si plurium consensu standum? desine igitur & tu æram hodiernam totius Occidentis vsu confirmatam ditare biennio; Si antiquiorum? cur igitur ætate illis maximi, sanctitate pares, eruditione superiores illos secuti non sunt? Quæ hæc noua Caluisi religio, quam ab Eusebio, Hieronymo, Dionysio, Mariano, Reginone, Annonio, Hermanno Contracto, Sigoberto, Maximo Monacho, infinitis aliis, denique ab vniuersali Occidentis Ecclesia non didicimus? Cur hodie facinus est, in primorum patrum calculum inquirere, quod omnibus retro seculis secunda fama licuit, factitatumque est tanta cum varietate cum nemo posteriorum, contra rationes, Antecessorum calculo teneri vellet? Sin autem ideo primorum patrum calculo standum existimas, quia is rationibus vincit, desine igitur crepare authoritates; ad conflictum rationum descende sine hoc comitatu: quin imo victus à me rationibus melioribus, desine mihi creare inuidiam ob Patres desertos. Perpende quantulo tu me sis authoritatibus instructior, quantulo maior turba eorum à quibus ipse dissentio? Nonne vides, tres ad summum aut quatuor altrinsecus considerari?

CAPVT

CAPVT XV.

Quo tempore, quibus occasionibus & quo authore inuenta, quo item in vsum recepta sit à Christianis Occidentalibus æra erronea, qua hodieque vtimur: ubi & de die Natali.

CONTRA Patrum autoritatem excepimus, excipien- dum nunc est etiam contra vniuersalem Ecclesiæ hodiernæ computum; quod supra quidem capite IV. cepimus, vñ ad hoc, autoritate hac ipsa Patrum antiquiorum: iam vero consummabimus, detectione originis erronei calculi.

Quod enim à me meisque doctoribus postulat Caluifius, vt autoritatem Patrum secuti rationes omnes obstantes contemnamus: id scriptores Ecclesiastici, à quibus hodiernam æram constat introductam, nequaquam sibi seruandum esse censuerunt: posthabito enim exemplo Tertulliani cæterorumque qui triginta præcisos annos, ab anno quindecimo Tiberij retro extenderant; ipsi rationes lunæ secuti artificiale potius, minimeque historicis Iosephi monumentis, aut præciso Lucae numero in nixum Annorum Christi caput constituerunt.

Methodo tali sunt vsi, qua à die Natalitio ad annum certum ducerentur. A die itaque natali & nobis exordien- dum est.

De vero die Natali Christi.

Traditum est monumentis Ecclesiasticis, Christum natum esse vel VIII. Cal. Jan. vel VIII. Id. Jan. magna suspitione lapsus scriptorii antiquissimi, quo vel Calendæ in Idus, vel hæ in Calendas sint mutata. Tempus interie- ctum dierum duodecim ad hanc vsque diem καὶ ἐξοχῶς die

zwölff Nächte puta Weihnächte/ duodecim Sacrae noctes dicuntur, quasi totum spacium super quo ambigunt Patres Natiuitati Christi merito consecratum habeatur. Sed traditionem de VIII. Cal. Ian. antiquissimam probat Sullyga ex lib. V. constitutionum Ap. Clementis Romani, qui temporibus Apostolorum vixit, inter primos Ecclesiae Romanae Episcopos. Addit Nicephorum, qui circa annum Christi 900. vixit: qui traditionem hanc à quodam Euodio Vicario Petri in Episcopali sede Alexandrina, accessit. Addit & Chrysostrum, qui circa annum Christi 400. scriptum reliquit, ita tenuisse maiores. Addit denique & acta Martyrum, anno Christi 301. quae testantur, iam tunc Christianos celebrasse festum Natalitiorum Christi, & quo alio die, quam VIII. Cal. Ian. quippe eodem quo & post annos proximos centum tempore Chrysostrum, Clementinas quidem successu temporis constat auctas, fierique potest, vt textus allegatus sit ex recentioribus: atatem tamen tantam habent ad minimum, vt circa annum Christi 300. & 400. Natalitia in VIII. Cal. Ian. celebrata constet. Etsi hoc non vbique obseruatum. Nam & Chrysostrum nuperum Constantinopoli agnoscit festum, fassus tamen antiquum in occidente, vnde allatum erat, Epiphanius vt dici coeptum, eadem tempestate, circa 450. Christi Natalitia collocat in VIII. Id. Ian. nisi forte scriptoris error sit vt dixi. Idem Epiphanius ex Clemente Alexandrino & aliam tradit opinionem Aegyptiorum, asserentium Christum esse natum, vt quidam, mense Pachon, vt alii mense Payni; qui tunc incidebant in Aprilem & Maium Iulianum. At sollertissimam Hervvardi coniecturam lubens amplector: qui putat eodem recidere hanc Aegyptiorum traditionem, cum priori, & hallucinatione quadam factum, vt cum December nonus esset mensis ab Aprili, primo mense

in mense Ecclesiastico ad imitationem Iudæorum, Ianuarius vero decimus: audissentque Ægyptii Christum esse natum mense nono sic enim Clementina habet vel decimo ipsi nonum & decimum ab initio suo, sc. à mense Thoth, qui in Septembrem competebat subsumentes, pro numeralibus nono & decimo, nomina Pachon & Payni scripserint. Confirmat coniecturam & numerus dierum adiectus, apud Clementem Alexandrinum, die 25. Pachon, sicut habet Clementina die 25. mensis Noni, & Ecclesia die 25. Decembris.

Itaque turba Patrum post Chrysostrum diei 25. Decembris testimonium perhibet unanimiter, Augustinus, Athanasius, Paulus Orosius, Seuerus Sulpitius, Leo, Fulgentius, Cassiodorus, Gregorius Magnus, &c.

Quod vero pascua nobis & subdiales pernoctationes ex Euangelio obiiciunt, quasi hæc hyemem non admittant, ridiculum est: cum ne in Germania quidem desint interdum floridi Decembres, ut Italiam ut solis ardores Romæ mense Ianuario prætereant. Imprimis vero in Palæstina maior plerumque serenitas est Decembri, quam postea Februario & Martio. Pudeat vero & descriptiones nobis obiicere: quæ non alia tempestate anni commodius fiunt, quam hyeme cessantibus operis rusticis.

Sed antequam progrediamur, lubet etiam Scaligerianam rationem indagandi diem natalitiam ex Euangelista Luca in anno 40. Iuliano, pro quo ipse pugno, experiari, ut appareat, omnia omnibus consentire. Nam hæc ipsa methodus aliter tentata à Veteribus genuit nobis, ut infra patebit, erroneum calculum; nos igitur illam primum legitime prosequemur.

De Ephemeris Abie.

Fuit, inquit Lucas, C. I. vers. 5. in diebus Herodis Regis Iudææ.

V 3

dææ

daa sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & factum est cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis sua ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii forte exiit, ut incensum poneret, ingressus in templum domini.

Ex hoc loco sic ratiocinari nos monuit Scaliger, cum vices essent 24. 1. Par. 23. ver. 27. Et Abie vices octauæ 1. Par. 24. ver. 10. anno igitur vno nō sapius q̄ bis redibant vices ad eundē. Quod si qua via possemus inuestigare, quib. diebus eiusq; anni vices fuissent Abiæ; iam haberemus tempus anni quo conceptus Ioannes; inde mense sexto conceptus est Christus, natusq; post mēses alios nouem. Vicium quidem successio apud Iosephum ἐνδ'ελεχσµὸς dicta, religiosissime obseruabatur, adeo vt mactarentur ad aram sacerdotes quod se ab irruptione hostium à fungendis vicibus absterreri non paterentur, & cum bello vltimo defecissent quandoque personæ vicis vnus; interrupta sacrificiorum consuetudine (adeo religioni sibi ducebant permiscere vices) id in ferale omen tractum fuit.

Igitur in id elaborandum nobis est vt certum aliquod initium habeamus Ephemeriarum, vnde ad vsque Zachariam non fuerit interruptus ordo: nam hoc inuento reliqua sunt facilia, Annus solaris habet hebdomadas 52. diem 1. & quarto quoque dies 2. Itaque anni 28. vnus scilicet Cyclus solis consummant dies residuos: Ordo vero bis reuertens hebdomadas habet tantum 48. supersunt in singulos annos hebdomades 4. & interdum 5. Ita fit vt post annos 28. hebdomades supersint 21. supra periodos integras, quibus deest octaua pars vnus periodi. Octo igitur Cyclis solis, id est annis 224. Periodorum cum anno Iuliano fit absoluta Ἀποκατάστασις.

Legimus igitur 2. Par. 5. vers. 11. ante dedicatum templum nondum distributa fuisse munia per vices, dedicatum vero templum

anno

anno 8. æræ templi Mense septimo à die 15. in 22. Hæc igitur septimana principium fuit Vicium. Hinc vero ad annum 39. Julianum in quo conceptus Ioannes secundum me lapsi sunt anni 985. solares; quater 224. sunt 896. restant anni 89. Sed ter 28. annis, hoc est 84. annis supra periodũ transferant vices 15. Restant anni 5. qui addunt supra periodum vices viginti vnã fere. Ergo expletis annis 985. vices erant 12. transactæ, redissetque ordo ad Abiam circa diem 10. mensis sexti hoc est Augusti vel Septembris, si nunquam fuisset interruptus Endelechismus, tempore captiuitatis, & tempore Antiochi, aut si sic essent obseruatæ vices, ac sic sacrificia perennassent, reditumque ad sacrificia per illam familiam cuius ratione temporis erat Ephemeria. Et memorabile est, quod Scaliger ex Iudaicis libris profert threnum super capto & incenso templo à Nabuchodonosore, in quo die nona Mensis ab qua incensum templum, dicitur iterum fuisse Vigilia Ioarib. Jam ab octauo anno æræ templi ad 394. (tot enim inuenio non plures vt alij) sunt anni 386. minus duobus mensibus, quantum est à nona ad quindecimam Tisri Aufer 224. à 386. restant 162. de quibus 140. ablati occupant superfluas Ephemerias 9. Reliqui anni 22. solares habent superfluas Ephemerias 22. dies 6. Itaq; omnes superfluæ Ephemerix, abiectæ periodo, sunt 7. dies 6. menses ferè duo qui in anno fixo Iuliano extensi à 15. Octobris retro, desinunt in 20. Augusti. Ergo si Joarib iniuit anno 8. 15. Septemb. rursum iniuit anno 394. 20. Augusti: Threnus vero ait, vices eius fuisse non à mensis. Residui 10. vel 11. dies tribui possunt diuersitati anni veteris ab anno Iuliano. Si enim annus fuisset lunaris, anni 380. habent integros cyclos lunæ, pariantque cum 380. Julianis, residui 6. sunt iam 6. diebus breuiores totidem Julianis, itaque vices Joarib iam reuer-

reuerterentur 14. Aug. differentia non maiori quā dierum 5. Satis præcise consonat calculus, cum nesciamus formam illius anni, quæ proculdubio lunaris non fuit, sed solaris, vt alias probabitur.

Sed quia post cessationem annorum 70. captiuitatis credibile est nouum esse factum Ephemeriarum initium à Joaribo, probemus & illud. Legimus enim 1. Esd. 3. v. 6. quod anno reditus, cuius initium seu mensis Nisan cecidit in annum 1. Cyri Babylonici regni, die 1. mensis septimi posito altari ceperint offerre holocausta. Ab hinc vsque ad 39. Julianum sunt anni 530. Aufer duas *Στοιχεύματα* periodorum, scilicet bis 224. restant anni 82. qui addunt supra periodos, Ephemerias fere 7. Itaq; si anno ante æram nostram 537. die primo mensis septimi iniuit Joarib, anno eiusdem æræ 7. hoc est 39. Juliano, die 4. septimi mensis iniuit Abie Ephemeria octaua, siquidē per illud triennium Antiochi stante templo vices non fuerint intermissæ: et si propter mutatum sub Macchabæis Calendarium solare in lunare (quod alias probo) pauculi dies in dubio versentur. Finit igitur Ephemeria Abiæ in 11. septimi, qui sit October Julianus, post quam locus est conceptioni Joannis, incipiuntq; *menses quinque quibus Elisabetha se abscondit. Mense autem sexto, qui incipit 11. Martij anno 40. Juliano, (secundum huius calculi præsupposita) missus est Angelus Gabriel ad Mariam: Ecce vt dies 25. Martij medium sit mensis sexti. In diebus illis exurgens Maria abiit cum festinatione ad Elisabetham & mansit cum illa quasi menses tres, qui finiuntur in 25. Iunij Exinde Elisabetha impletum est tempus pariendi.*

Quid si vero etiam Macchabæus nouum fecerit initium Ephemeriarum à Joaribo, quando repurgauit templum, die 25. mensis Chasleu: Annus desinebat 165. ante æram nostram, vnde ad 39. Julianum desinentem sunt anni 158.

ni 158. iam omnes lunares. Fuit autem Nouilunium illo 165. anno die 27. Decembris vesperi, & die 29. Octob. vesperi. Ergo 25. Chasleu, fuit 24. Nouembr. circiter. Cum autem finiente 165. litera Dominicalis sit E. Sabbathâ sunt in 22. & 29. Nouembr. Anni 158. habent superfluas Ephemerias 12. d. 1. Vt ita anno Juliano 39. die 21. Nouembris iniuetit tredecima, vnde ablata 5. seu dies 35. referunt initium octauæ Abiæ illo anno in 17. Octobris. Caderet conceptio post 24. Octobris, vnde supersunt ad 20. Martij rursum Menses 5. Lunares, & tres ad 17. Junij, vt ita Joannes si natus die 25. Junij, vt tenet Ecclesia, natus sit mense nono, quod absurdi nihil habet. Vnum solum nobis potest obijci quod hoc pacto anno 165. dicto Pascha cadat ante æquinoctium diebus 2. vel 3. Verum nec id valde nos vrget. Factum enim est id sæpius à Judæis etiamnum sub Constantino: & nescimus qua forma lunaris anni fuerint vsi tunc; quin imo etiam de ipso genere anni titubanter asserimus iam tum lunare fuisse: nam si fuit, nuperum admodum fuit, vt alias demonstrabo.

Extat & aliud monumentum in Seder Olam, eodem die mensis Lunaris, eadem vice Joaribi templum bis captum, primum sub Nabuchodonosore, iterum sub Tito, quod cum interpretatione acceptum confirmat eundem calculum. Nam si progrediamur ab anno 39. Juliano, vsque in annum 115. quo templum est vastatum continuatis Ephemeris, vices Joaribi reuertuntur 22. Julij, qua septimana etsi non captum templum ipsum, incensæ tamen sunt eius porticus. Et quid si per tumultus sub Archelao, sub Pilato, sub Petronio, & denique flagrante bello septentrionali maxime eo tempore, quo vicis vnus sacerdotes defuerunt, & fortasse postea inuenti sunt: semel vna vel altera septimana (plures enim non desiderantur) per cessationem sacrificio-

X

cio-

ciorum transmissæ sunt, vt ita Joaribi vices à 22. Julij in 5. Augusti protruderentur, quibus durantibus sequenti 9. Augusti, vel Ab Hebræi captum templum à Tito?

Demonstratum igitur est ex Ephemeriarum successione & ex Octaua vice Abiç nihil contra Natalem Christi in 25. Decembris deprimi posse: si annum Natiuitatis teneamus, quem ego dico, puta 40. Julianum. Scaliger vero pulcherrimo argumenti genere primum in aciem producto, cogitur abuti ad alium Natiuitati mensem assignandum, quia in anno non genuino versatur, puta in Iuliano 43. Mihi vero dies cum anno consensit, quod addat superioribus argumentis, qui vult.

Veritatem habemus vnus fundamenti cui inædificatus est vitiosus annorum Christi calculus: cuius tamen erroris culpam non hæc veritas sustinet, quæ habet Natalem Christi in 25. Decembris, sed fundamentum alterum ad eandem inuestigationem adhibitum, de quo nunc agemus.

Author & index est Chrysofomus ratiocinationis veterum huiusmodi: cum Ioh. 3. vers. 20. dicat Ioannes de Christo, *Ipsum oportet crescere me vero minui*, ministerium huius oppositionis pulchre adumbratum esse in Natilicij vtriusque: nam Christum tempore Brumæ natum, quando dies breuissima, exinde incipiens crescere: Ioannem vicissim in solstitio æstiuo, quando dies longissima, exinde incipiens decrescere. Quod igitur ex traditione habebant, Christum circiter illos dies natum (vt Epiphanius 12. diebus post brumam, v 111. Id. Ian.) id hac ratiocinatione definire arctius ausi, natales ad ipsissimos dies solstitijs tributos retulerunt: itaque ortum est festum natiuitatis in 25. Decembris.

Consequens erat, vt vterque quadrante anni antea
(nec

(nec enim multo maius est legitimū gestationis tempus) conceptus constitueretur: quemadmodum igitur Natalibus solstitia, sic nunc conceptioni vtriusque æquinoctia Romana placuit tribuere: Christi quidem 25. Martij crescente die, Ioannis vero 27. Sept. (hoc enim Plinius æquinoctium tradit) decrecente. Cum igitur conceptio Ioannis caderet in æquinoctium autumnale, legissent vero Lucæ 1. *Zacharia patri Ioannis cum esset solus in templo, ab Angelo fuisse annunciatam natiuitatem Ioannis*: ipsi admoniti tempestate anni, qua Iudæi diem Expiationis celebrabant, improvide arripuerunt hanc verisimilitudinem, Zachariam tunc munere Summi Pontificis functum, in sancta sanctorum fuisse ingressum die solenni quæ est decima mensis Tisri secundum Lunam. Neque perpenderunt, Zachariam ab Euangelista vulgarem *Sacerdotem* prohiberi *ex vice Abia*, quæ octaua demum erat ordine: cum vicissim Iosephus historicus illo tempore summum Sacerdotem commemoraret alium Simonem Boethi, socerum Regis cui anno Iuliano 41. successit Matthias Theophili, & huic anno 42. Ioazarus, Ioazaro, frater Eleazaris, huic Iehusæ filius, huic iterum Ioazarus; qua in successione describenda Iosephus adeo fuit diligens, vt ne vnus quidē diei vicarium sub Matthia, Iosephum Ellemi, præterierit.

Sed & hoc dissimularunt inuectores aræ nostræ, quod Lucas commemorat, *Zachariam sortitum esse incensum ingressum in templum domini*: atqui anniuersarius & solennis ille ingressus in sanctum sanctorum extra sortem pertinebat ad vnum summū Pontificem. Sacerdos vero qui adolebat, ingrediebatur quidem solus, sed non intra velum in sanctuarium: foris enim contra velum in templo tam à populo secreto stabat altare ad incensa quotidiana, & ad Sacrificium annuum expiatorium, comparatum Vid. Ex. 30. Lev. 16.

X 2

Vlte.

Ulterius & hoc additum fuit; Ioannem conceptum nocte proxima postquam esset annunciatus; ac si non differri potuisset conceptio ad finem Ephemeræ post reditum in montana Iudææ; nec enim verisimile est coniugem Elisabetham iam senem Marito muneris causa profecto se comitem adiunxisse: aut si deuotionis causa profecta & ipsa fuit, rationabile nihilominus est Zachariam illa abstinuisset quoad reuerteretur domum.

Hæc utcumq; infirma sint & inutilia: mordicus tamen fuerunt arrepta, scribitque Chrysostomus, & visionem Zachariæ & conceptionem Ioannis factam 27. Septembris, Luna X, natiuitatem Ioannis 25. Iunii Luna XV; cuius consequens est, ut etiam 25. Martii intermedius sit Luna XIV. quod Beda addit. *Hanc doctrinam ait Chrysostomus nuper Roma fuisse aduectam.*

En fundamenta calculi erronei. Nam si Joannes conceptus die 27. Sept. & Luna X. Tisri die Expiationis: quaeritur quo anno id fieri potuerit. September enim est solaris mensis apud Romanos: Tisri Iudaicus est Lunaris vagus in anno solari, nec omnibus annis eadem illi sedes. Respondetur autem non alio quam 45. Juliano fieri hoc quam proxime potuisse, circa quidem tricesimum annum à ministerio Christi plus minus retro computatum. Nam anno illo 45. die 17. Sept. mane fuit Nouilunium, Et vespera sequenti quæ refertur ad 18. Sept. censebatur Luna prima & sic 27. Sept. Luna X. Conclusum igitur ab illis, Joannem annunciatum & conceptum an. Juliano 45. 27. Sept. Christum 25. Martii Anno 46. Ioannem vero natum sequenti 24. Iunii, Christum 25. Decembris exeunte anno 46. qui primus numeratur æræ nostræ hodiernæ.

Apparet igitur quod cœpi dicere sub initium capitis huius, Veteres illos Christianos, quorum vestigia vulgus
hodie

hodiernum imitatur, minime cēfuisse necessarium, vt Euangelistæ Lunæ numerum *quasi triginta*, præcise obseruarent. Nam ab exeunte 46. Iuliano quando Christum natum ponunt, ad 73. Iulianum exeuntem, quando baptisatus est, anni sunt non plures 27. Eodem itaque iure, quo & olim & hodie omnis Occidens pro 30. computat 27. (vel summum 28. vt dicetur) ego pro 30. computo 33. tantum addens quantum illi demunt, quia per Lucam vtrumque licet, eo quod voculam *Circiter* vel *quasi*, numero tricenario adiecit. Per alias vero rationes quid liceat, si discernatur; inueniemus hanc mille annorum consuetudinem computandi annos Christi ab anno 46. omnino erroneam esse, cum Herodes anno 42. antea fuerit mortuus: vt hoc libello comprobatur. Desinant igitur obtrectatores mihi priuatim imputare contemptum Patrum, dissimulato Mœstlino, Deckerio, Suslyga manu ductoribus meis, dissimulato & exemplo simili, in contrarias tamen partes, totius Occidentis à mille annis. Agnoscant tolerabilius esse meum factum qui addo ad triginta, quam vulgi vniuersalisque Ecclesiæ quæ demit de 30. Nam ego quidem sensum vetustæ Romanæ Ecclesiæ propius insequor addendo, quam illi minuendo. *Expletis*, inquit Rituale Romanum, *quasi 30. annorum curriculum*; eoq; & Græcorum Canon legitur talis. *Si quis triginta ætatis annos non expleuerit, nullo modo presbyter ordinetur, quia & ipse dominus, &c.* iam constat 27. non esse expletos 30. at qui 33. annos habet, is etiam 30. expleuit.

Dixerit hic Chronologiæ studiosus, inopinatum hoc & absurdum sibi accidere, quod inter inuestigationem originis æræ hodiernæ præsuppositum sit, authorem eius natiuitatem Christi reposuisse ad finem primi illius anni; atqui sic nos hodie vsurpare æram nostram ac si

X 3 Chri-

Christus primis primi anni Calendis Ianuariis fuerit circumcisus; vnde sequi vt nos natiuitatem Christi octo diebus altius ante initium æræ collocemus, sc. ad diem 25. decemb anni Iuliani 45. non anni 46?

Respondeo: Verum omnino esse, quod æram hodiernam, rationibus supra explicatis olim institutam, hodie perperam & sensu aberranti ab authoris mente vsurpemus. Causæ etiam huius aberrationis paulo post explicabuntur. In præsens muniendus est lector, vt quod prima fronte tantopere abhorret à fide, certissimis argumentis comprobatum habeat, mentem inuentorum æræ nostræ artificialis hanc fuisse, quod Christus die 25. decembris anni primi, anni sc. 46. Iuliani finientis natus sit: etsi verum interim & hoc est, illos hoc statuentes à vero aberrasse per annos sex, cum nos hodie, vtentes illorum æra alio sensu, à veritate ipsa aberremus annos tantum quinque.

Nota igitur argumenta, quibus de illorum mente reddemur certi.

Primum argumentum iam in superioribus est illatum. Nam qui dicit die 24. Iunii, quo natus Ioannes fuisse Lunam XV. quod Latini tempore Chrysofomi tenuere; non ille Iulianum 45. sed 46. intelligit, qui primus est æræ nostræ. Testatur hoc Astronomia testantur Cycli, seu Calendaria Lunaria; sic tamen, vt dissimulemus iam turbationem bissexti, quæ temporibus his tenuit, & anno Iul. 49. suum largiamur bissextum, quem ex lege hætenus obseruata habere debet, quamuis eum emendationis causa tunc non habuit. Neque enim verisimile est Patres Ecclesiasticos, qui tempora Christi tribus quatuor vel quinque sæculis secuti sunt, in tanto rerum multo euidentiorum neglectu, rationem habuisse illius emendationis ab Augusto factæ; procliuius est credere, ipsos rationem Iulianam

nam retro extendisse, uti illa suis temporibus obseruabatur. Anno igitur primo *æra* hodiernæ die 10. Iunii in meridie fuit Nouilunium: itaque sequenti vespera cum initio 11. Iunii cepit Luna prima, & die 24. Iunij fuit Luna XIV. Cum autem Chrysofomi tempore Cycli essent in usu, qui intra 304. annos vnam fere diem deperdunt de *ætate* Lunæ; unde si tempore Chrysofomi cum cælo consentiunt, fit ut inde ad Christi tempora crebro cōtinuati lunæ *ætate* vno die celerius indicent: sequitur igitur ut Christi tempore Cyclus die 24. Iunij ponat Lunam XV. plane ut Latini & ex eorum indicio Chrysofomus tradidere. Hæc sic emendata lege & in scripto meo Germanico, in quo per hallucinationem in 25. Iulij sum versatus, festo Iacobi, cum 24. Iunij vellem, quippe festum Ioannis.

Secundum argumentum, Tradunt Hippolytus Episcopus Thebanus, Augustinus & Synodus sexta: natum esse Christum die dominica seu prima hebdomadis. Age igitur literam dominicalem anni primi de nostra *æra* querito, quæ est B. illa vero collocatur ad 25. decembris huius anni primi sc. 46. non vero 45. Iuliani: ad quod consequitur ut dies conceptionis die 25. Martii sit feria VI. seu dies Veneris, quod Beda tenet. Itaque certum est, hos auctores ponere natiuitatem ad finem 46. non vero 45. Iuliani.

Tertium argumentum, cum Græcorum aliqui, quos sequitur Georgius Tarasij Patriarchæ syncellus, ab ortu rerum ad ortum Christi putent annos 5500. Georgius vero hos finiat cum initio consulatus Sulpicij Camerini & C. Poppæi anno 54. Iuliano (de quo errore non est huius loci dicere) restatur idem Georgius, Panodorum Monachum Ægyptiensem referre natiuitatem Christi in annum *æra* suæ 5493. septem annis antèius aufer 7. ab incipiente 54. relinquatur incipiens Iulianus 47. seu finiens 46. super

super quo anno Panodorus iste accedit superioribus: indice quidem Georgio Syncello. Sin autem Panodorus hos 5500. contra quam Syncellus iste, finiisset cum 46. Iuliano, seu cum 25. Martij anni 47. tunc correctio eius, 7. annos detrahentis, digitum intenderet in 25. Martij anni 40. Iuliani, quorsum ego conceptionem Christi refero: atque hoc ad superiora pertineret. In præsens standum affirmato Georgij.

At multo clarius est quartum hoc testimonium authoris anonymi apud Cuspinianum, qui tradit Christum natum Caio Cæsare & Paulo Coss. VIII. Cal. Ianuarii, hoc est 25. decembris. Notum enim ex superioribus, consulum hunc incidere in 46. Iulianum, non in 45. quem Caius gessit absens in Armenia. Confirmations causa additur hos Coss. incidere in 44. Augusti, intellige à Consulatu eius primo, & à Iuliano 3. Quod vero idem author & Lunam XV. ad 25. decembris applicat, id falsum est seu Cyclos sequaris seu Astronomiam consulas, idque non tantum anno 46. sed etiam anno 45. Iuliano. Anno enim 45. die 14. dec. Vesperis fuit Nouilunium: quare 15. dec. Luna 1. Et 25. dec. Luna XI. unde nullus Cyclos 4. lunis aberravit illo tempore. Anno vero 46. de quo author ille testatur, Nouilunium fuit die 4. decembris ante lucem itaque die 25. decembris, Luna XXII. vel XXI. Itaque erratum puto memoriæ lapsu; legerat author ille, Luna XV. natum non Christum, sed Ioannem; ad 24. Iunij igitur cum debuisset apponere Lunam XV. perperam apposuit ad 25. decembris.

Adde quinto, æram hodiernam olim secus quam hodie, dici solitam Æram incarnationis, non vero vtrinos, æram natiuitatis: Exempla pete ex Herwardo, fol. 223. Chronologici operis, Cassiodori, Bedæ, Pauli Diaconi,
Landul-

Landulphi Sagacis, Annalium Francicorum, Afferis Me-
neuenfis, etiamque Panodori supradicti. Cognatum est
argumentum sextum, quod veteres scriptores æram In-
carnationis putarunt à 25. Martij die incarnationis, non
à 25. Decembris die natiuitatis: quale quid supra etiam
in Mariano Scoto, quamuis correctiori æra vtente obser-
uauimus; quod illum annum primum numeret, quo fi-
niente Christum natum putat; annum igitur & ipse
suum, 25. Martij die incarnationis seu conceptionis auspi-
catur. Quod exemplum secuti sunt, qui æra hodierna
tunc fuerunt vsi. Hoc clare doceri potest ex Annalibus
Francicis ad annum 808. eo enim anno paucis diebus an-
te Pascha, sc. ante 25. Martij, numerabatur adhuc annus
807. cum statim post pascha æra obtineat nostra hodie-
na. Eundem morem hodieq; in Treuerensi aliisque Eccle-
sijis Gallicis obtinere tradunt; eundem Lucas Gauricus
Episcopus Geophonensis etiam Venetis & Florentinis &
alius quidam Pisanis tribuit: qui sic habet; Superiori
hyeme Imp. Cæsar Matthias, profectus est Lincio Budo-
wecium ad comitia Bohemica: numerabamus nos iam à
Cal. Jan. antecedentibus annum Nati Christi 1614. nume-
rabant illi adhuc tunc & vsque ad 25. Martij annum Incar-
nationis 1613. A 25. Martij nobiscum numerant æqualiter
1614. sed illi ab Incarnatione, nos à Natiuitate. Euidens
hoc documentum est illis videri à conceptione Christi ad
huius anni 25. Martij lapsos annos 1613. cum nos putemus,
à natiuitate Christi vsque ad antecedentem 25. Decem-
bris lapsos esse totidem.

Nobis itaq; vno anno maior fit ætas Christi, quam illis
à quibus æram hanc accepimus. Inde adeo euenit, vt octi-
dium illud inter 25. Decemb. & Cal. Jan. nobis in censum
non veniat, sed penitus negligatur. Cum enim nobis qui

Y
princi-

principio anni Romano in Calen. Januariis sumus assueti, molestum sit aliud in super anni principium obseruare, se. 25. Martii cum Scriptoribus historicis veteribus; factum est vt per dies 84. ab hoc insecuto & Ecclesiastico ad suum & Politicum initium anni ascenderimus, quod cum appropinquaret diei natalitio, interuallo non maiori diebus octo: iam nos hæc propinquitas decepit, vt putemus nos à Natiuitate numerare, atque die natali in 25. Decembris, descendisse potius ad Calen. Jan. initium anni ciuile: atqui non interuallum à natiuitate diminuimus octiduo, numerantes à Cal. Jan. sed contra interuallum ab incarnatione (quantum id tradiderunt authores huius æræ) augemus diebus 84. eiq; aucto nomen non ab incarnatione sed à Natiuitate facimus.

His omnibus adde septimo & illud, quod Clemens Alexandrinus, Anastasius Patriarcha Antiochenus, Gregorius Turonensis et alii Aprilem numerant primum mensem Octobrem septimum, Decembrem nonum Ianuarium decimum: & propter anticipationem mensis Lunaris Ecclesiastici à Judæis acceptum, interdum Martium primum: vnde Gregorio eidem interdum Julius est quintus, Sidonio Februarius duodecimus: Martio vero non natus sed conceptus est Christus: ab Incarnatione igitur cum numerent, Christum ponunt natum die 25. Decembris anni primi de hac æra: quod omnibus superioribus argumentis probatum est.

Quomodo receptus erroneus calculus.

Detectis occasionibus quibus annus Iulianus 46. pro anno incarnationis & natiuitatis electus fuit, & causis erroris confutatis: nihil restat nisi vt etiam hoc videamus; qui fieri potuerit, vt totus Occidens per mille annos ad nos vsque hunc erroneum potius calculum sequeretur, quam illum Patrum veterum vero propiorem. Oc-

Occasiones igitur recipiendæ æræ erroneæ explicandas suscipiam.

Primis itaque Christianis nequaquam erat in more positum, numerandi à Natiuitate aut ab incarnatione Christi. Nam res gestæ, vt dictum est capite tertio, consignandi rationem habebant aliam per annos Imperatorum, & per Coss. Romanos: in liberis Rebus publicis per Prætores, per sacrorum Antistites; in quibusdam prouinciis Orientis per æram Antiochenâ, quæ videtur æræ Seleucidarum fere tunc antiquatæ in quibusdam urbibus successisse, estque æra annorum Iulianorum: in Ægypto per annos ab excisa stirpè Ptolemæorum & Ægypto in prouinciæ formâ redactæ: res vero Ecclesiasticæ, vt sunt Martyria, mortes aut successiones Episcoporum, apud Græcos quidem, vsq; ad millesimum annum vt plurimum per annos à passione Domini (quam perperam in annum 15. Tiberii coniecerunt aliqui) currentes signabantur. Passionis enim annus certus ipsis videbatur & indubitatus, quippe quem consignatum esse statuebant anno quintodecimo Tiberii, de anno vero natiuitatis videbant non inter omnes conuenire; nec erat is præcise definitus ab Euangelista Luca, qui voce latitudinis *Circiter* vsus est: denique Marcus & Ioannes Euangelium non à Natiuitate sed à Baptismo Ioannis anno 15. Tiberii exorsi sunt: Maluerunt igitur à Recessu Domini & exortu Christianitatis numerum annorum deducere, quam ab eius in carnem aduentu.

Apud Ægyptios maturius in vsum recepti fuerunt anni Diocletiani, quam dicunt æram Martyrum, cuius primus annus est vsualis æræ nostræ 285. vsq; ad 29. Augusti. Apud Latinos vero & in toto Patriarchatu Occidentis aliquândiu sunt vsi anni Diocletianeis: non interim desistentes numerare à Passione Domini vsq; ad Bedæ tempo-

ra. Hispani etiam *era* sunt vsi peculiari, quam vide ap. Scaligerum. Tandem post quingentesimum annum Christi, ratio numerandi à Natiuitate Christi obtinuit, apud Latinos potissimum.

Primus quidem, quod sciam, Eusebius Chronologus annos Christi nati digessit in Canone suo vt supra dictum anno Christi 327. quem Hieronymus latinis literis edidit, continuauitq; ad annum 379. Prosper Hieronymum ad annum 446. Ab his prima sunt iacta fundamenta recipiendi moris numerandiq; per annos Nati Christi: quamquam non statim receptus publice mos ipse, nec Eusebii calculus sed alius plus illo errans tandem obtinuerit.

Alter vero & potissimus gradus à gemino confurgit fundamento, à necessitate computationum Paschalium, & ab vtilitate Indictionum. Paschatis festum varie celebrauerunt antiquitus, Occidentales die fixo, vt & Orientalium illi, qui anno Persico sunt vsi Græci & Syri & Ægyptii secundum Lunam: iique inter se diuisi sic erant, vt quidam Iudaicum obseruarent Pascha: alii dominicam sequentem, & mensem Xanthicum in Periodis Alexandrei Varietas intercalarii mensis initio per Octoeteridas inquirebatur, vt Dionysius Episcopus Alexandriae factitare solitus est. Hanc Hippolytus duplicauit, vt esset Hexcædecaeteris ediditq; harum septem, summam annorum 112. continentes, ab anno Christi 222. vsq; in 333. Interim orta controuersia eaque etiam composita in Synodo Nicæna cum vtraque Periodus esset vitiosa Eusebius Octaeterida & Hendecaeterida coniunxit, vt esset Enneacædecaeteris, cuius adminiculo Ecclesiastici decreta concilij sequerentur. Necdum sublata omni controuersia, quomodo hoc recte fieret, Theophilus Alexandriae Episcopus, periodum ex 5. Enneacædecaeteridibus compositam &

in

in annos 95. vt vero Marianus in 100. productam instituit ab anno 382. Cyrillus eiusdem sedis Episcopus hanc periodum annorum 95. aliter ordinauit, incipiens ab 153. Diocletiani, qui erat Christi 437. Cum autem Romani Theophili periodum ab anno 382. sequerentur, Paschasinus anno 445. consultus super orta controuersia recurrit ad Octoada vt ait, legalem, puto Judaicam.

Interim Anianus Monachus in Ægypto vidit non fieri plenariam Apocotastasin feriarum nisi multiplicato cyclo lunæ 19. in Cyclum solis 28. annorum, qua ratione Periodus surgit annorum 532. Hanc igitur Aniano tribuit Georgius Tarasij Patriarchæ Syncellus Herwardus & Georgio Vificlæ. Igitur Victor Capuanus & Victorinus Aquitanus ab Hilario Romæ Episcopo inuitatus, vt Theophili cyclos Romæ vsitatos corrigeret, circa annum 460. Aniani periodum 532. annorum edidit, incipiens eam ab anno 15. Tiberii. Cum autem & hic aliqua Nicenis Canonibus ineonuenientia admisisset, tandem Dionysius Abbas Romanus eandem magnam periodum 532. annorum correxit, & ab alio initio sc. à 45. Iuliano deduxit, Aureum etiã Numerum, seu Enneacæde caeterida diebus anni Iuliani adscripsit in Calendario, circa annum Diocletiani 248. qui erat Christi vulgaris 532. quando vna talis periodus iam finiebatur: quo cyclo in vsam recepto lites Paschales conquieuerunt. Idem adiecit & indictiones: Cyclus est annorum quindecim, institutum vt quidam volunt, Iustiniani; vt alii, Constantini, circa annum Christi 320. vt alii antiquioris alicuius, & omnino Iulij Cæsaris: quod originem traxisse videtur ab interuallo quinque annorum inter duos Censuscuium Romanorum. Hac veluti Cynosura Veteres vsi ex variis Imperiorum inter se confusorum aut hiantium Mæandris sese feliciter explicue-

Y 3 runt.

runt. Quod cum perpenderet Dionysius, apposuit indictionem ad caput vnus cuiusque cycli decemnouennalis, quorum in eius Cyclo Magno sunt viginti octo. Ita factum videtur, vt Indictio vulgo notissima & vsitatissima duceret primum Ecclesiasticos ad capita Cyclorum decemnouennalium quibus cyclis opus erat ad computationem Paschatis. In cyclorum vero tabulam illata erat series annorum à nato Christo, consurgens ab anno 46. Iuliano; quo anno Latini, ipseque adeo Dionysius veteres illos secutus Christum natum esse posuerunt: cum non historias, nec laxum Euangelistæ numerum triginta quasi annorum, vt Eusebius, pro præciso sequerentur; sed circumstantias conceptionis Ioannis confictas (quod fuerit circa 27. Sept. Luna X. cum Cyclis suis compararent: quod cum Dionysius etiam suo in cyclo faceret, inuenit non alium quam primum annum Cycli sui, annum sc. 45. Iulianum; hoc igitur Ioannem sequenti Christum conceptum statuens, annum secundum Cycli sui numerauit primum incarnationis; hunc Indictionis populari numero retro extenso signauit, hunc ficto consensu cum luna, cunctis persuasit: omisso anno quem aut Eusebius aut antiquiores statuissent.

Argumentum erroris his occasionibus introducti præbent scriptores illorum temporum historici. Victor enim Tunnunensis continuator Prosperi primus annos Christi non amplius, vt Prosper, Hieronymus, Eusebius fecerant, digessit, ne scilicet illorum numerationis filo pergens vno anno plus poneret quam Dionysius: deinde opus suum sic claudit vt primum annum Iustini, cum Indictione decimaquinta comparatum (qua Indictione mortuum ait Iustinianum annis Imperii 40. exactis.) coniiciat in annum Christi 567. natiuitatem vero Christi in Augusti 43.

à po-

à posteriori initio contra quam Eusebius & Veteres : quin potius vt nos hodie, vtentes numeris Dionysii alio sensu: Ediderat autem Dionysius Cyclum suum ante 30. annos. Victorem hunc secutus est Ioannes Bidariensis Abbas, vsque ad annum à Synodo Nicena 266. numerans.

Victoris vero Tunnunensis Cœtaneus Marcellinus Comes Hieronymi & ipse continuator, neq; Prosperum respicit, neq; Hieronymum, imitantes numerationem Eusebii, sed Consulatum Ausonii & Olybrii, quæ illi consensu numerauerant Christi 380. cū ipse Dionysio numerat 229. addita nequid dubites, Indictione VII. Apparet itaque & hos, & qui post illos per mille annos scripserunt, Bedam puta & Hermannum, & Sigebertum, &c. excepto vnico Mariano Scoto, æram nostram erroneam ab vno Dionysio mutuatos esse: quod quidem Bedo claris verbis ipse testatur in Chronico sapius.

Dixi quando etror nostræ vsualis æræ inoleuerit apud Ecclesiasticos, dicendum est & de Rebus publicis. Etsi non diutius dilata hæc æra etiam in politicis & forensibus negotiis. Erant enim illa tempora, cum barbaræ nationes, Teutonica nostra lingua vsi, Christiani vt plurimum aut Ariani, toti Europæ superfusi, prouincias Occidentales Imperii Romani, ipsamque deniq; Romam occuparunt: quorum omnis scientia literarumq; vsus, omnisque adeo cognitio temporum penes Ecclesiasticos erat: hi scribæ, hi notarii, commentarienses, historiographi, Iuris deniq; & legum præsertim Canoniarum interpretes: apud hos antiquitatis monumenta in Monasteriis, Regum & Dynastarum sepultura honoratis: quicquid Reges Imperatoresq; gerebant, largiebantur sanciebant autoritate suprema, id Episcopis testibus firmabant illis attributæ ditiones amplissimæ: ipsum adeo Latium vetus sedes Romani

mani Imperi cum vicinis quibusdam regionibus Ecclesie Romanae, & patrimonio ut appellant Petri adiunctum, denique suprema sub Imperatore dignitas & ius Eligendi Regem Germaniae, penes quem hodie est Imp. Rom. fastigium, omnibus Christianis Regibus & Rebus publicis venerandum: haec inquam dignitas suprema tribus Imperii Cancellariis, sed qui clarissimarum Metropoleon Moguntiae Coloniae Treueris Archiepiscopi, hoc est Ecclesiastici essent, permissa fuit. Cum igitur vnicum fundamentum omnium legum politicarum sit nobis Christiana religio; quid mirum etiam morem Ecclesiasticum numerandi à Christi incarnatione vel natiuitate non historice sed hypothetice astronomice inuestigata, inoleuisse etiam in forensibus aliisque politicis seu saecularibus Christianorum negociis? Neque tamen quenquam adeo perfrictae frontis futurum spero, qui hanc consilio susceptam numerandi rationem, licet deficientem à iusta summa, erroribus in fide velit aequiparare, Christianisque obiicere: quemadmodum neque huius laboris Scopus est, persuadere Christianorum Orbi, ut aeram hucusque perductam emendent & quinario augeant. Quae enim necessitatis causa primum suscepta, infinitas hucusque praebuit utilitates: cur nulla urgente necessitate cum summa perturbatione negociorum spiritualium & temporalium deponeretur aut mutaretur? Veritatis vero circa res ipsas respectus in aliis rebus est; quam etiam hoc in libello in hunc solum finem manifestavi, ut sciamus utcumque & vndecumque numeremus, Natiuitatem Christi secundum historicam veritatem praecedere hoc artificiale caput aerae nostrae à natiuitate denominatum, annis solidis quinque: quod scias an nescias ad consignationem rerum te circumstantium nihil interest; at suo loco, ut capite primo dictum, scitu & necessarium & vtile est.

P E R O -

P E R O R A T I O .

Concludo hunc libellum repetitione præcipuarum rerum. Demonstratum enim puto, primum argumento ab excessu Herodis quatuor annis ante initium æræ nostræ, secundo à Sentio Saturnino Syriæ præside, & descriptione sub eo facta Iudææ, quinque annis ante initium æræ nostræ, tertio & quarto, à conspiratione contra Regem Herodem quæ cum Aduentu Magorum & Infanticidio Bethleemitico cognationem habet, & descriptionem Iudææ proxime est secuta, quo tempore Parthus Syriæ inhiabat; his inquam argumentis demonstratum puto Natum esse Jesum Christum Dei & Mariæ filium, Seruatorem nostrum quinque solidis annis ante principium æræ hodiernæ: e contrario vero responsum est sufficienter ad obiectiones, I. de censu Quirinii præsidis Syriæ. II. de triginta quasi annis ætatis Christi in baptismo. III. de Patrum Veterum calculo diuerso. IV. de vniuersali Occidentis more numerandi, iam mille annos obtinente: adeo quidem, vt neminem futurum patem qui diligenter lecto hoc libello, exceptiones illas vltius vrsurus aut de meis demonstrationibus dubitaturus sit.

Caluissium vero quod attinet, qui Epistolam suam magno tumultu finit, demonstratum est, non *me pugnare cum Euangelista Luca*; sed ipsum nulla necessitate sibi ex transpositione textus vocabulorum, angustias circumuallare, cum per naturalem textus ordinem & sensum in laxo campo stemus: nec mihi *angustum esse spacium temporis inter Eclipsin & pascha*; sed ipsi alium annum quærenti superfluum prolixum & abundans: nec *me* magis quam Caluissium ipsum *cum consensu totius Ecclesiæ pugnare*, vt in qua Veteres inter se & ab hodierna Ecclesia manifestissime & liberrime dis-

Z

sente-

senferint: si tamen diffensus dici debet, cum is qui alium calculum sequitur, rationes cæterorum non considerauit, nec sententiam eorum expressis verbis reiecit aut cõfutauit. Denique possum ego verba Caluifij postrema, quibus ille libellum meum Germanicum & meam Appendicem ad librum de stella criminatus est, iure optimo in ipsum retorquere. *Non mirum est, mi Caluifi, tuam opinionem falsam esse, cum nitatur plane falsis, & à te confictis, hypothefibus. Nullibi enim sensum vel Euangelista Luca vel Iosephi quem verba simpliciter intellecta gignunt, sequeris, sed in Euangelista peruertis verborum ordinem, in Iosepho errorem suspicans, quoties tibi utile est, erroris causas ex textu, contra manifestum eius tenorem venaris, & sic ubique nouam sententiam fingis. Ita apud Lucam quasi tricesimus annus Christi incipientis prædicare, est tibi tricesimus præcise annus quasi incipiens aliquid addere de tricesimo primo: ita tricesimus quartus regni Herodis politicus Iudaicus est tibi tricesimus tertius velut ad libellam exactus à die capta Ierosolyima, & is quidem per errorem, quem Iosepho imputas triennij: Econtra, postquam Iosephi 34. transformasti in 37. iam hi 37. sunt tibi iterum more Iosephi, ciuiles & non ad diem capta urbis expensi, ut à qua nondum 36. implebantur. Ita quem Iosephus facit ad septuagesimum annum accedere, tu præcise vis ipsissimum septuagesimum agere, ignarus te interim ei septuagesimum secundum necessario tribuere, maiori errore: ita qua vix vnum mensem implent inter Eclipsin & Pascha, tu in tres menses distrahis: atque ita ex meris & fictis coniecturis, meam sententiam, qua verum annum natiuitatis Christi eruat, euertere conaris: id quod mecum fatebuntur omnes qui Iosephum & alios historicos legere, & momenta rerum lecto hoc libello perpendere voluerint. Sed finem facio huius commentariunculae, cuius editione latina supersedere poteram; nisi à te prouocatus fuisset.*

Hanc autem meam operam spero Ecclesia, qua veritatis inquisitioni nunquam solita est obstare, nec turbari detectione errorum

loisti.

logisticorum ad abacum scholarum pertinentium, utilem fore, & fortassis etiam tibi, Chronologiam tuam preclarissimam recudenti, quam opto quam emendatissimam prodire, non ingratam. Vale. Lincij VIII. Calen. Martias prima die anni secundum Dionysium 1614. ab Incarnatione putati, anni sc. vsualis & politici, eoque authenticici, quamuis à vera Natiuitate curreret secundum te 1616. secundum me 1619. ab incarnatione vero vera 1620. quos tamen in actis publicis hodie nemo sanus posuerit.

Io. Keplerus.

legitimum ad aduocatum habetur peritiam, vltim fore, q
 fortis animi tibi. Chrydianus tunc p'actiffimam videntur
 quam optime videntiffimam prode, non ingratis. V. 16.
 I. i. q. de iur. iur. vltim die vni fecerunt. Dignum
 1. 1. q. de iur. iur. vltim, anno se. vltim. q. post, caput an-
 thonic, p'actum a vni. Nihil tunc vltim. q. se. 16. q.
 condum in 1. 1. q. de iur. iur. vltim. q. 1. q. post tamen in
 vltim. q. post. vltim. q. post.

Io. Kepleris.

